ms. pers. 155

گلستان

E. GARNAULT
R. Tocqueville. 43 bis
PARIS

1894-1898

Ce travail ne présente pas grand intérêt. Cette traduction mot à mot doit être pleine de contresens.

Je ne pense pas que quelqu'un puisse l'utiliser

G. Paus

dec. 30

ms. pers. 155

Eugène Garnault (1824-1900),
ancien élève sciences de l'École normale supérieure (1846–1849),
ancien Professeur de Physique ; puis Professeur d'Hydrographie, Professeur de Physique à l'École navale et Examinateur des Écoles d'Hydrographie de la marine,
enfin Sous-Directeur de l'École des Hautes-Études Commerciales à Paris, place Malesherbes,

avait fait de très-nombreuses traductions en Français de toutes langues Européennes, de la langue Persane etc. quand, après sa soixante dixième année, il entreprit l'étude du présent travail, que ses enfants ont l'honneur d'offrir à la Bibliothèque de l'École Nationale des Langues orientales à Paris, sinon pour l'intérêt et la valeur intrinsèque du travail, du moins comme témoignage des efforts d'un septuagénaire en faveur des langues orientales

E. Garnault

BULAC

BLO

حکایت	Historiette	Hikayet
بیت	Distique	beit
مثنوی	Couplets rhythmés	mesnevi - chaque vers rime avec le suivant
قطعه	strophe	qythᶜat
نظم	poésie	nezm
رباعی	quatrain	rubāᶜy.
مثل	proverbe	miçal - parabole
لطیفه	plaisanteries	lathyfé - bon mot
قطعه آخری	strophe finale	qythᶜat akhyri
منظومه		
مصراع	hémistiche	mysraᶜ
شعر	vers	chiᶜr
حکمت	maxime	hykmet
مطایبه	plaisanterie	mouthaïebet
تنبیه	avertissement	tembih
پند	conseil	pend
تحذیر	avertissement	tahzir - menace
تربیت	avis	terbit
ملاطفه	politesse	moulathafet - bienveillance
نصیحت	avis	nacihat
تشبیه	parabole	techbih - comparaison

Lettres Nassag – 23
id 25
Formules 117

Chapitre I

Touchant la conduite des rois

Page	حكايت	Page		Page	
1	1	85	15	203	29
4	2	93	16	205	30
6	3	115	17	207	31
11	4	125	18	209	32
27	5	131	19	213	33
31	6	139	20	215	34
39	7	151	21	217	35
43	8	161	22	219	36
47	9	165	23	221	37
53	10	171	24	222	38
61	11	181	25	223	39
65	12	185	26	225	40
69	13	191	27	230	41
79	14	199	28		

I 1

حکایت ۱

padichai-i ra	بادشاهی را	un padischah 1 3
chenidem ki	شنیدم که	j'apprends que
bekouchten-i esir-i	بکُشتنِ اسیری	pour tuer un captif
icharet kerd	اشارت کرد ↑	a fait un signe
bitcharék der an	بیچاره در آن	l'infortuné dans ce
halet-i noumidi	حالتِ نومیدی	état de désespoir
be-zeban-i ki dacht	بزبانی که داشت	dans la langue qu'il a
melik-ra douchnam	ملک را دشنام	au roi des injures
dâden guirift	دادن گرفت	commença à donner
ve sakatt goften	و سقط گفتن ↑	et à dire des vilenies (reproches)
ki	که	car
gofté end	گفته اند	dites sont (on dit)
her ki dest ez djan	هرکه دست از جان	quiconque la main de la vie
beschouïd	بشوید	lave
hertchi der dil dared	هرچه در دل دارد	tout ce que dans le cœur il a
be-gouyed	بگوید ↑	dit [بیت 6]
melik pursid	ملک پُرسید	le roi demanda 2
ki tchi migouyd	که چه میکوید ↑	que quoi il dit
ieki ez vezira-i	یکی از وزرای	un des vizirs
nik mahzar goft	نیک محضر گفت ↑	qui a une physionomie heureuse dit
ei Khoudavend	ای خداوند	ô roi
migouïd ki	میکوید که	il dit que
ve oul Khazimin	" والکاظمین "	" et ceux qui retiennent

الغيظ	elghaïz	l'explosion de leur colère
و العافين	ve el ᶜafin	et ceux qui pardonnent
عن الناس	ᶜan oulnas	les hommes
و اللّه يُحبّ	ve alla youhibbou	et Dieu aime
" المحسنين ↑	oul mouhsinin	les bienfaisants
ملک را برو	melik-ra ber ou	au roi sur lui
رحم آمد	rouhm âmed	la pitié vint
و از سر خونِ او	ve ez seri khoun ou	et du désir du sang de lui
در گذشت ↑	der gouzecht	il passa outre
وزیر دیگر که ضدِّ او	vezir diguer ki zedd ou	un vizir autre qui contraire à lui
بود گفت ↑	boud goft	était, dit
ابنای جنسِ	ebnaï djinsi	des gens du même rang
مارا نشاید	mara ne-chaïed	que nous il ne convient pas
که در حضرتِ	ki der hazreti	que dans la présence
پادشاهان جز	padichahan djez	des rois hormis
براستی	be-rasti	pour la vérité
سخن گفتن ↑	sokhan goften	des paroles dire
این ملک را	an melik-ra	celui ci au roi
دشنام داد	douchnam dad	des injures a donné
و ناسزا گفت ↑	ve na seza goft	et sans convenance il a parlé
ملک روی	melik roui	le roi un visage (regard)
ازین سخن درهم	ez in sokhan der	de cette parole sur ensemble
کشید و گفت ↑	hemm Kechid ve goft	(également) tira et dit (contracta)
ما آین دُروغِ او	ma in dourough ou	à nous ce mensonge de lui

Distique	بیت	Beït β
aqti Zarouret	وقتِ ضرورت	au moment du besoin
tchou nemaned guiriz	چو نماند گریز	lorsque ne reste pas la fuite
dest beguired seri	دست بگیرد سرِ	la main prend la pointe
chemchir tiz	شمشیر تیز	du sabre aigu
Distique	بیت	Beït γ
her Ki chah	هرکه شاه	Chaque qui, le roi
an Kouned	آن کند	cela fait
Ki ou gouyd	که او گوید	que à lui il dit,
haïf bached	حیف باشد	regret serait
Ki djouz niko gouyd	که جز نکو گوید	que excepté bien il dise (Chaque)
Hykmet	حکمت	Maxime δ
ber thaq ivani	بر طاقِ ایوانِ	sur la voute du palais
Feridoun	فریدون	de Feridoun
nevichté boud	نوشته بود	écrit était (ce qui suit) ε مثنوی
mechnevi	مثنوی	couplets rhythmés ε
djihan, Ei buradev,	جهان ای برادر	le monde, ô frère,
nemaned be-Kes	نماند بکس	ne reste pas pour quelqu'un
dil ender djihan	دل اندر جهان	ton cœur dans, du monde
aferin bend	آفرین بند	le créateur, attache

ve bes	و بس	et voilà ~~tout~~
mekoun tekkié ber moulk	مکن تکیه بر ملک	ne fais pas asile sur la possession
dounia ve poucht	دنیا و پشت	du monde et appui
ke besiar kes	که بسیار کس	car beaucoup de gens
tchoun tou perwerd ve Koucht	چوتتو پرورد و کُشت	comme toi il a nourri et il a tué
tchou ahengh reften Kouned	چو آهنگ رفتن کند	lorsque des préparatifs fait aller
djan pak	جان پاک	une âme pure
tchi ber takht	چه بر تخت	quoi sur un trône
mourden	مردن	mourir
tchi ber rouei khak	چه بر روئی خاک	quoi sur la surface de la poussière

pesendide'ter	پسندیده تر	plus agréablement
amed ez in rast	آمد ازین راست	vint que cette vérité
ki tou gofti	که تو گفتی	que tu as dit
ke anra rouy	که آنرا روی	car celui ci visage (intention)
der maslahati	در مصلحتی	dans l'utilité
boud ve in ra-	بود و این را	était et à celui là
bina bar khobs	بنا بر خبث	d'après mauvais penchant (malignité) en se fondant sur
ve hokema gofte end	و حکما گفته اند	et les sages ont dit
dourough'i maslahat	دروغِ مصلحت	un mensonge - (gain par) d'utilité
emiz be'ez rast'	آمیز به از راستِ	mélangé plus bon que une vérité
fetne enguiz	فتنه انگیز	des troubles excitant

[مثنوی ۶] [حکمت ۸] [بیت ۲۱]

حکایت ۲

[illegible] ez [illegible]	یک از ملوکِ	un des rois
[illegible]	خراسان	[illegible]
[illegible] mahmoud	سلطانِ محمود	[illegible]
[illegible] beuktequin	سبکتگین را	Sébouk tequin
be-Khab did	بخواب دید	vit en songe
baïd ez vafet-i ou	بعد از وفاتِ او	après la mort - de lui
be-sed sal	بصد سال	à cent ans (après)
Ki djoumlé voudjoud-i	که جملهٔ وجودِ	que la totalité du corps
ou rikhté boud	او ریخته بود	de lui dispersée était
ve Khak chodé	وخاک شده ↥	en poussière devenue.
meguer tchechman ou	مگر چشمان او	excepté les yeux de lui
Ki hem tchounen	که همچنان	qui encore (de cette façon)
der tchechm Kané-i	درچشم خانهٔ	dans la maison de l'œil (l'orbite)
hemi gourdidend	همی گردیدند	roulaient
ve nazar mikerdend	ونظر میکردند ↥	en coup d'œil faisaient
sair-i hokema	سایر حکما	tous les autres sages
ez tavil-i ân	از تاویلِ آن	de l'explication de cela
'adjiz manded	عاجز ماندند	faibles restaient
meguer derwichi	مگر درویشی	excepté un derviche
ki Khidmet	که خدمت	qui le service
be-djai averd	بجای آورد	dans l[illegible]
[illegible]	و گفت	[illegible]
[illegible]	↥ هنوز	[illegible]

Nezm	نظم a.	poésie
bes namver Ki zir	بس ناموری زیر	Beaucoup illustres qui sous
zemin defn Kerde end	زمین دفن کرده اند	terre enterrés faits sont
K-ez hesti-ch be-roui	کز هستیش بروی	qui leur existence à la surface
zemin iek nichan ne-mand	زمین یک نشان نماند	de la terre un signe n'est pas resté
ve an pir lache-ra ki	وان پیر لاشه را که	et ce vieux cadavre que
sapurdend zir Khak	سپردند زیر خاک	ils ont confié sous la poussière
Khak-ech tchounan be-Khourd	خاکش چنان بخورد	sa poussière tellement elle a mangé
K-ez ou ustukhan nemaned	کزو استخوان نماند	dont à lui les os ne restent pas
zinde est nam fargh	زنده است نام فرخ	Vivant est le nom célèbre
Nouchirevan be-Khair	نوشیروان بخیر	de Nouchirevan dans le bien
guertche besi gouzecht	گرچه بسی گذشت	quoique beaucoup de temps est passé
ki Nouchirevan nemand	که نوشیروان نماند	que Nouchirevan n'est pas resté
Khaïr Koun ei folan	خیری کن ای فلان	du bien fais ô un tel
ve ghanimet choumar oumr	و غنیمت شمار عمر	ve (comme) butin compte la vie

zi an pichter Ki	ز آن پیشتر که	de cela avant que-
bangh ber ayd folan nemand	بانگ برآید فلان نماند	un cri s'élève un tel n'est plus

	نگرانست	Il ~~est~~ regardant. (qui a les yeux fixés sur qqchose)
[illegible]	که ملکش	que son royaume
[illegible] esa	با دیگرانست	avec un d'autres est
		[ـه نظر]

حکایت ۳

melik zadé ra	ملک زاده را	le fils d'un roi (bien né) 1
chenidem ki	شنیدم که	j'ai appris que
koutahé	کوتاه	de petite taille → قدّ taille
boud	بود	était
ve haqir	وحقیر	et méprisable
ve diguer burader-an-ech	و دیگر برادرانش	et ses autres frères
bulend ve khoub-roui	بلند وخوبروی ↑	grands et de beau visage / de taille élevée
bari peder-ech	باری پدرش	une fois son père
be karahiet	بکراهیت	par dégoût
ve istikhfaf	و استخفاف	[illegible] ent
der vei nazar kerd	دروی نظر کرد ↑	sur lui coup d'œil fit
pesser be-firaset	پسر بفراست	l'enfant [illegible] sagacité
der iaft	دریافت	comprit
ve goft	وگفت ↑	et dit
ei peder	ای پدر	ô père
koutahé	کوتاهِ	un de petite taille
khired mend	خردمند	qui a de l'esprit, raison
bé ez nadani bulend	به از نادانِ بلند	meilleur que les idiots grands
nè hertchi be-qamet	نه هرچه بقامت	pas ~~quiconque~~ tout ce qui dans la taille
mehter	مهتر	plus grand
be-qimet behter	بقیمت بهتر	par valeur meilleur
ech chaton nazifet-un ech chato n	الشّاةُ نظِیفةٌ	la brebis pure
ve-l-fil djifet-un	والفیل جیفةٌ ↑	et l'éléphant charogne [قطعة ٦]

qyth'ab	قطعه 6	Strophe
an chenidi Ki	آن شنیدی که	cela as tu entendu que
laghar dana	لاغر دانا	un maigre savant
goft rouzy	گفت روزی	dit un jour
ba balaï ferbih arabe	با بلهٔ فربه	avec un imbécile gras
espi tazy	اسپ تازی	un cheval arabe
eguer za'yf ~~boud~~ boud	اگر ضعیف بود	si faible était
hemtchenan ez	همچنان از	pareillement que…
thavileï kher be	طویلهٔ خر به	une écurie d'[illegible] [illegible]
Nezm	نظم 7	Poésie
ta merd soukhen nè gofte bached	تا مرد سخن نگفته باشد	Tant que l'homme une parole pas dite aura
'aïb ve huner-ech nihoufte bached	عیب و هنرش نهفته باشد	déf.. et son mérite caché sera
her bichè gueman me ber Ki khal est	هر بیشه گمان مبر که خالیست	chaque forêt opinion ne porte pas que vide elle en
chayed Ki pelenk khoufte bached	شاید که پلنگ خفته باشد	il se peut que le léopard endormi soit

qythᶜat	قطعه	Strophe
an ne men bachem	آن نه من باشم	cela pas moi je suis | ce n'est pas moi que |
Ki rouzⁱ tchengh	که روزِ جنگ	que le jour de la bataille
bini pouchte men	بینی پشت من	tu vois le dos mien
an men-em K-ender miani	آن منم کاندر میانِ	cela je suis qui dans le milieu
Khak ve Khoun bini ser-i	خاک وخون بینی سر	de la poussière et du sang tu vois ~~chef~~ la tête
K-anKi tchengh ared	کانکه جنگ آرد	car celui qui la bataille a apporte
be-Khoun Khich bazi mi Konned	بخون خویش بازی کند	dans son sang même le jeu fait (joue)
rouzⁱ meidan anKi beguirized	روزِ میدان آنکه بگریزد	le jour du combat celui qui fuir
be-Khoun lechkeri	بخون لشکر	(joue) dans [illegible]

٣ 2 7

peder be-khendid	پدر بخندید	Le père rit
ve erkian devlet	وارکانِ دولت	et les colonnes de l'empire (les grands!)
bè pesendidend	به پسندیدند	approuvèrent
ve buraderan be-djan	و برادران بجان	et les frères dans l'âme
ber-randjidend	برنجیدند	fâchés furent [نظم ٢] 3
chenidem ki	شنیدم که	j'ai appris que
an mudder	[illegible]	en ce temps
melik-ra douchmeni	[illegible]	au roi un ennemi rude
rouï numoud sa'ab	[illegible]	visage montra
dou lecher	چون دو [illegible]	lorsque les deux armées
roui be-hem averdend	[illegible]	visage ensemble montrèrent
evvel kesiki	[illegible]	le premier quelqu'un qui
esp	[illegible]	à cheval
der meidan djehand	[illegible]	dans le champ de bataille poussa
an puser boud	[illegible]	cet enfant fut
ve goft	[illegible]	et il dit
		[قطعه | ٥] 4
in begoft	[illegible]	cela il dit
ve ber sipah zed	[illegible]	et sur l'armée il frappa
tchend ez merdan	چند از مردان	quelques uns des hommes
kar-dideh	[illegible]	aguerris ayant vu (expérimentés)
be-endakht	بینداخت	il jeta انداختن
tchoun pich	چون پیش	quand devant
peder amed	پدر آمد	le père il vint

zemin khydmet	زمین خدمت	la terre service hommage
bebousid	ببوسید	il baisa
ve goft	و گفت ↑	en dit

[قطعه] 5

avorde end ki	آورده اند که	rapporté ils ont que
sipah douchmen	سپاه دشمن	une armée ennemie
besiar boud	بسیار بود	très était
ve in-an endek	و اینان اندک ↑	et ceux et peu
taïfé ahenk guiriz	طایفه آهنگ گریز	la troupe [illegible] de fuite
kerdend	کردند ↑	ont fait
pucer na're be-zed	پسر نعره بزد	l'enfant une clameur frappa
ve goft	گفت ↑	et dit
ei merdan	ای مردان	oh homme.
be-kouchid ta	بکوشید تا	faites des efforts pour que
djamei zen-an	جامه زنان	vêtements de femmes
ne-pouchid	نپوشید ↑	vous ne revêtiez pas
souvar-an-ra	سواران را	aux Cavaliers
be-goften on	بگفتن آن	sur dire lui
tehevvour ziadet guecht	تهور زیادت گشت	la violence augmentation devint
ve bikbar	و بیکبار	et en une seule fois (tous ensemble) بیکبار fois une par
hamlé kerdend	حمله کردند ↑	l'attaque ils firent
chenidem ki	شنیدم که	j'ai appris que
der an rouz	در آن روز	dans ce jour
bar douchmen	بر دشمن	sur l'ennemi
zafer iaftend	ظفر یافتند ↑	victoire ils trouvèrent

qythʿan	قطعه ٤	strophe
ei Ki cheks	اى كه شخص	ô (toi) à qui ~~(mon)~~ personne
minnet haqyr numoud	منّت حقير نمود	reproche méprisable a paru
		faible
ta duruchti huner	تا درشتى هنر	pourquoi la dureté mérite (soit)
		force
nè pendari	نه پندارى	ne pense pas
esp laghar mian	اسپ لاغر ميان	un cheval maigre du milieu du corps
beKar ayd	بكار آيد	pour affaire vient (en utile)
rouz meïdan né	روز ميدان نه	le jour de la course et non
guiav pervari	گاو پروارى	un bœuf engraissé

Beit	بيت ۶	distique
Kes ne-y-ayd be-zir	كس نيايد بزير	quelqu'un ne viendra pas dans le dessous
saïé-i boum	سايۀ بوم	de l'ombre du hibou
ver houmā ez djihan	ور هما از جهان	si (même) le phénix du monde
cheved maʿdoum	شود معدوم	deviendrait anéanti

99th at	قطعه x	Strophe
nim' nani guer Khoured	نیم نانی گر خورد	la moitié d'un pain si mange
merd Khodai	مرد خدای	l'homme de dieu
bezl' dervichan	بذل درویشان	largesse aux derviches
Kouned nim' diguer	کند نیم دگر	il fait autre moitié
~~melik~~ moulk yqlimi	ملک اقلیمی	~~le roi~~ la possession d'un pays [quand]
beguired padischah	بگیرد پادشاه	~~tourne (devient)~~ prend le padichah
hemtchonan der bend	همچنان در بند	tout de même il attache (à lui)
yqlimi diguer	اقلیمی دگر	un autre pays

melik ser u	ملک سر و	le roi la tête et
tchechm-ech bebouсid	چشمش ببوسید	ses yeux il baisa
ve der kinar-ech guirift	و در کنارش گرفت	et dans à coté de lui le prit
ve her rouz nazar bich	و هر روز نظر بیش	et chaque jour regard davantage.
kerd ta	کرد تا	fait jusqu'à ce que
valiü ehd	ولیّ عهد	heritier
khich kerd ↑	خویش کرد	[illegible] il fit
buraderan heced	برادران حسد	les frères envie
bourdend	بردند	portèrent
ve zeher der thaʿam-ech	و زهر در طعامش	et poison dans la nourriture
kerdend ↑	کردند	firent
kha her-ech	خواهرش	sa sœur
ez gourfet	از غرفه	de la taile à manger
bedid	بدید	vit
deritjé	دریچه	la fenêtre
ber hem zed ↑	بر هم زد	l'un sur l'autre frappa (ferma)
pucer der iaft	پسر دریافت	l'enfant comprit
ve dem ez thaʿam	و دست از طعام	et la main de la nourriture
baz keeid ve goft ↑	باز کشید و گفت	en arrière tira et dit
mouhal est ki	محال است که	il est impossible que
huner-mend-an	هنرمندان	les hommes doués de talent
be-mirend	بمیرند	meurent
ve bi-huneran	و بی هنران	et les sans mérite
djai ichan guirend ↑	جای ایشان گیرند	la place deux prennent [[illegible]]

peder-ra ez in halet	پدر را ازین حالت	au père cette chose
aguieli dadend	آگاهی دادند	information ils donnèrent
buruder-an-ech-ra	برادرانش را	ses frère
bekhan. ve	خواند و	imanda en
guiruchmali	گوشمالی	une reprimande.
bou-vadjib dad	بواجبی داد	convenable donna واجب (adabe)
pes her ieki-ra	پس هریکی را	puis à chaque un
ez ethrafi bilad	از اطراف بلاد	des environs des villes
hissé merzii	حصهٔ مرضی	[illegible] être ~~[illegible]~~ satisfaisante
mou'iin derd	معین کرد	assignation? fi
ta fitne	تا فتنه	pour que le trouble
furou be-nichest	فرو نشست	en bas s'assit (s'apaisa)
ve nizag ber-khast	و نزاع برخاست	et la dispute de [illegible]
ve gofte and	و گفته اند	et on dit
deh derwich	ده درویش	dix derviches کلیم
der kilimi	در گلیمی	dans un manteau de derviche (tapis ras)
be-khaspend	بخسپند	dormiront بخسپند
ve dou padischah	ودو پادشاه	et deux padichahs
der iklimi	در اقلیمی	dans un royaume. deux
der ne-goundjend	در نگنجند	la ne peuvent être contenus

\|قطعه ×\|

گلستان

1

thaïfè	طایفه	une troupe
duzdan' arab	دزدانِ عرب	de voleurs arabes
ber ser' kouhi	بر سرِ کوهی	sur le sommet d'une montagne
nichestè boudend	نشسته بودند	assis étaient (installés)
ve menfez' karvan	و منفذِ کاروان	et l'issue des caravanes
bestè ↑	بسته	fermée avaient fermé بودند
ve ra'iyet' buldan	و رعیتِ بلدان	et les habitants des contrées
ez mekaïd' ichan	از مکایدِ ایشان	par la ruse d'eux
mer'oub ↑	مرعوب	épouvantés
ve lechker' sultan	و لشکرِ سلطان	et l'armée du sultan
maghloub ↑	مغلوب	vaincue
be-hukmi ânki	بحکمِ آنکه	par suite de ce que
melaz' meni'	ملاذی منیع	un refuge inaccessible
ez qullè' kouhi	از قلهٔ کوهی	de la cime d'une montagne
be-dest-awerdè	بدست آورده	à la main apporté (ils avaient)
boudend	بودند	ils étaient (ils s'étaient procuré
ve meldjaï	و ملجای	et un refuge
ve meevaï sakhtè	و ماوای ساخته	et un domicile fait
mudebbiran' memalik	مدبرانِ ممالک	les gouverneurs des provinces
an tharaf	آن طرف	de ce côté
der def' mazarret'	در دفعِ مضرتِ	dans repousser le dommage
ichan	ایشان	d'eux
mechveret kerdend	مشورت کردند	délibération firent

eguer in thaife	اگر این طایفه	si cette troupe
ber in nasq	برین نسق	dans cette manière
rouzgari	روزگاری	un temps (certain)
mudavemet [illegible]	مداومت نمایند	[illegible] contre
mouqavemet [illegible]	مقاومت ایشان	résistance a eux
mumteni' [illegible]	ممتنع گردد	[illegible] ce deviendra [illegible] 2
sakhan[illegible] in	سخن برین	parole sur [illegible]
mouqarrar chod ki	مقرر شد که	[illegible] que
iehi-ra	یکی را	un
be-tedjessus	بتجسس	en [illegible]
ichan	ایشان	[illegible]
gumachtend	برگماشتند	ils chargèrent (enverraient
ve fourset	فرصت	et [illegible]
[illegible]	نگاهداشتند	ils observeraient
ta vaqti ki	تا وقتی که	jusqu'au temps que
[illegible]	برفوص رانده	[illegible] chassés en chasse)
[illegible] ve	بودند و	ils seraient (seraient en chasse)
[illegible] khali	بقعه خالی	la contrée vacante
[illegible]	ماند ۲ تنی	[illegible] des [illegible]
[illegible]	چند از مردان	[illegible]
vaqâi' dide	واقعه دیده	ses affaires ayant [illegible]
ve djeng âzmoude-ra	و جنگ آزموده را	et la guerre éprouvé
[illegible]	بفرستادند	[illegible]
[illegible]	تا در شعب جبل	pour que [illegible]

mesnevi	مثنوی a.	couplets rhythmés
dirakhti ki eknoun	درختی که اکنون	un arbre qui maintenant
guirift-est pay	گرفتست پای	est pris pied (a pris racine)
bé nirouï chakhsi	به نیروی شخصی	par la force du bras d'un individu
ber ayd zi djaï	برآید ز جای	se lèvera de place
ve-er-ech hemtchou -nan egner	و گرش همچنان	en si lui de même
rouzgari hèli	روزگاری هلی	un certain temps tu abandonnes
be-guierdouné ech ez bikh	بگردونش از بیخ	avec un ~~chariot~~ cabestan lui de la racine
ber ne gouçouli	بر نگسلی	tu ne briseras pas
seri tchechmé	سر چشمه	la tête (source) de la fontaine
chayd guiriften be-mil	شاید گرفتن بمیل	on peut prendre avec ce qui sert à boucher
tchou pur chond	چو پر شد	quand pleine elle est devenue
ne chayd gouzechten be-pil	نشاید گذشتن بپیل	on ne peut passer avec un éléphant

beit	۶ بیت	distique
gours i Khourchid	قرصِ خورشید	le disque du Soleil
der siahi reft	در سیاهی رفت	dans les ténèbres est allé
ionàs ender dehan i	یونس اندر دهانِ	Jonas dans la bouche
mahi reft	ماهی رفت	du poisson est allé

beit	۷ بیت	distique
pertev nikan neguired	پرتو نیکان نگیرد	la lumière des gens de bien
herKi buniad-ech bed-est	هرکه بنیادش بدست	chaque qui ses fondations mauvais est
terbiiet ba ehl-ra	تربیت با اهل را	éducation avec ces gens
tchou guerdgan ber gunbed est	چون گردگان بر گنبدست	comme des noix sur la voute est

penhan chondand	[illegible] شدند	Cachés [illegible]
chebanguiah ki dourzdan	شبانگاه که دزدان	[illegible] soir que les voleurs
baz amedd	باز آمدند	revinrent
sefer kerde	سفر کرده	expédition faite
ve gharet werde	و غارت آورده	et pillage apporté
[illegible] bokochadand	[illegible] بگشادند	les armes ils déchargèrent (se déchargèrent
ve ghanaïm be-nehadan	و غنیم [illegible] نهادند	et le butin ils placèrent
no[illegible] douchmen	[illegible] دشمن	le premier ennemi
ki [illegible] ichan	که بر سر ایشان	qui sur la tete d'eux
[illegible]	[illegible]	se précipita
[illegible]	[illegible] بود	[illegible] fut que
tchend anki	چند آنکه	aussitôt que (de sorte que)
pasi ez cheb	پاسی از شب	une heure de la nuit [veille, partie de la nuit]
[illegible] guzecht	بگذشت	fut avancée (passa) [illegible] 3
merdan dilavaran	مردان دلاوران	des hommes braves
ez kemin	از کمین	hors de l'embuscade
beder djestend	بدر جستند	au dehors sautèrent
ve dest hemera	و دست همه را	et la main de tous
[illegible]	یکان یکان	[illegible]
[illegible]	بر کتف بستند	[illegible] attachèrent
[illegible]	بامدادان	[illegible]
[illegible]	بدرگاه ملک	dans le palais du roi
[illegible] awerdend	حاضر آوردند	eux présents [illegible]
[illegible]	همه را بکشتن	[illegible]

ichâret fermoud ↕	اشارت فرمود	un signe ordonna
ittifaqà	اتّفاقا	par hasard
der an miân	در آن میان	dans ce milieu (au milieu d'eux)
djouvani boud	جوانی بود	un jeune homme était
mivéⁱ ʿounfuvanⁱ	میوهٔ عنفوانِ	les fruits de la fleur de l'âge
chebab-ech nev-reïdé	شبابش نورسیده	de sa jeunesse nouvellement poussés
ve sebzéⁱ gulistanⁱ	وسبزهٔ گلستانِ	et la verdure du parterre
ʿyzar-ech nev demidé	↕ نو دمیده	عذارش de sa joue nouvellement poussée
ieki ez vezirâⁱ	یکی از وزرا	un des visirs
pay taktⁱ	پای تختِ	le pied du trône
du roi un baise	ملك بوسه داد	du roi un baiser donna
ve roui chifaʿat	و روی شفاعت	et un visage d'intercession
ber zemin nehad	بر زمین نهاد	sur la terre posa
ve goft ↕	و گفت	et dit
in pucer	این پسر	cet enfant
hem tchounan	همچنان	encore
ez baghⁱ zindeguiani	از باغِ زندگانی	du verger de la vie
ber ne-khourdé	بر نخورده	le fruit pas mangé
ve ez reiʿanⁱ	و از ریعانِ	et du mirage
djouvani	جوانی	de la jeunesse
temettuʿ ne-iafté	↕ تمتّع نیافته	jouissance pas trouvé
tevaqqou be-kerem	توقّع بکرم	l'attente (espoir) dans la générosité
ve aklaqⁱ khodavendi	و اخلاقِ خداوندی	et les qualités du cœur du seigneur
an ist	انست	cela est

Ki bakhchiden	که بخشیدن	que pardonner	
Khoun ou	خون او	le sang a lui	
ber bendé	بر بنده	sur l'esclave (moi)	
minnet nehad	منّت نهاد	un bienfait a placé	
melik roui	ملک روی	le roi visage	
ez in sokhan	ازین سخن	de cette parole	
der hem kechid	درهم کشید	ensemble tira (contracta)	
ve muvafiq	و موافق	et conforme	
raï bülend-ech	رأی بلندش	à l'avis de son grand	
ne iamed	نیامد	ne vint pas	
ve goft	و گفت	et dit	[illegible]
nesl ve tebar	نسل و تبار	la race et la famille	4
inan munqathy	اینان منقطع	de ceux ci finies	
Kerden evliter ist	کردن اولیترست	faire est meilleur	اوّل premier
ve bikh ve buniad	و بیخ و بنیاد	et la racine et la base	
ichan	ایشان	d'eux	
ber-avourden behter	برآوردن بهتر	extirper meilleur	
Ki atech	که آتش	car le feu	
nichanden	نشاندن	éteindre	
ve akhker	و آخگر	et la braise	
gouzachten	گذاشتن	laisser	
ve efa kouchten	و افعی کشتن	et la vipère tuer	
ve betché	و بچه	et le petit	
niguiah dachten	نگاهداشتن	conserver	نگاه conservation

Kari Khiredmend	کارِ خردمندان	une affaire des sages
nist	نیست	n'est pas
vezir in sokhan	وزیر این سخن	le vizir cette parole
bechenid	بشنید	entendit
thav'en ve kerhen	طوعاً و کرهاً	obéissant et à contre cœur
bè pecendid	به پسندید	approuva
ve ber hosni	حسنِ	et sur la beauté
rai melik	رایِ ملک	de l'avis du roi
aferin khand	آفرین خواند	applaudissement il chanta (applaudit)
ve goft	و گفت	et dit
antchi Kh[illegible]	انچه خداوند	ce qu[illegible]
[illegible] monarak	"دام مُلک"	"que [illegible]" [illegible]
fermoud	فرمود	a ordonné (dit)
in haqiqa[illegible]	عین حقیقتست	la source de la vérité est
ki equer	که اگر	car si
der [illegible]	در سلکِ صحبت	dans le fil de la société
an bedan	آن بدان	ceux [illegible]
terbiet iafti	تربیت یافتی	éducation eût trouvé
ie[illegible]	یکی از ایشان شدی	un d'eux serait devenu
emma [illegible]	آمّا بنده امیدوارست	[illegible] le [illegible] (moi) [illegible]
Ki be sohb[illegible]	که بصحبت	q[illegible] la compagnie
salihan	صالحان	des gens intègres
terbiet pezir[illegible]	تربیت پذیرد	éducation il recevra
ve khoui [illegible]	وخوی خردمندان	e[illegible] es

5

qythᶜat.	قطعه ۵.	Strophe.
ebr equer ab	ابر اگر آبه	le nuage - si l'eau (quand même)
zindegui barid	زندگی بارد	de la vie il fait pleuvoir
herguiz ez chakh bid	هرگز از شاخ بید	jamais de la branche du saule
ber ne-khori	برنخوری	tu ne mangeras
ba furoumaïe rouzgar	با فرومایه روزگار	avec les gens de peu le temps
me-ber	مبر	ne passe pas
Kezni bouria	کزنی بوریا	une couronne de roseaux
cheker ne-khori	شکر نخوری	du sucre. tu ne mangeras pas

qyth^{c}at	قطعه ٤	Strophe
ba bed-an iar	با بدان یار	avec les méchants amie
guecht hemser Louth	گشت همسر لوط	devint l'épouse de Loth
Khandan nebuvvet ech	خاندان نبوتش	la famille son don de prophetie
gum choud	گم شد	perdu . devint
seg ashab^{i}	سگ اصحاب	le chien des compagnons
Kehf rouzi tchend	کهف روزی چند	de la Caverne . quelques jours
pey nik-an guirift	پی نیکان گرفت	la trace des bons a pris
ve adam choud	و آدم شد	et homme devint

guird ki henouz	گرد که هنوز	il [illegible] est encore
thifl-est	طفلست	[illegible]
ve sireti	و سیرت	en le caractère
baghy	بغی	[illegible]
ve 'inad an guirouh	وعنادِ آن گروه	et la résistance de cette troupe
der nihad ou	در نهاد وی	dans la nature [illegible] a [illegible]
mutemekkin nechode	متمکن نشده	fort [illegible] devenu
est ve	است و	en [illegible]
der hadis est ki	در حدیثست که	dans la tradition [illegible] que
	ما من مولود	
	الا و قد یولد	
	علی فطرة الا	
	سلام ثم ابواه	
	یهودانه و	
	ینصرانه و	
	یمجسانه	

قطعه ٤

in begoft	این بگفت	cela il dit
ve thaifé ez nudemai	و طایفه از ندمای	et la troupe parmi les courtisans
melik ba ou	ملک با و	du roi, avec lui
be chifa'a	بشفاعت	pour intercession
iar chondend	یار شدند	ami devinrent
ta melik	تا ملک	de sorte que le roi
ez seri khouni ou	از سر خونِ او	du désir du sang [illegible]
d[illegible] begouzecht	درگذشت	[illegible]
[illegible]	وگفت ↑	[illegible]
bakhcidem egertchi	بخشیدم اگرچه	j'ai pardonné quoique
maslahat	مصلحت	l'affaire
ne didem	ندیدم ↑	je n'ai pas [illegible]
fil djoumlé	فی الجمله	en un mot
vezir	وزیر	le vizir
[illegible]	پسررا	l'enfant
b[illegible] khané ber	بخانه برد	dans la maison conduisit
[illegible] ve ti'met	وبناز ونعمت	et par caresse et commodités de la vie
beperverd	بپرورد	il nourrit
ve [illegible]	واستاد وادیب	et un maître et un bien élevé
[illegible]	بتربیتش	[illegible]
[illegible]	نصب کرد	[illegible]
ta hosn khitab	تا حسن خطاب	en sorte que le beau langage
ve redd djevab	وردّجواب	et réponse
ve [illegible]	وسایر اداب	et toutes les [illegible]

آو رباعی 7

molouk ech	ملوکش	de ses rois
biamoukhtend	بیاموختند	ils lui apprirent.
ta der nazar	تا در نظر	jusqu'à ce que dans la vue
[illegible]	همکنان	de tous
pesendidè	پسندیده	approuve
amed	↥ آمد	il vint
bari vezir	باری وزیر	une fois le vizir
ez chemaïl	از شمایل	sur les qualités
ve aklaqi ou	و اخلاقِ او	et ses qualités du cœur
der hezreti melikk	در حضرتِ ملک	dans la présence du roi
chemméi migoft	شمّهٔ میگفت	une petite portion disait
Ki terbieti aqylan	که تربیت عاقلان	que l'éducation des sages
der ou ecer	دروی اثر	dans lui vestige
Kerdè est	کرده است	fait est
ve djehl qadim	وجهل قدیم	et l'ignorance ancienne
ez djibilleti ou	از جبلّتِ او	du naturel de lui
beder bourdé	↥ بدر برده	en dehors conduite
melikra ez in	ملک را از این	au roi de cette
soukhan	سخن	parole
tebessum amed	تبسّم آمد	le sourire vint
ve goft	و گفت	et il dit

[ت .. ، ح]

2

sali dou	سالی دو	un an, deux
ber in beramed	برین برآمد	sur cela survint

thaifé avpachi	طایفه اوباشِ	une troupe de vagabonds
mahallet der ou	محلّة در او	du quartier dans lui
peyvestend	پیوستند	se joignirent
ve ᶜaqt marāfaqat	و عقدِ مرافقت	et alliance de société
bestend	بستند	lièrent
ta be-vaqt fourçat	تا بوقتِ فرصت	si bien que dans le temps d'occasion
vezir-ra ba dou pacerech	وزیررا با دو پسرش	le vizir avec ses deux fils
be-Kocht	بکشت	il tua
ve niᶜmet bi-qyas	و نعمت بیقیاس	et des biens sans nombre (mesure)
ber-dacht	برداشت	il enleva
ver der maghareti dousdan	و در مغارةِ دزدان	et dans la caverne des voleurs
be-djai peder	بجای پدر	à la place de son père
be-nichest	بنشست	il s'assit
ve ᶜacy chond	و عاصی شد	et un rebelle devint
melikra	ملکرا	au roi
Kheber Kerdend	خبر کردند	avis ils firent
melik	ملک	le roi
dest	دست	sa main
tehaiiur be-dendan	تحیّر بدندان	étonnement dans ses dents
gueziden guirift	گزیدن گرفت	mordre il prit
ve goft	و گفت	et dit
	[ه : طس]	

rubaʿy	رباعی	quatrain
dani Ki tchi goft	دانی که چه گفت	s. : ce que a dit .
Zal ba Rustem guird	زال با رستم گرد	Zal avec Rustem héros (son fils)
douchmen netuvan	دشمن نتوان	l'ennemi on ne peut
haqyr ve bitchare choumourd	حقیر و بیچاره شمرد	méprisé et malheureux compter
didim besi ab zi	دیدیم بسی آب ز	nous avons vu beaucoup d'eau de
seri tchechmé Khourd	سر چشمه خرد	la source d'une fontaine faible
tchoun bichter amed	چون بیشتر آمد	lorsque davantage elle vint
chotour ve bar be-berd	شتر و بار ببرد	chameau et bagages elle a emporté

beit	بیت x	distique
âqybet gurk zadé	عاقبت گرگ زاده	à la fin un loup né (un louveteau)
gurk cheved	گرگ شود	loup devient
guertchi ba ademi	گرچه با آدمی	quoiqu' avec un homme ,
bouzourg cheved	بزرگ شود	grand il devienne

Nezm	نظم	poésie
Chemchir nik	شمشیر نیک	un cimeterre bon
ez ahen bed tchoun	از آهن بد چون	de fer bon comment
Kouned Kesi	کند کسی	ferait quelqu'un
ba kes be terbiiet	با کس بتربیت	avec quelqu'un par l'éducation
ne ched, ei hekim	نشود، ای حکیم	ne devient pas, ô sage
Kesi	کسی	un quelqu'un
baran ki der lethafet	باران که در لطافت	la pluie qui dans la beauté
thab'ech khylaf	طبعش خلاف	de sa nature nuisible (contraire)
nist	نیست	n'est pas
der bagh lalé rouïd	در باغ لاله روید	dans le jardin des tulipes fait croître
ve der sour boum	و در سور بوم	et dans le mur le terrain
Khas	خس	des épines
Zemin chour	زمین شور	la terre salée
sumbul ber ne-iared	سنبل برنیارد	les jacinthes ne [illegible] pas
der ou tokhm camel	درو تخم عمل	dans elle la graine, le travail
zaïi' me querdan	ضایع مگردان	perdu ne tourne pas (ne fais pas)
nikouei ba bedan	نکوئی با بدان	du bien ah avec les méchants
kerden tchounan est	کردن چنانست	faire même est

Ki bid keren be-djai nik merou	که بد کردن بجای نیک. مردان	que mal faire à la place aux bons hommes

Lettre [illegible]

فدایت شوم

que je sois ton sacrifice

رقیمه شریفه واصل و خیلی خوشوقت شدم که از سلامت مزاج سرکار

Seigneur de la santé [illegible] de que j'ai été enchanté très et reçue [illegible]

عالی آگاهی حاصل نمودم چند سطری که بفارسی مرقوم داشته اید بسیار

très vous avez écrites en persan que [illegible] j'ai fait [illegible] nouvelle élevé

خوب شده بنده گمان نمیکردم که سرکار بتوانید باین

[illegible] ombeté bi[illegible]

آفرین بر هوش سرکار

[illegible] l'intelligence sur approbation

در چند کلمه که خبط شده اینک اصلاح نموده و خدمت

le service et faite orthographe devenu faute que paroles quelques dans

عالی فرستادم امید است که همیشه بسلامت و خرم باشید و در

dans et vous serez joyeux et la santé toujours que est espoir j'ai envoyé élevé

فارسی زودتر ترقی حاصل نماید سرکاران میرزا خلیل خان و

et Khan Khalil mirza seign[illegible] vous ferez récolte progrès plus vite persan

میرزا ابراهیم خان از اظهار لطف سرکار خوشوقت شد عرض ارادت

du dévouement exposé devinrent enchanté seig[illegible] plaisir déclaration par Khan [illegible] mirza

می نمایند

présentent

زیاده عرض نیست

n'en pas présentation trop de

Tao bagé de

مخلص سرکار صاحب نسق

dévoué m^r Nasaq Saheb

Commencement de la lettre	A la fin	[illegible] politesse
فدایت شوم que je sois ton sacrifice	زیاده عرضی نیست davantage de présentation n'y a pas	
تصدّقت شوم	زیاده جسارت است beaucoup de témérité en	
قربانت شوم	زیاده زحمتی نیست n'est pas de peine davantage	
روحی فداک شوم âme que ma vie soit sacrifiée pour lui	زیاده مطلبی نیست surabondance de pensée n'est pas	
مخدوما شوم sei[illegible]	زیاده تصدیع نمیدهد surabondance de peine ne donne pas	
	امرکم مطاع votre ordre sera exécuté	

Lettre Nassag 4 Sepre

25

فدایت شوم

que je sois ton sacrifice

وصول مراسله سرکار عالی موجب خرّمی کردید زیراکه از سلامت مزاج

[illegible] bon état du parceque vous fîtes d'agrément cause de Mr. de la lettre l'arrivée

عالی آکاه شدم مرقوم داشته اید که (سرنوشته) بنویسم

que j'écrive adresse que vous eûtes écrit je devins avis élevé

و بفرستم بجای سرنوشته باید بنویسید (عنوان پاکت) عنوان پاکت

enveloppe que vous écriviez il faut au lieu de [illegible] j'envoie et

قدری مشروح ست و حال مختصری از آنرا نوشته و

et est écrite lui de une abréviation. et est ~~[illegible]~~ un peu

خدمت سرکار عالی فرستادم سرکار آقا میرزا خلیل خان

Khan Khalil Mirza seigneur Mr j'envoie Mr. servi...

و سرکار میرزا ابراهیم خان خیلی عرض ارادت بخدمت

par service de dévouement présentation beaucoup Khan Ibrahim Mirza Mr et

سرکار مینمایند

présentent Mr

زیاده عرضی نیست نسق صاحب

Mr Nassag [illegible] d'exposé davantage.

مشفق مهربان فلان مطالعه نماید
lui un tel bienveillant modele d'écriture

مخدوم مکرّم فلان ملاحظه نماید
montre attention un tel bonneur un maitre

خدمت سرکار شوکت مدار فلان مشرّف شود
qu'il devienne imminent un tel n'aie pas la force M' service

خدمت سرکار جلالت مدار فلان مشرّف شود
qu'il devienne imminent un t ta gloire M' service.

خدمت سرکار شوکت و جلالت مدار مشرّف شود
qu'il devienne imminent n'aie pas ta gloire et ta puissance M' service

خدمت ذیرفعت جناب اقای فلان مشرّف باد
qu'il soit imminent un tel du seigneur seigneurie service

حکایت ٥

Sahenk i zade-ra	سرهنکِ زاده‌را	du chef de troupe le fils	1
ber der serai	بر در سرای	sur la porte du palais	
Ougloumich	اغلمش	d'Ogzoumich ougoulmich!	
[illegible] ke	دیدم که	j'ai vu qui	
[illegible] ve keïaceti	عقل وکیاستی	l'esprit en une intelligence	
ve fehm ve firaceti	وفهم وفراستی	et la science en une sagacité	
zaïd oul-vasf	زائد الوصف	qui excède la description	
dacht	داشت	avait	
hem ez ʿahd i khourdi	هم از عهدِ خُردی	également [illegible] (de son enfance)	
açar bouzourgui	آثار بزرگی	vestiges de grandeur	
der naciè i ou	در ناصیهٔ او	[illegible] ce [illegible]	
peydan boud	پیدا بود	[illegible] était	[illegible α]
fil djoumlé	فی الجمله	en un mot	2
maqboul der nazar i	مقبول درنظرِ	agréable à la vue	
[illegible]ltan amed	سلطان آمد	au Sultan il vint.	
ki djemal souret	که جمال صورت	car la beauté [illegible]	
ve kemal maʿni	وکمال معنی	et la perfection [illegible] pensée	
dacht	داشت	il avait.	
ve [illegible] gofte end	وحکما گفته اند	et les sages ont dit	
[illegible] gueri be-honer est	توانگری بهنرست	la puissance dans le mérite est	
[illegible]	نه بمال	non dans la fortune	
[illegible] gui be-ʿaql-est	بزرگی بعقلست	la grandeur dans la raison est	
nè be-sal	نه بسال	non dans les annee	

Ebnaï djins'i ou	ابنای جنس او	[illegible] l'espèce de lui
ber ou heced bourden vei	برو حسد بردند	sur lui envie portèrent
ve be-Khyaneti mouttehim	وبخیانتی متهم	et de [illegible] soupçonné
kerdend	کردند	[illegible]
ve der Kouchten'i ou	ودر کشتن او	[illegible] dans [illegible] lui
sa'i bi-faide	سعی بیفایده	efforts sans utilité
numoudend	نمودند	montrèrent [مصرع 6]
melik pursid	ملک پرسید	le roi demanda 3
ki moudjib'i	که موجب	quelle cause
Khasmi ichan	خصمی ایشان	inimitié à eux
der haqq tou	درحقّ تو	dans ton droit (à ton égard)
tchi est	چیست	qu'est-elle
goft	گفت	il dit
der saie devleti daouleti	در سایه دولت	bonheur dans l'ombre du royaume
Khoudavendi	خداوندی	du seigneur (royal)
hemekinan-ra	همکنانرا	tous hemek'nan-ra
razi kerdem	راضی کردم	contents j'ai fait
meguer haçoud-ra	مگر حسودرا	excepté l'envieux
ki razi	که راضی	qui content
ne-mi-ched	نمیشود	n'est pas ne sera pas
illa be-zeval ni'met men	الا بزوال نعمت من	sinon par le déclin du bien mien
devlet ve yqbal umu	دولت و اقبال	prospérité "royaume et bonheur fortune règne
Khondavendi	خداوندی	du seigneur (royal)
baqi bad	باقی باد	éternel soit"

نظم ٧

beit	بیت	distique
balai serech	بالای سرش	en haut de sa tête
zi houchmendi	ز هوسمندی	par l'intelligence
mi tafte sitare	می تافت ستارهٔ	brillait l'astre
balendi	بلندی	de la grandeur
mysraʿ	ع مصراع	hémistiche
douchmen tchi	دشمن چه	que l'ennemi
kouned tchoun	کند چون	fera-t-il lorsque
mihruban bached	مهربان باشد	tendre sera
doust	دوست	[illegible]

nezm	[نظم]	poésie
touvanem [illegible] ki né-azarem	توانم آنکه نیازارم	je peux que je ne tourmente pas
enderoun [illegible]	اندرون کسی	l'intérieur de quelqu'un
haçoudra [illegible]	حسودرا چه کنم	[illegible]
kiou zi [illegible] be rendj [illegible]	کوزخود برنج در [illegible]	[illegible] که [illegible] dans ess sarcoque
be-mi ta berehi, ei	بمیر تا برهی ای	[illegible]
haçoud [illegible]	حسود [illegible] رنج [illegible]	[illegible] که این [illegible] qui est une peine ~~[illegible]~~ l'envie
ke [illegible]	که از [illegible]	que de cette peine
djouz be-[illegible] netevan rest	جز [illegible] نتوان [illegible]	excepté par la mort on ne peut être délivré djouz
chourbekhtan be arzou	شوربختان بآرزو	les malheureux avec désir
khahend	خواهند	désirent
mouqbilanra zeval	مقبلانرا زوال	aux heureux le déclin
ni'met ve djah	نعمت و جاه	la faveur et de la prospérité
guer ne bined be-rouz	گر نه بیند بروز	si ne voit pas dans le jour
chepperé tchechm	شپره چشم	l'œil de la chauve-souris

شب پریدن
nuit voler

tchesmé afitab ra	چشمه آفتاب را	~~la fontaine~~ du soleil au disque
tchi gounah	چه گناه	quelle . . faute (en elle)
rast khahi	راست خواهی	la vérité veux tu?
hezar tchesm tchenan	هزار چشم چنان	mille yeux ainsi (il sera)
kour behter ki	کور بهتر که	[illegible] mieux que
afitab' siah	آفتابِ سیاه	le [illegible] noir

تمت

حکایت ۴

ieki ra ez mulouk	یکی را از ملوک	un des rois
ʿadjem hikayet	عجم حکایت	persans récit (étrangers)
kounend ki	کنند که	on fait que
desti tetthavul	دست تطاول	la main de l. tyrannie
be-mali raʿyiet	بمال رعیت	sur les biens des sujets
diraz kerdé boud	دراز کرده بود	longue avait fait
ve djevr ve eziiet	جور و اذیت	l'injustice et la vexation.
aghaz kerdé	اغاز کرده	commencement fait
khalq ez mekaïd	خلق از مکاید	les hommes par ruse
zoulm ech	ظلمش	de sa tyrannie
der djéhan	در جهان	dans le monde
bérefteud	برفتند	allèrent
ve ez kurbet	و از کربت	et par tristesse
djevr-ech	جورش	de son injustice
rahé ghourbet	راه غربت	chemin de l'exil
guiriftend	گرفتند	prirent.
tchoun raʿyiet	چون رعیت	lorsque les sujets
kem chond	کم شد	peu devinrent
irtifaʿ vilayet	ارتفاع ولایت	la récolte des produits du vilayet
noqsan pezirefT	نقصان پذیرفت	déficit admit
ve khaziné tehi	وخزینه تهی	et le trés. vide
maned mand	ماند	resta
ve douchmenan	و دشمنان	et les ennemis

قطعه ۵

ez her tharaf	از هر طرف	de chaque coté
zeor avourdend	زور اوردند	vitite apportèrent
rouz der	روزی در	un jour dans 2
medjlis ou	مجلس او	le salon de lui
Kitab chahnameh	کتاب شاهنامه	le livre Chahnameh
hemi khandend	همی خواندند	ils lisaient
der zeval memleket	در زوال مملکت	dans le déclin de la puissance
Zahhak	ضحاک	de Zahhak
ve ᶜhed feridoun	و عهد فریدون	et de l'époque de féridoun [illegible]
vezir melikra	وزیر ملک را	le vizir au roi
pursid	پرسید	demanda
ki feridoun	که فریدون	que Féridoun
Kendj ve mulk	کنج و ملک	trésor et royaume
ve hachem nedacht	وحشم نداشت	[illegible]
ber ou padichahi	برو پادشاهی	sur lui la royauté
tchegouné mouqerrar	چه گونه مقرر	comment établie
chond	شد	devint
goft.	گفت	il dit
an tchenanké	انچنانکه	ce que (ainsi que)
chenidi	شنیدی	tu as appris
Khalqi ber ou	خلقی برو	des hommes sur lui
be-teᶜassoub	بتعصب	par fanatisme enthousiasme
guird ameden	گرد آمدند	réunion vinrent
ve taqviet	و تقویت	et renforcement

qythʿat	قطعه ٥	Strophe
her Ki feriadreci	هر که فریاد رسی	tout qui ~~tout~~ un secours solde
rouz moucybet	روز مصیبت	le jour du malheur
Khahed	خواهد	veut
gou | der eiami	گو در ایام	dis | dans les jours
selamet be djovan	سلامت بجوان	de la délivrance au jeune
merdi kiouch	مردی کوش	homme efforce toi
bendé i halqé	بندهٔ حلقه	l'esclave de l'anneau
be-guiouch ez	بگوش از	à l'oreille (l'esclave fidèle) par
ne-nowazy berevad	ننوازی برود	des non caresses s'en va
louthf koun louthf	لطف کن لطف	bonté fais – bonté
Ki biguiané chevad	که بیگانه شود	que un étanger devienne
halqe be-gouch	حلقه بگوش	anneau (esclave) par l'oreille

kerdend	کردند	firent
padichahi iaft	پادشاهی یافت	la royauté il trouva
vezir goft	وزیر گفت	le vizir dit.
tchoun guird ameden	چون گرد آمدن	puisque réunion venir
Khalq moudjib	خلق موجب	des hommes cause
padichahist	پادشاهیست	de la royauté est
tou khalqra	تو حلق را	toi les hommes
tchera perichan	چرا پریشان	pourquoi dispersés
mi kouni	میکنی	fais tu
meguer ser	مگر سرّ	est ce que (peut-être) le secret
padichahi	پادشاهی	de la royauté
nedari	نداری	tu n'as pas
beit	بیت	distique
heman be ki	همان به که	toujours meilleur que
lechker be-djan	لشکر بجان	l'armée dans l'âme (avec soin)
perveri	پروری	tu nourisses
Ki soulthan	که سلطان	car le sultan
be-lechker kouned	بلشکر کند	par l'armée peut (être)
ser veri	سروری	un chef des hommes

goft	گفت	il dit
moudjib	موجب	la Cause
guird ameden	گرد آمدن	réunion venir
sipah ve raïjet	سپاه و رعیت	l'armée et les sujets
tchist	چیست	quelle est elle
goft	گفت	il dit
padichahira ʿadl	پادشارا عدل	au roi la justice
bayed	باید .	il faut
ta ber on guird ayend	تا بروگرد آیند	pourque sur lui réunion et viennent
ve rahmet ta	و رحمت تا	et pitié pour que
der saïé devletech	در سایه دولتش	dans l'ombre de son empire
droit il s'asseoie	ایمن نشیند	eïmen nichined — نشیند
ve touraïn her dou	وترا این هردو	et a toi ces chaque deux
n'est pas	نیست	nist
mechnevi	مثنوی	couplets rhythmés γ
nekouned djeur	نکند جور	que ne fasse, pas de tyrannie (être)
piché soulthani	پیشه سلطانی	le métier un sultan
Ki neiayed zi gurg	که نیاید ز گرگ	car ne vient pas du loup
tchobani	چوبانی	l'action de berger…

padichahi ki thyrh	پادشاهی که طرح	Un padichah qui le fondement
zoulm fikened	ظلم فکند	de l'injustice lance
pay diwar moulk	پای دیوار ملک	le pied du mur de la puissance
khich bekened	خویش بکند	sienne arrache
melikra pend vezir	ملکرا پند وزیر	au roi le conseil du vizir 4
naçyh muvafyq	ناصح موافق	conseille fidèle favorable
thabᶜ ne yamed	طبع نیامد	impression ne vint pas
bend fermoud	بند فرمود	prisonnier il ordonna
ve be-zindan firistad	وبزندان فرستاد	et en prison envoya
beci ber-ne iamed	بسی برنیامد	beaucoup (de temps) ne vint pas
ki beni ᶜamm	که بنی عم	que les cousins germains
soulthan	سلطان	du sultan
be-munazaat	بمنازعت	dans une querelle
ber khastend	برخاستند	se levèrent
ve be-mouqavemet	و بمقاومت	et dans la résistance
lechker arastend	لشکر آراستند	l'armée arrangèrent
ve moulk peder	و ملک پدر	et le royaume du père
khastend	خواستند	voulurent (réclamèrent)
qaumi ki	قومی که	les gens qui
ez dest tethavoul ou	از دست تطاول او	par la tyrannie de lui
be-djan amedè bouden	بجان آمده بودند	dans l'âme allés étaient réduits à la dernière extrémité
ve perichan	و پریشان	et dispersés

chondé	شده	été
ber ichan guird	برایشان گرد	sur eux réunion
amedend	امدند	firent
ve taqviet	وتقویت	et renforcement
Kerdend	کردند	firent
ta moulk ez	تا ملک از	de sorte que le royaume de
tessaruf ech	تصرفش	son pouvoir
beder reft	بدر رفت	dehors il.
qythʿat	قطعه	strop. قطعه
padichahi kim reva	پادشاهی کوروا	un roi qui a lui permis
dared sitem	دارد ستم	a l'injustice
ber zir dest	بر زیر دست	sur dessous la main ses inférieurs
dostdar ech	دوستدارش	son ami
rouz sakhti	روز سختی	le jour de l'adversité
douchmen zour	دشمن زور	.. ennemi la violence
aver en	آوراست	apporte
ba raïʿet south koun	با رعیت صلح کن	avec tes sujets la paix fais
ve zi djenk khasm	وز جنگ خصم	et pour la guerre de l'ennemi
eymin nichin	ایمن نشین	libre assieds toi

zi an ki	ز آن که	de ce que (parceque)
chaïnchah	شاهنشاه	du roi des rois
ᶜadl -ra	عدل را	pour la justice
raïᶜet	رعیت	le sujet
lechker im	لشکریست	en une armée

حکایت ۷

padichahi ba	پادشاهی با	un roi avec
ghoulam ʿadjem	غلام عجمی	un esclave étranger (pas dégrossi)
der Kechti	در کشتی	dans un vaisseau
nichesté boud	نشسته بود	assis était
ghoulam diguer	غلام دیگر	.. l'esclave ~~un~~ autre (fois)
deria nédidé boud	دریا ندیده بود	la mer n'avait pas vu
ve mynhet Kechti	و محنت کشتی	et la peine (le mal) du navire
n-ezmoudé	نیازموده	pas éprouvé
guirié ve zari	گریه و زاری	des pleurs et une plainte
aghaz Kerd	اغاز کرد	commencement il fit
ve lerzé ber	و لرزه بر	et un tremblement sur
endam-ech ouftad	اندامش افتاد	le corps lui tomba
tchend anki	چند انکه	quelque que
moulathafet Kerdend	ملاطفت کردند	bienveillance ils firent
aram ne-guirift	آرام نگرفت	repos il ne prenait pas
melikra ʿeych	ملکرا عیش	au roi plaisir
ez ou mounagghaz	از او منغض	par lui attristé
choud	شد	devint
tcharé nemidanistend	چاره نمیدانستند	remède ils ne savaient pas
hekimi der an	حکیمی در آن	un médecin dans ce
Kechti boud	کشتی بود	navire était
goft	گفت	il dit
eguer fermani men	اگر فرمانی من	si tu ordonnes, moi

oura Khamouch Kounem	اورا خاموش کنم	lui muet lui je ferai
padichah goft	پادشاه گفت	le roi dit
ghayet louthf bached	غایت لطف باشد	beaucoup bienveillance sera
hakim fermoud ta	حکیم فرمود تا	le médecin ordonna que
goulam-ra be-deria	غلامرا بدریا	l'esclave dans la mer
endakhtend	انداختند	ils jetassent
bari tchend	باری چند	fois plusieurs
ghouthat Khourd	غوطه خورد	l'immersion il mangea
mouich be-guiriftend	مویش بگرفتند	les cheveux à lui ils prirent
ve soui Kechti	و بسوی کشتی	et vers le navire
avourdend	آوردند	ils apportèrent
behr dou dest	بهر دو دست	à l'aide de deux mains
der dumbal Kechti	در دنبال کشتی	dans le gouvernail du navire
avikht	آویخت	il suspendit
tchoun ber-amed be-gouenché	چون برآمد بگوشه	lorsque il vint dans un coin
be-nichest	بنشست	il s'assit
ve qarar iaft	وقرار یافت	et le repos il trouva
melekra pesendidé	ملکرا پسندیده	le roi (régime dir.) interroge
amed goft	آمد گفت	vint dit
der in tchi	درین چه	dans ceci quoi
hikmet ist	حکمتست	médecine est
goft	گفت	il dit
ewel mynhet	اوّل محنت	Avant la peine
gharq chouden	غرق شدن	de submergé devenir

c'est le roi qui parle ?
au lieu de
پسندیده
Defremery cite
manuscrit
عجیب étonné

né tchechidé boud	نچشیده بود	qui n'a... pas goûté
qadr selamt.	قدر سلامتی \	le prix de la bonne santé
ne-mi-danist	نمیدانست	il ne connaissait pas
hem tchounin	همچنین	de même
qadr ᶜafiet	فدر عافیت	le prix de la santé
Kesi daned	کسی داند	quelqu'un sait
ki be-moucyben	که بمصیبت	qui dans le malheur
quiriftar ayed	گرفتار آید	prisonnier en venu
qythᶜah	قطعه	Strophe
ei sir	ای سیر	ah rassasié !
toura nan djévin	ترا نان جوین	à toi le pain d'orge
Khouch ne-numaid	خوش ننماید	ne paraît-pas (ne plaît-pas)
maᶜchaq men-ist	معشوق منست	amour mien est
anki be-nezdik tou	آنکه بنزدیک تو	ce qui auprès de toi
zicht-ist	زشتست	laid est
houran behéchti ra	حوران بهشتی را	pour les houris du paradis
Douzakh boud	دوزخ بود	un enfer était
ᶜaraf	اعراف	le purgatoire

beit	بیت	distique
farq en	فرقست	une différence en
mian anki	میان آنکه	entre celui qui
iar ech der ber	یارش در بر	amie sienne dans la poitrine (tien
ba anki dou tchechm	با انکه دو چشم	avec celui qui deux yeux (a)
intizar ech ber der	انتظارش بر در	de l'attente sienne sur la porte

dernier vers oublié de la strophe précédente

ez douzakhian	از دوزخیان	des infernaux
pers ki	پرس که	interroge que
aʿraf	اعراف	le purgatoire
behicht-in	بهشتست	en le paradis

حکایت ۸

hormuz tadjidar-ra	هرمز تاجدارا	à Hormuz tête couronnée
goftend	گفتند	on lui
ez veziran peder	از وزیران پدر	des visirs de ton pere
tchi Khatha didi	چه خطا دیدی	quelle faute as tu vu.
Ki bend fermoudi	که بند فرمودی	que des liens tu as ordonné
goft	گفت	il dit
Khatha i maᶜloum	خطائی معلوم	une faute connue
neKerdem	نکردم	je n'ai pas fait
ve likin didem	و لیکن دیدم	et cependant j'ai vu
Ki mehabet men	که مهابت من	que la crainte de moi
dans le cœur d'eux	در دل ایشان	der dil iechan
bi-Kran-est	بیکرانست	est sans limites
ve ber ᶜahd men	و بر عهد من	et sur promesse mienne
yᶜtimad Kullii	اعتماد کلّی	confiance totale
ne-darend	ندارند	ils n'ont pas
tersidem Ki	ترسیدم که	je crains que
ez bim guzend	از بیم گزند	par crainte de dommage
Khich qasd	خویش قصد	même une tendance
helak men Kounend	هلاک من کنند	de la mort de moi ils fassent
pes qavl hukemara	پس قول حکمارا	d'après l'opinion des sages
Kar bestem	کار بستم	affaire j'ai conclu
Ki gofte end	که گفته اند	car ils ont dit:

qytbᶜah	قطعه	Strophe
ez an K-ez tou tersed	از آن کز تو ترسد	de celui qui de toi craint
be-ters ei hekim	بترس ای حکیم	crains oh sage
ve guer ba tchou ou	وگر با چو او	en quand même avec comme lui
sad ber-ai be-djeng	صد برآی بجنگ	cent tu surmontes dans la guerre
né bini ki tchoun	نه بینی که چون	ne vois tu pas que lorsque
gurbé ᶜadjiz cheved	گربه عاجز شود	le chat faible devient
ber-ared be-tchenguial	برارد بچنگال	il enlève avec la griffe
tchechm peleng	چشم پلنگ	l'œil du tigre
ez an mar ber pay	از آن مار بر پای	pour cela le serpent sur le pied
raᶜy zened	راعی زند	du pâtre a frappé
ki tersed ser-ech-ra	که ترسد سرش را	qui a craint sa tête
bekoubed be-seng	بکوبد بسنگ	il a broyé avec une pierre.

حکایت ۹

ieki ez moulouk	یکی از ملوک	un des rois
ᶜareb rendjver boud	عرب رنجور بود	arabes malade était
der halet piri	در حالت پیری	dans l'état de vieillesse
ve umid ez zindeguani	و امید از زندگانی	et l'espoir de la vie
qathyᶜ kerdé	قطع کرده	retranché fait
naguiah sou'ari	ناگاه سواری	subitement un cavalier
ez der der amed ve	از در در آمد و	de la porte vint et
becharet averd ke	بشارت آورد که	une bonne nouvelle apporta que
folan qalaᶜt ra	فلان قلعه را	une certaine citadelle
be-devlet khodavendi	بدولت خداوندی	par la fortune du maître
kuchade im ve douchmenan	کشادیم و دشمنان	conquise a nous et les ennemis
esir chouend	اسیر شدند	prisonniers devinrent
ve sipah ve raiᶜiet	و سپاه و رعیت	et l'armée et le peuple
an-tharaf be-djumleguí	انطرف بجملگی	de ce coté en masse!
mouthyᶜ ferman	مطیع فرمان	obéissant à l'ordre
guechtend	گشتند	devinrent
tchoun soukhen	چون سخن	lorsque la parole
be-chinid	بشنید	il entendit
nefesi serd	نفسی سرد	un souffle froid (un soupir)
ber-averd ve goft	برآورد و گفت	il retira et dit
ei mujdé mera	این مژده مرا	cette bonne nouvelle pour moi
nist	نیست	n'est pas
douchmenamen rast	دشمنانم راست	pour mes ennemis ~~était~~ est

iaʿni ve.	یعنی و	cela veut dire et
irsan memleket	ارثان مملکت	les héritiers du royaume
qytʿat	قطعه	Strophe
der in umid	درین امید	Dans cet espoir
be-ser chond	بسر شد	au commencement est devenu
dirygh	دریغ	hélas
oumr ʿaziz	عمر عزیز	la vie précieuse
Ki antchi der	که انچه در	que ce qui dans
dil-em-est	دلمست	le cœur mien est
ez der-em firaz ayd	از درم فراز آید	de dedans de moi au devant vienne
umid bestéber amed	امید بسته برآمد	l'espoir conclu vint
veli tchi faydé	ولی چه فایده	mais quel profit
zi anke	ز آنکه	de cela
umid nist	امید نیست	l'espoir n'est pas
ki oumr	که عمر	que la vie
guezechté	گذشته	écoulée
baz ayd	باز آید	de nouveau vienne

قطعه

Kious' iyhlet be-Kioufet dest adjil	کوسِ رحلت بکوفت دستِ آجل	le tambour du départ (régime) frappe la main du destin (sujet)
ei dou tchechm veda' ser bekounid	ای دوچشمم وداع سر بکنید	ah! mes deux yeux adieux (à ma) tête [illegible]
ei Kef' dest ~~ve~~ sa'yd ve bazou	ای کفِ دست وساعد و بازو	ah! la paume de la main et le poignet et le bras
heme teūdy' iekdiguer bekounid	همه توديع يكدگر بكنيد	ensemble adieux l'un à l'autre faites
ber men ouftadé merg douchmen Kâm	برمن افتاده مرگ دشمن کام	sur moi tombée la mort (de) l'ennemi désir
akhir ei dostan gouzer be-Kounid	آخر ای دوستان گذر بکنید	enfin ah! amis passages faites
rouzgar-em be-chud be-na-dani	روزگارم بشد بنادانی	mon temps s'est écoulé dans l'ignorance

men ne-Kerdem	من نکردم	moi je n'ai pas fait
chouma hazer be-Kounid	شما حذر بکنید	vous précautions faites

حکایت ١٠

sali	سالی	une année
ber balin turbet	بر بالین تربت	sur le chevet du tombeau
Yahia peyghember	یحیی پیغمبر	de Yahia le prophète
sur lui le salut	علیه السلام	" ᶜalyé es-selam "
assis dans le temple	معتکف بودم	mouᶜtekef boudem
der djamyᶜ Dimechq	در جامع دمشق	dans la mosquée de Damas
ièki ez moulouk ᶜareb	یکی از ملوک عرب	un des rois arabes
ki be bi insafi	که به بی انصافی	qui bien sans justice
mevsouf boud	موصوف بود	célèbre était
ittifaq(a)	اتفاق	par hasard
be-ziaret amed	بزیارت آمد	en pèlerinage vint
ve namaz kerd ve	و نماز کرد و	et prière fit et
hadjet khast	حاجت خواست	(son)-besoin demanda (à Dieu)
beit	بیت	distique
dervich ve ghani	درویش و غنی	le derviche et le riche
bende'in khak	بنده این خاک	serviteurs de cette poussière
der end	در ند	de la porte (divine) sont
ve ananki ghani-ter	و آنانکه غنی تر	et ceux qui plus riches
end moutadj-ter	ند محتاج تر	sont plus besogneux
end	ند	sont

anki roui be-men kerd	انکه روی بمی کرد	celui ci visage à moi fit
ve goft	و گفت	et dit
ez andja ki	از انجا که	de ce que
himmet dervichan	همّت درویشان	la bienveillance des derviches
èst ve	است و	est et
sydq mou'ameleï	صدق معامله	la loyauté des relations (du commerce)
ichan	ایشان	d'eux
Khathyri	خاطری	un souvenir (à moi)
hemrah men Kounid	همراه من کنید	Compagnon de voyage à moi faites
Ki ez douchmen	که از دسمن	car de l'ennemi
sa'b endichnak-em	صعب اندیشناکم	Obstiné préoccupé je suis
goftem	گفتم	je dis
ber raï'iet zayf	بر رعیت ضعیف	sur le peuple faible
rehamet Koun	رحمت کن	compassion fais
ta ez douchmen	تا از دشمن	afin que de l'ennemi
qavi zahmet	قوی زحمت	un fort dérangement
nè bini	نه بینی	tu ne voies pas

nezm	نظم	Poésie
be-bazouan touvani	ببازوان توانا	avec des bras robustes
ve qouvvet	و قوّت	et la force
ser dest	سر دست	de la tête de la main (du poignet)

Khatha est	خطا ست	une faute est
pendjé meskin	پنجه مسکین	le poing humble
natowan	ناتوان	faible
be-chikest	بشکست	Dans la rupture (de briser)
betersed anki	بترسد آنکه	: l craigne celui qui
ber ouftadgan	بر افتادگان	sur les tombés
ne bakhchaïed	نبخشاید	ne pardonne pas
Ki guer zi pay	که گر ز پای	Car si du pied
der ayd	در آید	il vient (il tombe)
Kes-ech neguired dest	کسش نگیرد دست	quelqu'un à lui ne prend pas la main
her anki tokhm bedi	هر آنکه تخم بدی	chacun qui le grain du mal
kicht ve tchechm	کشت و چشم	a semé et les yeux
niki dacht	نیکی داشت	du bien a eu
dimagh bi-heda	دماغ بیهده	le cerveau sans bonne direction
ve [illegible]	پخت و خیال	cuit et imagination
bathyl best	باطل بست	vaine lie
zi gouch pembé biroun	ز گوش پنبه برون	De l'oreille le coton dehors
ar ve dad Khalq	آر و داد خلق	apporte et la justice aux hommes
bedeh	بده	donne

ve guer tou mi ne dehi	وگر تو می ندهی	et si toi ne donne pas
dad	داد	la justice
rouzi dat hest	روز دادی هست	le jour de la justice viendra
mechnevi	مثنوی	couplets rhythmés
beni adami	بنی آدم	des fils d'Adam (des hommes)
a'zai iekdiguer	اعضای یکدیگر	les membres l'un à l'autre (semblables)
end	ند	sont
ki der aferinech	که در آفرینش	car dans sa création
zi iek guevher	زیک گوهر	de une meme origine
end	ند	ils sont
tchou 'ouzvy bedra	چو عضوی بدرد	quand à un membre le mal
averd rouzgar	اورد روزگار	apporte le temps
diguer ouzvhara	دگر عضوها را	aux autres membres
nemaned qarar	نماند قرار	ne reste pas le repos
tou ki ez myhnet	تو کز محنت	toi qui de la peine
digueran bi ghami	دیگران بی غمی	des autres sans tristesse

ne-chayed Ki namen	نشاید که نامت	il ne convient pas que ton nom
nehend adami	نهند آدمی	on place un homme..

حکایت ۱۱

Derwich	درویش	un derveche
moustedjab	مستجاب	exaucé
es da'vat	الدعوات	(dont) les prières
der Baghda.	در بغداد	dans Baghdad
pedid amed	پدید آمد	en évidence vint
Hedjadj Yousouf	حجاج یوسف	Hedjadj Joseph
be-Khan-ech	بخواندش	avec l'appel sien..
ve goft	و گفت	et dit
dou'ai Khaïr	دعای خیر	une prière bonne.
ber men Koun	بر من کن	sur moi fais
goft	گفت	il dit
Khoda ya djan ech	خدایا جانش	Oh Dieu l'âme a lui
be-sitan	بستان	prends
goft	گفت	il dit
ez behr Khoda	از بهر خدا	de à cause de Dieu (pour Dieu)
in tchi dou'a est	این چه دعاست	cela quoi prière (quelle prière est cela)
goft	گفت	il dit
dou'aï Khaïr est	دعای خیرست	une prière bonne est
toura ve djoumlé	ترا و جمله	pour toi et la foule
moussulmanan-ra	مسلمانان را	des musulmans

mechnevi	مثنوی	Couplets rythmés
ei zi-ber dest zir dest azar	ای زبر دست زیر دست آزار	Ah de dessus la main (toi supérieur) le dessous de la main (les inférieurs tourmente
guerm ta ki nemaned in bazar	گرم تا کی بماند این بازار	chaud jusqu'à quand (achalandé) restera ce bazar
be-tchi kar ayder djehan dari	بچه کار آیدت جهان داری	pourquelle affaire la puissance terre du monde as tu (à quoi te sera l'empire du monde)
mourden-et bè ki merdoum azari	مردنت به که مردم آزاری	mourir toi meilleur que les hommes tu tourmentes

حکایت ۱۲

ieki ez mulouk	یکی از ملوک	un des rois
bi insaf	بی انصاف	sans justice.
parsa ei ra	پارسائی را	un religieux
pursid ki ez	پرسید که از	demanda qui des
ʿybadet-ha.	عبادتها	bonnes œuvres
Koudam efzl' est	کدام افضلترست	laquelle plus excellente est
goft	گفت	il dit
toura khab	ترا خواب	à toi le sommeil
nim rouz	نیم روز	la moitié du jour
ta der an iek	تا درآن یک	pourque dans cela une fois
nefes khalq ra	نفس خلق را	l'âme du peuple
ne-i azari	نیازاری	tu ne tourmentes pas
qythʿat	قطعه	Strophe
zalimi ra khoufté	ظالمی را خفته	un injuste endormi
didem nim rouz	دیدم نیم روز	j'ai vu la moitié du jour
goftem in	گفتم این	je dis celui ci
fitné est	فتنه است	calamité est
Khab-ech b[illegible]e be'	خوابش برده به	sommeil à lui porté arrivé! bon

anki Khab.ech	انکه خوابش	celui qui son sommeil
behter ez	بهتر از	meilleur ' que
bidar 'en	بیدارست	éveillé il en
antchenan	انچنان	ainsi
bed zindeguiani	بد زندگانی	une mauvaise vie
murdé bè	مرده به	mort (en) meilleur

حکایت ۱۳

ièKi-ra ez	یکی را از	un des
moulouk	ملوک	rois
chenidem	شنیدم	j'ai appris
Ke chebi	که شبی	que une nuit
der ʿicheret rouz	در عِشرت روز	dans de réjouissance un jour
Kerde boud	کرده بود	fait il avait (changé)
der paian mesti	در پایان مستی	dans l'extrémité de l'ivresse
mi-gofte	میگفت	il dit
beit	بیت	distique
mara be-djehan Khochter	مارا بجهان خوشتر	à nous dans le monde plus agréable
ez in iekdem nist	ازین یکدم نیست	que ce moment n'est pas
Ki ez nik ve bed endiché	کز نیک و بد اندیشه	car du bien et du mal souci
ve ez Kes gham nist	وز کس غم نیست	et de quelqu'un chagrin n'est pas
dervich burhéné biroun	درویش برهنه بیرون	un derviche nu dehors
be-serma Khoufte boud	بسرما خفته بود	dans le froid endormi était
ve goft	و گفت	et dit
beit	بیت	distique
ei anKi be-yqbâl	ای آنکه باقبال	ah celui qui dans la prospérité
tou der ʿalem nist	تو در عالم نیست	(pareil) à toi dans le monde n'est pas

guirem ki ghām-et	گیرم که غمت	j'admets que ton chagrin
nist gham	نیست غم	n'est pas, chagrin
mā-hem nist	ماهم نیست	aussi à moi n'est pas
melik-ra in kelam	ملک را این کلام	au roi ce discours
Khoch amed	خوش آمد	agréable vint
sourrè hezar dinar	صرّه هزار دینار	une bourse de mille dinars
ez rouzen	از روزن	par la fenêtre
biroun dacht	بیرون داشت	dehors il eut
ve goft-ei	و گفت ای	et dit ah
dervich damen be-dar	درویش دامن بدار	derviche la robe aie
goft	گفت	il dit
damen ez koudja	دامن از کجا	une robe de où
arem ki djamè	آرم که جامه	j'apporterais car robe
ne-darem	ندارم	je n'ai pas
padichah-ra	پادشاه را	au souverain
ber zaʿf hal ou	بر ضعف حال او	sur le faible état de lui
rahmet ziadet	رحمت زیادت	la bienveillance davantage
guecht	گشت	passa
Khylʿati	خلعتی	une robe d'honneur
ber an	بر آن	sur celui-ci
mezid kerd	مزید کرد	augmentation il fit
ve biroun firistad	و بیرون فرستاد	et dehors il envoya
dervich	درویش	le derviche

an naqd ra	ان نقدرا	cet argent comptant
be-endek muddet be-khourd	باندک مدت بخورد	après un peu de temps il mangea
ve telef kerd	وتلف کرد	et perte fit
va baz amed	وباز آمد	et revint
beit	بیت	distique
qarar ber kef	قرار بر کف	repos sur la paume de la main
azadghan	ازادکان	des hommes de bien
neguired mal	نگیرد مال	ne prend pas la fortune
nè sabr der dil	نه صبر در دل	ni la patience dans le cœur
ʿachyq	عاشق	de l'amoureux
nè ab der ghyrbal	نه آب درغربال	ni l'eau dans un crible
der halete ki	در حالتی که	dans la situation que
melik-ra pervai	ملک را پروای	au roi une sollicitude
ou neboud	او نبود	pour lui n'était pas
hâl-ech begoftend	حالش بگفتند	son état on dit (au roi)
bo-hem ber-amed	بهم بر آمد	en peine il s'éleva
ve roui ez ou	وروی ازوی	et visage par lui
der hem kechid	در هم کشید	dans le souci il tira
ve ez indjâ gofte	وازینجا گفته	et sur cela : dit (ont dit)
end as'hab	اند اصحاب	dont des gens de
fythnet-ve khybret	فطنت وخبرت	intelligence et expérience

ki ez hyddet	که از حدّت	que de l'impétuosité
ve souret padichahan	وسورت پادشاهان	et de la violence des souverains
per hazer bayed boud	پرحذر باید بود	souvent précaution il convenait être
ki ghalib himmeti	که غالب همّت	car la majeure partie de la bienveillance
ichan	ایسان	d'eux
ber mouʿzylhat	بر معضلات	sur les affaires graves difficiles
umour memleket	امور مملکت	affaires à la puissance
muteʿalliqa bached	متعلّق باشد	appartenant serait
ve tehammul isdiham	و تحمّل ازدحام	et la patience de la foule des hommes
ne kounend	نکنند	ils ne font pas
mechnevi	مثنوی	couplets rhythmés
haram ech boud niʿmet	حرامش بود نعمت	défendu à lui (celui) était la grâce
padichah	پادشاه	du souverain
ki henguiam fourçat	که هنگام فرصت	[illegible] de l'opportunité
ne dared niguiah	ندرد نگاه	n'a pas regard
medjal soukhan ta ne	مجال سخن تا نه	la puissance de la parole tant que non
bini zi pich	بنی ز پیش	tu vois de devant (toi)
ne bihoude goften	نه بیهوده گفتن	pas mal à propos parler
meber qadr khich	مبر قدر خویش	n'enlève pas (ta) dignité même.

goft	گفت	il dit
bérand in guedai	برانید این گدای	Chassez ce mendiant
chouhh mubezzir-ra	شوخ مبذّررا	impudent prodigue.
ki tchindin	که چندین	qui tant de
niᶜmmet	نعمّت	bienveillance
be-endek muddet	باندک مدّت	en peu de temps
ber-endakht	برانداخت	a rejeté
ne-daned ki	نداند که	il ne sait pas que
Khazinè beit	خزینه بیت	le trésor de la maison
oul-mal loqmet	المال لقمة	la fortune de la bouche
mesakin-est	مساکینست	des pauvres est
nè themᶜé	نه طعمهٔ	non pas la pature
ykhvân cheïathin	اخوان شیاطین	des frères démons

beit	بیت	distique

ebleh ki ou rouz	ابلهی کو روز	un sot qui à lui un jour
rouchen chemᶜ	روشن شمع	lumineux une bougie
kiafouri nehed	کافوری نهد	de camphre (ou blanche comme du camphre) place

zoud bini kech	زود بینی کش	bientôt tu verras
be-cheb roughan nebached	بشب روغن نباشد	dans la nuit de la graisse ne sera pas
der tcheragh	در چراغ	dans la lampe

ieki ez vezuraï	یکی از وزرای	un des vizirs
nacyh qoft	ناصح گفت	conseiller fidèle dit
eï Khodavend	ای خداوند	ohé seigneur
maslahat	مصلحت	l'affaire (utilité)
an mi binem	آن می بینم	celle-ci je vois
ki tchenin	که چنین	que de cette façon
Kesan-rä vedgh	کسانرا وجه	à plusieurs des moyens
Kefaf be-tefryq	کفاف بتفاریق	moyens d'existence par intervalles
medjari darend	مجری دارند	un écoulement qu'ils aient
ta der nefaqat	تا در نفقه	pour que dans la dépense
israf ne Kounend	اسراف نکنند	excès ils ne fassent pas
emma antchi fermoudi	امّا انچه فرمودی	[illegible] ce [illegible] tu as [illegible]onné
ez zedjir ve men'	از زجر و منع	[illegible] défense et empêchement
mounacib	مناسب	convenable
sirev erbab	سیرت ارباب	à la conduite des gens puissants
himmet nist	همّت نیست	bienveillance n'est pas
ieki ra	یکی را	un
be-loutf oumid	بلطف امید	[illegible]
ve ez guerdaniden	واز گردانیدن	[illegible]
ve baz be noumidi	وباز بنومیدی	[illegible] dans le [illegible]
Khasté	خسته	blessé
Khathyr Kerden	خاطر کردن	[illegible]

beit	بیت	distique
ber vei Khoi	بر وی خود	sur la face sienne
der ythma'	در اطماع	la porte des désirs
baz netuvan Kerd	باز نتوان کرد	il ne faut pas ouvrir باز کردن
tchou baz chod	چو باز شد	lorsque elle l'est
be durucheti	بدرشتی	par la violence
firaz netuvan kerd	فراز نتوان کرد	ne peut la fermer فرازکردن fermer ouvrir
qyth'at	قطعه	strophe
kes ne binedh	کس نه بیند	quelqu'un ne voit pas (personne ne voit)
téchenegani Hedjaz	که تشنگان حجاز	que les assoiffés de l'Hedjaz
belab ab chour	بلب آب شور	sur le bord d'une eau saumâtre
guird ayend	گرد آیند	assemblés en rond aillent (se réunissent)
her Koudja tchechmei	هرکجا چشمهٔ	partout où la fontaine
boud chirin	بود شیرین	était sucrée
merdum ve murgh ve	مردم و مرغ و	les hommes et les oiseaux et
mour guerd ayend	مور گرد آیند	les fourmis se réunissent

حکایت ۱۴

ieki ez padichai	یکی از پادشاهان	un des rois
pichin	پیشین	anciens
der ri'aieti	در رعایت	dans l'administration
memleket	مملکت	du royaume
sousti kerdi	سستی کردی	de la negligence ayant fait
ve lechker ra	و لشکر را	et l'armée
be-sakhti dachti	بسختی داشتی	avec violence avait eu
tchoun douchmen	چون دشمن	lorsque l'ennemi
sa'b roui numoud	صعب روی نمود	un dur visage montra
heme poucht bedadend	همه پشت بدادند	tous le dos donnèrent
beit	بیت	distique
tchoun darend gendj	چو دارند گنج	lorsque ont un trésor
ez sipahi dirigh	از سپاهی دریغ	des soldats refus
dirigh ayed ech	دریغ آیدش	refus vient à eux
dest bourden be tigh	دست بردن به تیغ	la main porter à l'épée
tchoun merdi kounad	چو مردی کند	lorsque un homme a fait
dar saff karzar	در صف کارزار	dans une série de batailles

ki dest-ech tehi	که دستش تهی	comment sa main vide
bached ez rouzgar	باشد از روزگار	serait elle de événements
iekira ez an..	یکی را از آنانکی	a un de ceux qui
ghadr kerdend	غدر کردند	la fraude avaient fait
ba men-ech dousti boud	با منش دوستی بود	avec moi lui amitié était
melamet-ech kerdem ve	ملامتش کردم و	reproche à lui je fis et
goftem	گفتم	je dis
doun est ve na-sipas	دونست وناسپاس	vil est et sans louange
ve sefelè va tchou	و سفله و چو	et bas et lorque
na-chinas ki	ناشناس که	un ignorant qui
be-endek taghyr hal	باندک تغیر حال	à cause de changement d'état
ez makhdoum qadim	از مخدوم قدیم	de son maître ancien
khod ber-guirded	خود برگردد	lui même se détourne
ve houqouq ni'met	وحقوق نعمت	et les devoirs de bienveillance
salian neverded	سالیان نوردد	des années, anciens oublié.
goft	گفت	il dit
eguer be-gouim	اگر بگویم	si je parle
ma'zour dari	معذور داری	excuse tu feras
chayed ki esp-em	شاید که اسپم	se peut il que mon cheval
bi djou boud	بی جو بود	sans orge soit
va nemed-zin der guirou	و نمدزین درگرو	et housse en depot (gage)
ve soulthan ki be-zer	وسلطان که بزر	et le sultan qui avec or
sipahi bakhyli	سپاهی بخیلی	à l'armée avarice

Kouned	کند	fait
ba ve be-djan	با او بجان	avec lui dans le monde
Djouvan merdi	جوانمردی	le courage
netouvan kerd	نتوان کرد	ne peut faire
beit	بیت	distique
zer bedeh merd sipahi	زر بده مرد سپاهی	or donne à l'homme soldat
ta ser be-nehed	تا سر بنهد	pourque la tête il présente
ve guer-ech zer ne dehi	وگرش زر ندهی	et si à lui or tu ne donner pas
ser be-nehed der âlem	سر بنهد در عالم	la tête il présentera dans le monde (il fuira)

6

حکایت ۱۵

ieki ez vezira	یکی از وزرا	un les vizirs
maᶜzoul choud	معزول شد	congédié fût
ve be-helkei dervichan	وبحلقهٔ درویشان	et dans l'assemblée des derwiches
deramed ve bereket	در امد و برکت	il vint et la bénédiction
sohbet ichan	صحبت ایشان	de la société d'eux
der vei ezer kerd ve	دروی آثر کرد و	sur lui trace fit et
djemᶜyet	جمعیت	le recueillement
Khathyr-ech dest	خاطرش دست	à l'esprit à lui main
dad	داد	donna (fut acquis)
melik bar diguer	ملک بار دیگر	le roi une fois autre
ber ou dil Khoch Kerd	بر او دل خوش کرد	sur lui le coeur bon fit
ve ᶜemel fermoud	وعمل فرمود	et une fonction il ordonna
qaboul nekerd	قبول نکرد	acceptation il ne fit pas
ve goft	و گفت	et dit
maᶜzouli bé ki	معزولی به که	un congédié meilleur que
machgouli	مشغولی	un occupé
rubaᶜy	رباعی	quatrain
ananki be-Koundj	آنانکه بکنج	ceux qui dans le coin
ᶜafiet	عافیت	de la tranquillité
be-nichestend	بنشستند	sont assis

dendan seg ve	دندان سک و	les dents du chien et
dehan merdum bestend	دهان مردم بستند	la bouche des hommes fermant

Kaghez be-deridend ve	کاغذ بدریدند و	le papier ils déchirent et
ve Kelem be-chikestend	و قلم بشکستند	et la plume ils brisent

ve zi dest ve zeban	و ز دست و زبان	et de la main et la langue
herfguiran restend	حرفه گیران رستند	des critiques échappent

melik goft	ملک گفت	le roi dit
herainé mara	هر آینه مارا	sans doute à nous
Khiredmendi	خردمندی	un homme de sens
Kafi bayed	کافی باید	suffisant il faut
ki tedbir	که تدبیر	qui à la délibération
memleket chayed	مملکت شاید	des affaires convienne
goft nichan	گفت نشان	il dit le signe
Khiredmend Kafi	خردمند کافی	d'un homme de sens suffisant
an-est- ki	آنست که	est ce ...
betchenin Kareha	بچنین کارها	de cette façon aux affaires
ten der nedehed	تن در ندهد	son corps il ne donne pas

beït	بیت	distique
houmaï ber heme	هُمای بر همه	le phénix sur tous
mourghan ez an	مرغان از آن	les oiseaux par cela
chéref dared	شرف دارد	la prééminence a
Ki oustoukhan	که استخوان	que les os
khoured ve djanwer	خورد و جانور	il mange et les animaux
ne-iazared	نیازارد	ne tourmente pas
mecel	مثل	parabole
[illegible] gouch ra goftend	سیاه گوش را گفتند	à un lynxe, noire oreille on disait
toura moulazemet	ترا ملازمت	à toi le service
souhbeti chir	صحبت شیر	de la société du lion
be-tché voudjé	بچه وجه	pour quel but
ikhtyar ouftad	اختیر افتاد	le choix en il tombé
goft.	گفت	il dit
ta fezlet saïd-ech	تا فضلهٔ صیدش	pourque le surplus de sa chasse
mi-khourem	میخورم	je mange...
ve ez cheri douchmenan	و از شر دشمنان	et de la méchanceté des ennemis
der penah-i savlet-ech	در پناه صولتش	dans la protection de sa férocité
zendegani mi-kounem	زندگانی میکنم	la vie je passe.
goftend	گفتند	on dit

eknoun ki	اکنون که	maintenant que
be-zill himayet ech	بظلِ حمایتش	dans l'ombre de la protection de lui
der amedi ve	درامدی و	tu es venu et
be-choukr ni'met ech	بشکر نعمتش	dans la reconnaissance des bienfaits
i'tiraf kerdi	اعتراف کردی	aveu [illegible] as fait
tchera nezdik ter	چرا نزدیکتر	pourquoi [illegible]
ne ay ta	نیای تا	[illegible] tu [illegible]
be-halke khassan et	بحلقه خاصانت	[illegible] assemblée [illegible] tes
der aver(e)d ve	درآورد و	il [illegible]
ez bendegan	از بندگان	parmi tes serviteurs
moukhlis-et choumared	مخلصت شمارد	[illegible] compte
goft	گفت	il dit
hemtchounan	همچنان	tout de même
ez batch ou	از بطش او	de la violence de lui
imen ne-istem	ایمن نیستم	libre je ne serais pas
	بیت	distique
eguer sed sal	اگر صد سال	quand bien même cent ans
guebr atech ferouzed	گبر آتش فروزد	un guebre le feu attise
ve guer iek-dem der ou	وگر یکدم درو	et si un moment dans lui
ouftad besouzed	افتد بسوزد	il tombe il brûle

gahi oufftad ki	گاهی افتد که	une fois il arrive que
nedim hazaret' soulthan	ندیم حضرتِ سلطان	un courtisan de sa majesté le sultan
zer bi-abed ve gah	زر بیابد وگاه	or trouve et tantôt (یافت trouve)
bached ser be-reved	باشد سر برود	il se peut que la tête il perde.
ve hukema gofté end	و حکما گفته اند	et les sages dit ont
ez telavoun tebaᶜ	از تلون طبع	les changement de nature
pâdichahan	پادشاهان	des souverains
ber hezar bayed boud	بر حذر باید بود	sur précaution il faut être
ki gah be-selami	که گاه بسلامی	car tantot pour un salut
	بر نجند	ils se mettent en colère
ve gah be-douchnam	وگاه بدشنامی	et tantôt à une ennemi
Khylᶜat dehend	خلعت دهند	une robe d'honneur ils donnent
ve gofté end	و گفته اند	et dire ils ont
zerafet besiar	ظرافت بسیار	l'adresse très
huner Nediman est	هنر ندیمان است	[illegible] aux courtisans est
ve ᶜib hukeman	و عیب حکیمان	et défaut aux sages
beit	بیت	distique..
tou ber ser qadr.	تو بر سر قدر	toi sur la tête du pouvoir
Khichten bach ve vaqar	خویشتن باش و وقار	toi même sois et digne.
bazy ve zerafet	بازی و ظرافت	la plaisanterie et l'adresse.
be-nediman be-gouzar	بندیمان بگذار	aux courtisans abandonne

حکایت ۱۶

ieki ez refiqan	یکی از رفیقان	un de mes compagnons
chikayet rouzgar	شکایت روزگار	plainte du sort
na-msa'id be-nezdik	نامساعد بنزدیک	sans bonheur auprès de
men. averd	من آورد	moi apporta
Ke Kefaf endek	که کفاف اندک	(disant) ceci moyen d'existence ~~[illegible]~~ peu
darem ve	دارم و	j'ai et
iyal besiar ve	عیال بسیار و	famille beaucoup et
taket fake ne-darem	طاقت فاقه ندارم	le fardeau de la pauvreté je n'ai pas (la force de porter)
barha der dilm amed	بارها در دلم آمد	quelquefois dans le cœur mien est venu
Ki be-iqlim diguer revem	که باقلیم دیگر روم	que à un climat autre j'aille
ta der her souret	تا در هر صورت	pourque dans toute façon
Ki zendegani Kounem	که زندگانی کنم	que la vie je fasse
Kesira ber nik	کسی‌را برنیک	a chacun sur le bien
ve bed men	و بد من	et le mal mien
ittila' ne bached	اطلاع نباشد	information ne soit
beit	بیت	distique
bes guriné Khouft	بس گرسنه خفت	souvent un affamé dort
ve Kes nedanim [illegible] Ke Kist	وکس ندانست که کیست	et quelqu'un ne sait pas qui c'est
bes djan be-leb amed	بس جان بلب آمد	~~souvent~~ d'ames à la lèvre est venue
Ki ber-ou Kes neguristt	که برو کس نگریست	que sur lui quelqu'un n'a pas pleuré

baz ez chomatet	باز از شماتت	aussi de la malice
a^c^da endichem	اعدا اندیشم	des ennemis je crains
ki be-thané	که بطعنه	que au reproche
der kefay men	درقفای من	sur le dos mien (derrière moi)
be-khendend	بخندند	ils rient
ve say mera	و سعی مرا	et les efforts à moi
der heqq iyal	درحق عیال	à l'égard de la famille
ber ^c^adem mourowat	بر عدم مروت	sur le manque d'humanité
heml konend	حمل کنند	accusations ils portent
ve gouyend	و گویند	et disent

qyth^c^at	قطعه	Strophe

bè bin an bi	به بین آن بی	bien vois ce (homme) sans
hemiyet-ra ki hergez	حمیّت را که هرگز	zèle qui jamais
ne-khahed did roui	نخواهد دید روی	ne verra le visage
nik bekhti	نیک بختی	bon de la fortune
ten asani gouzined	تن آسانی گزیند	le corps facile il choisit
khichten r-	خویشتن را	pour lui même
zen ve firzend	زن و فرزند	femme et enfant
be-gouzared be-sakhti	بگذارد بسختی	il abandonne dans l'adversité

ve der ᶜilm mouhasebeh	ودر علم محاسبه	en dans la science du calcul
tchounanki maᶜloum ist	چنانکه معلومست	comme il est connu
tchizi danem	چیزی دانم	quelque chose je sais
eguer be-djah chouma	اگر بجاه شما	si à la place de (grâce) à vous
djiheti mouᶜin querded	جهتی معین گردد	un moyen secourable trouvé
ki moudjib	که موجب	qui motif
djemᶜiet khathyr	جمعیت خاطر	de recueillement d'esprit
bached	باشد	soit.
beqiyé oumr	بقیهٔ عمر	le reste de ma vie
ez ᶜehd chukran	از عهده شکران	de l'obligation de la reconnaissance
ne-tewanem biroun âmeden	نتوانم بیرون آمدن	je ne pourrai pas dehors aller (sortir) m'acquitter
guftem	گفتم	je dis
ei yar	ای یار	oh ami
amel padchah	عمل پادشاه	l'œuvre du souverain
dou teref dared	دو طرف دارد	deux côtés a
oumid nan	آمید نان	l'espoir du pain
bim djan	بیم جان	la crainte de l'âme
ve khilaf ray	و خلاف رای	en contraire à l'opinion
khiredmendan est	خردمندانست	des gens sensés il est
be-d-in umid	بدین آمید	à cause de cet espoir
der an bim	درآن بیم	dans cette crainte
ouftaden	آفتادن	de tomber

qyth'at	قطعه	quatrain
Kes ne-ayd be-khane	کس نیاید بخانه	Quelqu'un ne vient pas dans la maison
Dervich	درویش	d'un derviche
Ki [illegible]	که خراج زمین	qui (dise) le tribut de la terre
ve bagh be-deh	و باغ بده	et le jardin donne.
ya be-techvich ve ghusseh	یا بتشویش وغصّه	ou bien dans la confusion et le déplaisir
razy chev	راضی شو	content deviens
ya djiguerbend pich	یا جگربند پیش	ou bien les intestins devant
zagh [illegible]	زاغ بنه	le corbeau place (expression au danger)
goft in soukhan	گفت این سخن	il dit: cette parole
mouvafik hal men	موافق حال من	conforme à mon état
ne-gofti ve	نگفتی و	tu n'as pas dit et
djevab soual.	جواب سول	réponse à question
men ne-i-avourdi	من نیاوردی	moi ne tu n'as pas apporté
ne-chenidé ki	نشنیده که	n'as tu pas appris que
gofté end	گفته اند	ils ont dit.
her ki khiyanet verzed	هرکه خیانت ورزد	celui qui la perfidie pratique
dest-ech ez hisab	دستش از حساب	sa main du calcul (de rendre ses comptes)
be-lerzed	بلرزد	tremble

بیت

راستی موجب
رضای خداست

کسی ندیدم که گم
شد از ره راست

وحکما گفته اند
چهار کسی از چهار
کسی بجان
برنجند حرامی
از سلطان و دزد
از پاسبان و فاسق
از غمّاز و روسپی
از محتسب
وانکه حساب
پاکست از
محاسبه چه
باک

quithât	قطعه	Strophe
[illegible]	مکن فراخ روی در	[illegible]
[illegible]	عمل اگر خواهی	[illegible]
Kd vaqt-e [illegible] bached	که وقت رفع تو باشد	que au moment [illegible]
[illegible] jâl [illegible]	مجال دشمن تنگ	le [illegible]
[illegible]	تو پاک باش و مدار	[illegible]
el [illegible]	ای برادر از کسی باک	[illegible] que [illegible]
[illegible] na [illegible]	زنند جامه نا پاک	[illegible]
ga[illegible] seng	گازران بر سنگ	les [illegible]
[illegible]	گفتم حکایت آن	[illegible]
[illegible]	روباه مناسب	[illegible]
hal [illegible]	حال تست که	[illegible]
[illegible]	دیدندش گریزان	[illegible]
[illegible]	وافتان وخیزان	[illegible]
Ki [illegible] Ki	کسی گفتش که	que [illegible]
[illegible]	موجب چندین	au [illegible]
[illegible]	مخافتست	[illegible]
[illegible]	گفت شنیدم	il [illegible]
Kd	که شتررا	[illegible]

	بسخره میکیرند	
	گفتند ای	ils ont dit ah
	سفیر شتررا با تو	
	چه مناسبت	
	وترا با وچه	
	مشابهت	
	گفت	
Khamouche : Ki agar	خاموش که اگر	
	حسودان بغرض	
	گویند که این	
	شتر است و	
	و ایم کرا	prisonnier je vois à qui
	غم تخلیص من باشد	
	تا تفتیش حال من	
	کند وتا تریاق	avant que
	از عراق آورده	de l'Irak apporté
	شود مارگزیده	[illegible] (par) le serpent piqué
	مرده باشد ×	mort il sera
	وترا همچنان	et à toi de même (sont)
	فضیلت و دیانت	
	و تقوای و امانت	
	اما حسودان در	mais les envieux dans
	کمینند و مدعیان	l'embuscade sont et les accusateurs
	گوشه نشین	

[illegible]	اگر انچه حُسن	[illegible]
lèz	میمندی تست	verte [illegible] et
[illegible]	بخلافِ ان تقریر	[illegible]
[illegible] ve der [illegible]	کنند و در معرضِ	[illegible]
[illegible]	خطاب پادشاه	une [illegible] au [illegible]
[illegible] ʿitab	آئی و محلِّ عتاب	[illegible]
[illegible] an hâlet	انتی در ان حالت	[illegible] dans ce [illegible]
Kirâ [illegible] meḳâlet	کرا مجالِ مقالت	ce qui [illegible] de [illegible]
[illegible]	باشد	sera
meslehet an	مصلحت آن	cette affaire
mi binam ki	می بینم که	je vois que
moulk Kenaʿat	مُلکِ قناعت را	la possession du contentement
hirâset kouni	حراست کنی	[illegible] tu gardes
ve ter[illegible]	و ترکِ ریاست	et ~~de~~ la domination ~~du Turc~~ l'abandon
gouï ki	گوئی که	tu dises ~~que~~ car
aquilan gofte and	عاقلان گفته اند	ce[illegible] qu'ont [illegible]
[illegible]	بیت	[illegible]
[illegible] der [illegible]	بدریا در منافع	en mer [illegible]
[illegible]	بیشمارست	[illegible] non [illegible]
[illegible]	اگر خواهی سلامت	[illegible]
[illegible]	بر کنار است	[illegible]

rafiq in soukhen beschenid	رفیق این سخن بشنید	le compagnon cet [illegible] [illegible]
behem ber amed	بهم برآمد و	ensemble il se leva
rou der keschid	روی در هم کشید	visages aussi il tira (se mit en colère)
ve soukhenhai rendj[illegible]	و سخنهای رنجش	et des paroles ~~de~~ son trouble
amiz goften guirift	آمیز گفتن گرفت	excitant il commença à dire
ki in tchi ʿaql ve	که این چه عقل و	[illegible] intelligence et
kifayet [illegible] ve fehm	کفایتست و فهم	capacités est et intelligence
ve dirayet	و درایت	et science
ve qoul hukema	و قول حکما	et la [illegible] des sages
dourust amed ki	درست آمد که	complète et venue car
gofte and	گفته اند	ils ont dit
doustan [illegible]	دوستان در زندان	les amis dans la prison
be kar ayend ki ber soufre	بکار آیند که بر سفره	[illegible] ils viennent car sur la natte
heme douchmenan	همه دشمنان	tous les ennemis
amis paraissent	دوست نمایند	amis [illegible]
qit'at	قطعه	Strophe.
doust mechoumar	دوست مشمار	ami ne compte pas
ankhi der niʿmet zend	آنکه در نعمت زند	celui qui dans la grâce [illegible]
laf iari ve bourader khandegui	لاف یاری و برادر خواندگی	la [illegible] de l'amitié et [illegible] l'appellation

doust an danem	دوست آن دانم	ami celui là je sais
ki guired deste doust	که گیرد دستِ دوست	qui prend la main de l'ami
der perichan hali ve	در پریشان حالی و	dans un malheureux état et
der mandegui	درماندگی	[illegible] dans sa fatigue
didem ki moutéghayyir ve	دیدم که متغیّر و	je vis que troublé et
nacyat men	نصیحت من	mon conseil
be te'erouz michenoud	بتعرّض میشنود	avec opposition il écoutait
be nezdik sahib	بنزدیک صاحب	auprès du maître
divan reftem	دیوان رفتم	du Conseil j'allai
be sabiké ma'roufti	بسابقهٔ معرفتی	par une ancienne liaison
ki mian ma boud	که میان ما بود	qui au milieu de nous était entre
souret halech	صورت حالش	le cas de sa [illegible]
be goftem ta be kari	بگفتم تا بکارے	je dis jusqu'à dans [illegible]
moukhteser neçb	مختصرش نصب	[illegible] lui un [illegible]
Kerdend	کردند	ils donnèrent
tchend rouz ber in	چند روز برین	quelques jours sur cela
ber amed louthf	بر آمد لطف	[illegible]
teba'ech ra	طبعش را	de la nature
bedided ve hosn	بدیدند و حسن	ils virent et la beauté
tedbirech	تدبیرش به	de son discernement
pesendidend	پسندیدند	ils approuvèrent
Kareech ez an	کارش از آن	son affaire

der gouzecht ve	درگذشت و	dépassa et
be mertebé berter ez an	بمرتبه برتر از آن	à un rang plus élevé que [illegible]
moutemekkin [illegible]	متمکن گشت	il [illegible] il devint
ve hemtchounin nedjmi	و همچنین نجم	[illegible] de cette façon l'étoile
sa'adetech der tereqqi	سعادتش در ترقی	de son bonheur dans le progrès
boud ta be ewdj	بود تا باوج	fut si bien que au sommet
iradet resid ve	ارادت رسید و	du but il arriva et
moukerreb hazret	مقرب حضرت	proche de la présence
soultan chod ve	سلطان شد و	du sultan il devint et
mouchar alié	مشار الیه	susmentionné indiqué
bil benan ve mo'temed	بالبنان و معتمد	avec les doigts et celui en qui on a confiance
alih [illegible]	علیه عند الاعیان	sur près les grands
ber selamet	بر سلامت	sur la [illegible]
haleche chadmani	حالش شادمانی	de son [illegible] la joie
kerdem ve goftem	کردم و گفتم	[illegible]
[illegible]	بیت	distique
zinhar beste mandich	زکار بسته میندیش	[illegible] conclue [illegible] inquiète
ve [illegible]	و دل شکسته مدار	[illegible]
Ki ab chechme hivan	که آب چشمه حیوان	car l'eau [illegible] de l'animal
deroun tariki est	درون تاریکیست	dans l'obscurité [illegible]

beit	بيت	distique (arabe)
ala la tehzenen akhâ	الا لا تحزنن اخا	oh ne te chagrine pas frère
'l beliyet	البليّة	en infortune.
ve li'rrehman	وللرحمن الطاف	et à Dieu miséricordieux
khafiyat	خفيّة	~~soumission~~ des graces cachées
veit	بيت	distique
menechin tourch ez	منشين ترش از	ne t'assieds pas âpre de
guerdich iom ki sabr	گردشِ ايّام که صبر	la révolution des jours car la patience
telkhest ve likin ber	تلخست و ليکن بر	est amère et mais sur
chirin dared	شيرين دارد	la douceur elle a
der an mouddet mera ba	در آن مدّت مرا با	dans cet intervalle à moi avec
djemei iaran ittifaq	جمعِ ياران اتّفاق	une réunion d'amis ~~par hasard~~ le hasard
sefer hedjaz ouftad	سفر حجاز افتاد ×	d'un voyage en Hedjaz se fit
tchoun ez ziaret Mekke	چون از زيارت مکّه	[illegible] du [illegible] de la Mecque
baz amedem dou	باز آمدم دو	je revins deux
menzel.em istikbal	منزلم استقبال	[illegible] contre
Kerd zahir [illegible]	کرد × ظاهر حالش را	il fit [illegible]
didem perichan ve der	ديدم پريشان و در	je vis [illegible]

heiat dervichan	هیاتِ درویشان	l'extérieur des derviches
goftem hal tchist	گفتم حال چیست	[illegible] quel est il
goft tchenank to gofti	گفت چنانکه تو گفتی	il dit [illegible]
taife hesd	[illegible] حسد	la troupe ~~de~~ [illegible]
bourden ve be khiyanet	بردند و بخیانتم	[illegible] et de [illegible]
mensoub ve [illegible]	منسوب کردند	attribué ils ont fait
ve [illegible] Kechf	و ملک در کشف	et le roi dans la révélation
heqiqet [illegible]	حقیقتِ آن	de ce fait
istiksa nefermoud	استقصا نفرمود	[illegible] investigation [illegible] pas
ve iaran qeddim ve	و یاران قدیم و	[illegible] d'autrefois et
doustan semim	دوستانِ صمیم	les amis sincères
ez Kelimeh i hekk	از کلمۂ حق	du mot de la vérité
Khamouch chouden ve	خاموش شدند و	silencieux [illegible] et
souhbet direinei	صحبتِ دیرینہ	société
feramouch kerden	فراموش کردند	[illegible] firent
qytt'ah	قطعه	Strophe
behoukm Khoda kesi ouftad	بحکم خدا کسی اوفتاد	par l'ordre de Dieu quelqu'un est tombé
hémé âlemech pay ber ser nehend	همه عالمش پای بر سر نهند	tout le monde à lui le pied sur la tête placent

Tchou binend	چو بینند کاقبال	lorsque ils voient
Destech guirift	دستش گرفت	sa main il prit
sitayech kounan	ستایش کنان	louange faisant
dest ber ber nehend	دست بربر نهند	[illegible] main [illegible] la poitrine ils placent
fi'l djumleh envā	فی الجملہ بانواع	[illegible] par [illegible]
oukoubet guiriftar	عقوبت گرفتار	[illegible]
boudem ta der in [illegible]	بودم تا درین هفتہ	[illegible] cette semaine
Ki moujdeh selameti	کہ مژدہ سلامتی	que de bonnes nouvelles du salut
Hedjaz beresid e ben	حجاج برسید از بند	des Hadjis [illegible] des liens
guiranem khilas kerdend	گرانم خلاص کردند	délivrance [illegible] miens
ve moulk mouroussem	و ملک موروثم	en [illegible] héréditaire même
Khass g[illegible]	خاصّ × گفتم ک	[illegible] cette
noubet icharet men	نوبت اشارت من	fois le signe mien
queboul nekerdi ki	قبول نکردی کہ	[illegible] n'as [illegible]
amel padichah tchoun	عمل پادشاہ چون	[illegible]
sefer [illegible]	سفر دریاست	un voyage de mer est
soudmend ve khatarnak	سودمند و خطرناک	[illegible] avantageux [illegible] dangereux
ia guendj beguiri	یا گنج برگیری	[illegible]
ia der telathoum	یا در تلاطم	[illegible]
bemiri	بمیری	[illegible]

beit	بیت	distique.
ia zer be her dou dest	یا زر بهر دو دست	~~ou ce que~~ ou bien l'or dans chacune des deux mains
Kond i khodja der kenar	کند خواجه در کنار	fait le Khodja sur [illegible] ~~sa~~ poitrine
ia moudj rouzi efkended	یا موج روزی افگندش	ou bien une vague un jour rejette lui
mourde ber kenar	مرده بر کنار	mort sur le bord
maslehet nedidem	مصلحت ندیدم	l'affaire je ne vis pas (je ne jugeai pas à propos)
ez in bich rich	ازین بیش ریش	de cette grande blessure.
deroun[illegible] kherachiden	درونش خراشیدن	en dedans de lui égratigner
ve [illegible] pachiden ×	و نمک پاشیدن	et du [illegible] répandre
bedin dou beit	بدین دو بیت	dans ces deux vers
ikhtiçar [illegible] ve	اختصار کردم و	abréviation je fis
goftem	گفتم	j'ai dit
qyt'a	قطعه	strophe
nedanisti ki bini	ندانستی که بینی	[illegible] que tu voyais
bend ber paï	بند بر پای	~~l'imagination~~ les liens sur ton pied
tchou der gouchet	چو در گوشت	quand dans ~~la viande~~ ton oreille
niamed pend merdom	نیامد پند مردم	n'est pas venu le conseil des hommes

diguir reh guer nedari thaker nich	دگر ره گر نداری طاقت نیش	un autre ~~chemin~~ fois si tu n'as pas le pouvoir aiguillon
mekun ing uchn der sour[illegible] Kajdoum	مکن انگشت در سوراخ کژدم	ne mets [illegible] dans [illegible] [illegible]

* * *

Après avoir présenté mes vœux et salutations
p.4

بعد از اتحاف دعا و سلام
act. de présenter

J'ai eu l'honneur de recevoir votre aimable lettre dans un moment heureux et à une heure propice
p.11

رقیمه شریفه در بهترین ساعتی از ساعات
les moments de moment le meilleur dans noble l'écriture

وخوشترین وقتی از اوقات شرف
honneur instants des instant le plus beau et

وصول و عز نزول ارزانی داشت
a accordé de la descente honneur et arrivée

page 21. J'ai été [illegible] d'apprendre par votre missive l'état satisfaisant de votre précieuse santé

چون مضمون مراسله سرکار مبنی بر
sur Mr de la lettre le contenu quand

استقامت مزاج شریف الامتزاج بود
noble de la santé le bon état

کمال سرور و نشاط حاصل شد
devint récolte joie et joie entier

p.56 Que vos jours puissent être toujours heureux et que vos désirs soient accomplis

باقی ایام سعادت کامرانی بکام باد
soit dans le désir bonheur bonheur des jours le reste

p.[illegible] Je vous ai importunés

زحمت افزا شدم
j'ai été qui augmente peine

p.240. que votre bienveillance ne diminue pas	شفقت شما کم نشود peu bienveillance
p.274 J'ai eu l'honneur de recevoir votre lettre	مراسله شما عزّ وصول و شرف نزول ارزانی داشت arrivée honneur réception honneur lettre a accordé
J'ai l'honneur de vous annoncer la réception de votre missive amicale	تعلیقه محبّت آمیز عزّ وصول و شرف نزول یافت de réception honneur mêlée ta d'amitié lettre a trouvé d'arrivée honneur
p.38 votre dévoué serviteur	بنده مخلص dévoué
p.388 Permission de se retirer	دستور مراجعت de retour permission
p.399 Dieu merci je jouis de la vie qui m'a été prêtée et ne souffre d'aucune maladie	الحمد لله حیات مستعار برقرار و ناخوشی صورت وقوع ندارد dans la stabilité prêtée la vie à Dieu louange n'a pas accident du corps maladie

p.402	J'ai eu l'honneur de vous voir et de me réjouir de votre agréable société	بخدمت شما شرفیاب و از محبت amitié et honoré vous au service دوستانه سرکار مسرور و محظوظ شدم j'ai été charmé et charmé M^r amical
p.378	Lettre remplie d'expressions amicales	مکتوب محبّت اسلوب ordre amitié lettre مودت
p.409	J'ai été satisfait de vous voir	از دیدن شما مشعوف شدم joyeux
p.415	Si cela peut vous convenir	اگر مطبوع طبع شریف سرکار شما vous M^r honoré nature agréable si بوده باشد serait
p.423	J'ai reçu votre aimable lettre	مفاوضه کرامی رسید est arrivée chère lettre
p.434	Je vous suis obligé	ممنون از شما هستم obligé
p.441	Lorsque votre lettre contenait des nouvelles de votre santé	چون مراسله شما منوط بر سلامتی le bon état sur contenant de vous lettre puisque احوال بود était de la santé

p.442 la correspondance est la moitié de la visite

المراسلة نصف المواصلة

réuni - avec l'être aimé moitié

حکایت ۱۷

teni tchend der	تنی چند در	quelques personnes dans
sohbet men boudend	صحبت من بودند	la société mienne étaient,
zahyr hal ichan	ظاهر حال ایشان	l'externe . l'état d'eux
be-salah arasté	بصلاح آراسته	par la probité orné,
ieki ez buzurghan	یکی از بزرگان	un des grands
der heqq in thaïfé	درحقّ این طایفه	à l'égard de cette [illegible]
hosn-zann beligh	حسن ظنّ بلیغ	la beauté de l'opinion considérable
dacht ve idrari	داشت و ادراری	avait et une pension
mouaïien kerdé boud	معیّن کرده بود	déterminé fait avait
meguer ieki ez ichan	مگر یکی از ایشان	si ce rien que l'un d'eux
hareketi kerd	حرکتی کرد نا	une action fit sans
mounacib hal	مناسب حال	convenance, à l'égard
derwichan	درویشان	des derviches.
zann an chekhs	ظنّ آنشخص	l'opinion de ces personnes
facid choud	فاسد شد	corrompue devint
ve bazar ichan kiacid	و بازار ایشان کاسد	et le marché d'eux peu achalandé.
khastem ta	خواستم تا	je désirai que
be-tharyq kéfaf	بطریقی کفاف	par un moyen selon ce qui est juste la suffisance
yaran ra moustakhlis kounem	یارانرا مُستخلص کنم	à ces amis délivrée je fisse.
aheng khidmetech kerdem	آهنگ خدمتش کردم	le projet d'hommage à lui je fis
derban-em reha nekerd	دربانم رها نکرد	le portier passage, ne fit pas
ve djefa kerd	و جفا کرد	et [illegible] fit
ma'zour-ech dachtem	معذورش داشتم	excusé lui j'eus

be hukm anki	بحکم آنکه	en concordance de ce que
gofté end	گفته آند	on a dit
qyth'ah	قطعه	strophe
deri mir ve vezir	درِ میر و وزیر	à la porte de l'emir et du vizir
ve soultan-ra	و سلطان را	et du sultan
bi vecilet	بی وسیلت	sans recommandation
me-guird	مگرد پیرامن	ne trouve pas
seg ve derban	سک و دربان	le chien et le portier
tchou iaftend gharib	چو یافتند غریب	lorsque ils trouvent un etranger
in guiriban	این گریبانش	celui ci le collet
guired an damen	گیرد آن دامن	prend, celui là le pan de la robe
tchendanki mouqarreban	چندانکه مقرّبان	de quand sorte que les intimes
hazret an	حضرت آن	de sa majesté, cette
bouzourg ber hal-i men	بزرگ بر حال من	grand, sur mon etat
vaqyf choudend	واقف شدند	renseignés furent
be kuram-em der avourdend	باکرامم در آوردند	avec générosité moi ils introduisirent
ve berter maqami	و برتر مقامی	et plus haut un siège
mou'in kerdend	معین کردند	assistance ils firent

emma be-tevazou	امّا بتواضع	mais par humilité
furou ter nichestem	فروتر نشستم	plus bas je m'assis
ve goftem	و گفتم	et je dis
beit	بیت	distique
begouzer ki bendé kemin-em	بگذار که بنده کمینم	fais passer permets que un serviteur humble je suis
ta der seff nichinem	تا در صف بندگان نشینم	que dans le rang des esclaves je m'asseoie
goft allah allah	گفت اللّه اللّه	il dit allah allah
tchi djai in soukhen-est	چه جای این سخنست	quel motif cette parole en
beit	بیت	distique
guer ber ser ve tchechm	گر بر سر و چشم	si ~~moi~~ sur ~~tête~~ et yeux de
men nichini	من نشینی	à moi tu t'assieds
nazer bakhchem ki nazenini	نازت بکشم که نازنینی	ta coquetterie je pardonnerais parceque tu es gracieux
fi eldjoumlé nichestem	فی الجمله بنشستم	en somme je m'assis
ve ez her deri	و از هر دری سخن	et de chaque connaissance parole
peyvestem ta hadith	پیوستم تا حدیث	je joignis, jusqu'à ce que le récit
zillet-i iaran der	ذلت یاران در	de la faute de mes amis dans
mian amed	میان آمد	le milieu vint.
goftem	گفتم	je dis

qyth'ar	قطعه	strophe
tchi djurm did	چه جرم دید	quelle faute a vu.
Khodavendi sabyq oul-in'âm	خداوندِ سابق الانعام	le maître des précédents bienfaits
Ki bendé der nazar	که بنده در نظر	pourque le serviteur à sa vue
Kich	خویش خوار میدارد	même vil il ait
Khodaïra-est muçellem	خدایراست مسلّم	à Dieu est sûr (certaine)
bouzourghari ve-loutf	بزرگواری ولطف	la grandeur et la faveur
Ki djurm bined ve nan	که جرم بیند و نان	qui la faute voit et le pain
ber qerar midared	بر قرار میدارد	sur le repos (constamment) a
hakimra in soukhan	حاکمرا این سخن	au sage cette parole
pesendidé amed	پسندیده آمد	approuvée vint
ve esbab me'ach	واسباب معاش	et des moyens de subsistance
iaran fermoud	یاران فرمود	aux amis il ordonna
ta ber qayïdé mazy	تا بر قاعده ماضی	en que sur la coutume ancienne
mouheïia daremd	مهیا دارند	préparé ils eussent
ve-munet eïiam	و مونت آیام	et des provisions de jours
ta'thyl vefa	تعطیل وفا	inutiles.
Kounend	کنند	ils accomplissent , وفا کردن
chukri nimet	شکر نعمت	la reconnaissance du bienfait

IV

begoftem	بگفتم	je dis
ve Zemin Khidmet	و زمین خدمت	en la terre hommage
be-bousidem ve	ببوسیدم و	je baisai en-
ouzr djesaret	عذر جسارت	excuse la hardiesse
be-Khastem	بخواستم	je voulus
ve der halet	و در حالت	et dans la situation
biroun ameden	بیرون آمدن	d'a [illegible] hors
in soukhan	این سخن	cette parole
be-goftem	بگفتم	je dis
qytt'ah	قطعه	strophe

cabah temple de la Mecque

Kiblah point vers lequel les Musulm se tournent en faisant leur prière

tchou Caava qi	چو کعبه قبله	~~lorsque~~ la Caabah la Kiblah
hadjet choud ez	حاجت شد از	du besoin a été,
diyâr beʿîd	دیار بعید	de pays éloignés
revend Khalq	روند خلق	vont les hommes
be-didar-ech ez	بدیدارش از	pour la vue d'elle de
besi fersengh	بسی فرسنگ	beaucoup de parasanges.
toura tehemmul emchâl	ترا تحمّل امثال	à toi la patience des pareils
ma rebayed kerd	ما ببابد کرد	à nous il faut faire.
ki hitchkes	که هیچکس	parce-que personne

ne-zened ber dirakht bi ber Sengh	نزند بر درخت بی بر سنگ	ne frappe pas sur un arbre .. sans (force), sur une pierre

IV

IV

حکایت ۲۸

melik zadé	ملک زاده	un fils de roi
guen firavan	گنج فراوان	un trésor abondant
ez peder mirath	از پدر میراث	du père héritage
iaft	یافت	trouva
dest kerem	دست کرم	la main de la générosité
ber-kuchad	بر کشاد	il ouvrit
ve dad sakhavet	وداد سخاوت	et donna la générosité
be-dad ve ni'met	بداد و نعمت	dans la justice et la bienfaisance
bi qyas	بی قیاس	sans mesure
ber sipah ve ra'iet	بر سپاه ورعیت	sur l'armée et les sujets
be-rikht	بریخت	il répandit
qyth'at	قطعه	strophe
ne-asaid mecham	نیاساید مشام	ne se [illegible] l'odorat.
ez thablé 'oud	از طبله عود	d'un disque d'aloës,
ber atech né ke	بر آتش نه که	sur le feu place le que
tchon 'amber be-bouïd	چون عنبر ببوید	~~dans~~ comme ambre il s'exhala
bouzourgui baid-et	بزرگی بایدت	la grandeur faut-il à toi ?
bakhchendegui kon	بخشندگی کن	la générosité fais

ki dané tâ	که داند تا	car [illegible] tant que
nè-Ifchani ne rouid	نیفشانی نروید	tu ne semeras, rien ne poussera-pas.
ieki ez djelesâi	یکی ازجلسای	un des compagnons
bi tedbir	بی تدبیر	sans [illegible]
nacyhat-esh	نصیحتش	~~sa~~. conseil à lui
aghaz kerd	آغاز کرد	commencement fit :
ki molouk	که ملوک	(que) les rois
pichin	پیشین	anciens
in ni'met	این نعمترا	ces biens
be-saï	بسعی	par efforts
endoukhte end	اندوخته اند	ont amassé
ve berai maslahat	و برای مصلحت	[illegible] choses [illegible]
ne hadé	نهاده	placé ;
dest-ez in	دست ازین	la main de cet
harekket koutah koun	حرکت کوتاه کی	action court (fais [illegible] ta)
ki vaq'ha der	که واقها در	à les affaires در پیش
pich-en	پیشست	devant [illegible]
ve douchmenan der pes	و دشمنان درپس	et les ennemis derrière ,
ne-ayed ki der veqt	ناید که دروقت	il ne convient pas [illegible] dans le temps
hadjet dermani	حاجت درمانی	du besoin [illegible] l'impuissance

qythʿat	قطعه	strophe
eguer guendji kouni	اگر گنجی کنی	si un trésor tu fais
ber ʿamyan be-khech	برعامیان بخش	sur les communs distribues
reçid her ketkhodaï ra	رسد هر کتخدائی را	arrivera à chaque maître de maison
birindj-i	برنجی	un grain de riz
tchera ne-stani ez her	چرا نستانی از هر	pourquoi ne prends-tu pas de chacun
iek djev sim	یک جوی سیم	un grain d'orge en argent
ki guird ayd toura her	که گرد آید ترا هر	devienne afin que l'en rond vienne autour de toi chaque
rouz guendji	روز گنجی	jour, un trésor
melik zadé roui	ملک زاده روی	le fils du roi un visage
ez in soukhan	ازین سخن	de cette parole
der hem kechid	در هم کشید	contracta
ki mouvafyq réi-ech	که موافق رایش	parceque conforme à son opinion
na i amed	نیامد	elle ne vint pas
ve goft	و گفت	et dit
khodaï "ezze ou djellé"	خدای عزّ و جل	Dieu " il est puissant et grand"
mera malik in	مرا مالک این	moi possesseur de ce
memleket	مملکت	royaume
guerdanidé est	گردانیده است	a rendu

ta bekhourem ve be	تا بخورم و به	pourque je mange et bien
bakhchem ne	بخشم نه	donne non
pasban-em	پاسبانم	veilleur de nuit je suis
Ki niguich-darem	که نگهدارم	pourque je conserve
beit	بیت	distique
Karoun helak choud	قارون هلاک شد	Caron mort devint
Ki Achehl Khane	که چهل خانه	qui quarente maisons
guendj dacht	گنج داشت	trésor avait
Nouchirevan ne-merd	نوشیروان نمرد	Nouchirevan n'est pas mort
Ki nam nikou	که نام نکو	qui un nom bon
gouzacht.	گذاشت	a laissé

*

1 Å

حکایت 19

avourdé end ki	اورده اند که	on a rapporté que
nouchirevan	نوشیروانِ	à Nouchirevan
edel-ra der	عادل‌را در	le juste dans
chikiar guiah	شکارگاهی	une partie de chasse
saïdi kebab	صیدی کباب	un gibier rôti
mi kerdend	می کردند ×	on fit
nemek nebond	نمک نبود ×	le sel n'était pas
ghoulami	غلامی	un esclave
be-rousta fiistaden	بروستا فرستادند	dans un village ils envoyèrent
ta nemek avered	تا نمک اورد ×	pour du sel il apporte
Nouchirevan goft	نوشیروان گفت	Nouchirevan dit
nemek be kimet	نمک بقیمت	du [illegible] pour [illegible]
bestan ta resmi	بستان تا رسمی	prends pour que l'habitude
neguerded ve deh kharab	نگردد وده خراب	ne devienne pas et que le village dévasté
nechaved	نشود ×	ne soit pas
goftend ez in qadr	گفتند ازین قدر	ils dirent de cette quantité
tchi khelel zaïd	چه خلل زاید ×	quel dommage résulterait
goft bouniad zoulm	گفت بنیاد طلم	il dit la base de la tyrannie
der djihan evvel endek	درجهان آول اندک	dans le monde d'abord un peu
bouda est ve her ki	بوده است وهرکه	a été et chacun qui
amed ber-ou mezid kerd	آمد برو مزید کرد	est venu dessus augmentation a fait
ta bedin gayet	تا بدین غایت	jusqu'à ce excès
recid	رسید	est arrivé

qythᶜat	قطعه	Strophe
egner zi bagh ra'yet	اگر ز باغ رعیت	si du jardin de paysan
melik khoured sibi	ملک خورد سیبی	le roi mange une pomme
ber-avourend ghoulam[illegible]	بر آورند غلامان	e[illegible] esclave
ou direkht [illegible]	او درخت از بیخ	a [illegible] racine.
be pendj [illegible]	به پنج بیضه که	pour cinq œufs que
soulthan sitem rava [illegible]	سلطان ستم روا دارد	[illegible]
zenend lechkerian hezar	زنند لشکریانش هزار	[illegible] mille
mourgh be sikh	مرغ بسیخ	poules à la broche
bèit	بیت	distique
nemaned sitemgar bed rouzgar	نماند ستمکار بد روزگار	ne reste pas le tyran, mauvais, des temps
nemaned beron [illegible]	بماند برو لعنت پایدار	ne [illegible]

19

حکایت ۲۰

âmi[illegible] [illegible]	عاملی را شنیدم	[illegible]
[illegible]	که خانهٔ رعیت	que la maison d'un paysan
kherab kerdi ta	خراب کردی تا	dévastée [illegible] az [illegible]
[illegible]	خزانهٔ سلطان	[illegible]
[illegible]	آبادان کند بی	[illegible]
[illegible]	خبر از قول حکما	[illegible]
ki [illegible]	که گفته اند هرکه	[illegible]
[illegible]	خلقِ خدای	[illegible]
[illegible] a b.azaré	تعالی را بیازارد	[illegible] sexe
ta dil me[illegible]	تا دلِ مخلوقی	pour l'âme de la [illegible]
[illegible]	بدست آرد	[illegible]
khoda [illegible]	خدای تعالی	[illegible]
[illegible]	همان خلق را	[illegible] du [illegible]
[illegible] garma	بروی گمارد تا	[illegible]
demar az rouz[illegible]	دمار از روزگارش	la racine de son [illegible]
ber-ared	بر آرد	il enlève
beït	بیت	[illegible]
atach [illegible]	آتش سوزان	[illegible]
nekouned ba sipand	نکند با سپند	ne [illegible]
antch kouned [illegible]	آنچه کند دودِ دلِ	[illegible] l'âme
moustemend	مستمند	affligée

latifeh	لطیفه	Historiette
gouyend server-i [illegible]	کویند سرور درجهلر	[illegible]
chîr est hîvanan	حیوانات شیرست	[illegible]
Kemterin djanvar [illegible]	کمترین جانوران	[illegible]
Kher ve be-ittifaq kheredmend	خرو باتفاق خردمندان	[illegible] est ~~[illegible]~~ le dernier [illegible]
Kher barber b'ez [illegible]	خرِ باربر براز شیر	[illegible] chose [illegible]
merdoum der	مردم در	~~[illegible]~~ [illegible]
mechnevi	مثنوی	[illegible]
meskin kher egertchi	مسکین خر اگرچه	[illegible]
bi temiz [illegible]	بی تمیزست	[illegible]
tchou bar hemikechet	چو بار همیکشد	quoiqu'il [illegible] il traîne
'eziz est	عزیزست	[illegible] précieux
gavan ve kheran	گاوان وخران	[illegible] bœufs [illegible] les ânes
bar berdar	بار بردار	[illegible]
be ez adamian	براز آدمیان	meilleurs que les hommes
merdoum azar	مردم آزار	les hommes [illegible]

1.

[illegible] té [illegible]	ملک را طرفی از	ā [illegible]
Zemaïm [illegible] o	ذمایم اخلاقِ او	[illegible]
ma'loum [illegible]	معلوم شد	[illegible]
be [illegible]	بشکنجه کشیدش	[illegible]
va be [illegible]	و بانواع عقوبت	et par moyen [illegible]
[illegible]	بکشت	il le tua
q[illegible]	قطعه	[illegible]
[illegible]	حاصل نشود	[illegible] ne sera pas obtenu
rèsâ-i soultan	رضای سلطان	[illegible]
ta [illegible] egan	تا خاطر بندگان	tant que [illegible] des [illegible]
ne [illegible]	نجوئی	[illegible] cher[illegible]
K[illegible]	خواهی که خدای	[illegible]
[illegible]	بر تو بخشد	[illegible]
va [illegible]	با خلقِ خدای	[illegible]
[illegible]	کن نکوئی	[illegible]

[illegible]	یکی از ستم	[illegible]
[illegible]	دیدگان برو	[illegible]
be gouzecht ve der hal	بگذشت و در حال	le quitta [illegible]
tebahi ou nazar kerd	تباهی او نظر کرد	[illegible] la
ve goft	و گفت	[illegible]
q.t. a	قطعه	[illegible]
Ne her ke qouvet bazou	نه هرکه قوّت بازو	~~meilleur~~ ~~sincere~~ que celui [illegible] ta ~~[illegible]~~ force [illegible] ~~[illegible]~~ bras
ve mansabi dared	و منصبی دارد	et [illegible]
soulthanet bekhoured	بسلطنت بخورد	le pouvoir ne mange [illegible]
mal merdouman begozaf	مال مردمان بگذاف	[illegible] traita
tavan be helk / forou bourden	توان بحلق فرو بردن	il peut [illegible]
ustoukhan dourouchte	استخوان درشت	[illegible]
veli chikem bederd	ولی شکم بدرد	[illegible] estomac ~~[illegible]~~ il dechire
tchoun beguired ender naf	چون بگیرد اندر ناف	[illegible] se [illegible] bri

P.

H

p.

μ.

حکایت ۲۱

merdoum azarira	مردم آزاری را	un homme persécuteur
hikayet kounend ki	حکایت کنند که	[illegible] on fait [illegible]
sengui [illegible]	سنگی بر سر	[illegible]
salihi [illegible]	صالحی زد ×	d'un homme de bien il a [illegible]
dervichra me[illegible]	درویش را مجال	dervich [illegible]
intiqam nebud	انتقام نبود -	de vengeance n'était pas
[illegible]	سنگ را با خود	[illegible]
[illegible]	نگاه میداشت تا	[illegible]
[illegible]	وقتی که ملک	[illegible]
[illegible] an [illegible]	بر آن لشکری	[illegible]
[illegible]	خشم گرفت و	[illegible]
[illegible]	در چاهش کرد ×	~~[illegible]~~ [illegible] ~~la fosse~~ puits (le) puit ش
dervich dar amed ve	درویش در آمد و	[illegible]
an senguira [illegible]	آن سنگ را بر	[illegible]
serech kouft	سرش کوفت ×	[illegible]
goft [illegible]	گفت تو کیستی	[illegible]
ve in seng [illegible]	و این سنگ بر	[illegible]
[illegible]	سر من چرا زدی ×	[illegible]
[illegible] men [illegible]	گفت من فلانم	[illegible]
[illegible]	و این سنگ	[illegible]
[illegible]	همان سنگست	[illegible]
ki [illegible]	که در فلان تاریخ	[illegible]

ber sar-men zedi ×	بر سرِ من زدی ×	[illegible]
goft tchendin	گفت چندین	[illegible]
moddet [illegible]	مدّت کجا بودی ×	[illegible]
goft ez [illegible]	گفت از جاهت،	[illegible]
andicheh [illegible]	اندیشه میکردم	~~[illegible]~~ crainte [illegible]
eknoun [illegible]	اکنون که در	[illegible]
tchah [illegible]	چاهت دیدم	a ~~[illegible]~~ fosse
f[illegible] ghenimet	فرصت غنیمت	[illegible] ~~[illegible]~~ de la bonne fortune
chomardam ke zirekan	شمردم که زیرکان	je reconnais [illegible]
gofteh and	گفته اند	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
na sezai ra tcho	ناسزای را چو	un homme sans convenance [illegible]
bini bekhtyari	بینی بختیار	[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
'aqilan teslim	عاقلان تسلیم	les sages intelligents [illegible] la ~~[illegible]~~ resignation
kerdend ikhtyar	کردند اختیار	ont fait choix
tchoun ne dari nakhon	چون نداری ناخن	~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] que
derindeh tiz	درنده تیز	déchirant [illegible] a [illegible]
ba dedan an be ki	با ددان آن به که بدان	avec les bêtes féroces méchants mieux que
kem guiri sitiz	کم گیری ستیز	peu [illegible] [illegible]

her ki ba poulâd bâzou	هرکه با پولاد بازو	quiconque ~~Chacun qui~~ avec ~~l'acier d'[illegible]~~ un homme au bras d'acier
pendjé kard	پنجه کرد	la lutte ~~patte~~ [illegible]
[illegible] simin	ساعد سیمین	[illegible] bras d'[illegible]
Khoudra randj' kard	خودرا رنجه کرد	son ~~bras~~ [illegible] peine fait fatigue
bach ta dastach	باش تا دستش	Sois tranquille ce que sa main
bebandd rouzgar	ببندد روزگار	attends ~~lier le lien~~ le destin lie sa main
pes be kâm khichtâ	پس بکام خویشتن	ensuite selon le désir de toi même ~~les [illegible] (parents)~~
meghzech	مغزش برآر	la cervelle sortez

M

M

حکایت ۲۲

iéki ez moulouk	یکی از ملوک	un des rois
merzy haïl boud	مرضی هایل بود	malade [illegible]
Ki iâdeh zikr [illegible]	که اعادهٔ ذکر آن	qui répétition de [illegible]
mouvedje nab [illegible]	[illegible] ×	agréable n'était [illegible]
Taïfé hokema Iounan	طایفهٔ حکمای یونان	[illegible] Grecs
mouttafik chouden ki	متّفق شدند که	convinrent [illegible] que
mer in derd ra devaï	مر این دردرا دوائی	[illegible]
nist meguer zehreh	نیست مگر زهرهٔ	[illegible]
[illegible]	آدمی که بچندین	[illegible]
[illegible]	صفت موصوف	[illegible]
[illegible]	بود ×	[illegible]
[illegible] befermoud ta	ملک بفرمود تا	le [illegible]
[illegible]	طلب کردند ×	[illegible]
[illegible]	دهقان پسری	le [illegible]
[illegible]	یافتند بدان	[illegible]
[illegible]	صفت که حکما	[illegible]
[illegible]	گفته بودند ×	[illegible]
[illegible]	ملک پدر و	[illegible]
[illegible]	مادرش بخواند	[illegible]
[illegible]	و بنعمت	et avec faveur
bi [illegible]	بیکران خوشنود	sans prix contents
[illegible]	گردانید و قاضی	[illegible]
[illegible]	فتوای داد که	[illegible]

[illegible]	خون یکی از	[illegible]
[illegible]	رعیت ریختن	[illegible]
[illegible]	برای سلامتی	[illegible]
[illegible]	نفس پادشاه روا	de l'ame du padichah permis
[illegible]	باشد ×	soit
[illegible]	جلاد قصد	[illegible]
Kouchtenech [illegible]	کشتنش کرد ×	[illegible]
[illegible] besoui	پسر روی بسوی	l'enfant le visage vers
asman [illegible]	آسمان کرد و	[illegible]
[illegible]	تبسم نمود ×	[illegible]
[illegible]	ملک گفت که	le roi dit que
[illegible]	درین حالت	dans cette circonstance
[illegible]	چه جای خنده است ×	quel lieu est rire
[illegible]	پسر گفت ناز	[illegible]
[illegible]	فرزندان بر پدر	[illegible]
[illegible] ader bached	و مادر باشد و	et la mère soit et
[illegible] pich qazi	دعوی پیش قاضی	[illegible]
[illegible]	برند و داد از	[illegible]
[illegible]	پادشاهان خواهند	souverains on demande
[illegible]	اکنون پدر و مادر	[illegible]
[illegible]	بعلت حطام دنیا	par prétexte de l'éclat du monde
[illegible]	مرا بخون در	moi par le s
[illegible]	سپردند و قاضی	[illegible]
[illegible]	بکشتنم فتوای	[illegible]

[illegible] ve [illegible]	داد و سلطان	a [illegible]
[illegible]	صحبت خویش	[illegible]
[illegible]	در هلاک من بیند	dans ma mort voit
[illegible]	بجز خدای تعالی	[illegible]
[illegible]	پناهی ندارم	[illegible]
	بیت	
[illegible] ber averem	پیش که بر آورم	[illegible]
ze dest feriad	ز دستت فریاد	de ta main [illegible]
[illegible]	هم پیش تو از دست	[illegible]
[illegible]	تو میخواهم داد	[illegible]
[illegible]	سلطان را دل ازین	[illegible] le sultan [illegible] cette
sokhen b.hem beramed	سخن بهم برآمد	[illegible] ensemble se [illegible]
ve ab [illegible]	و آب در دیده	et l'eau dans la vue
[illegible]	بگردانید و گفت	il fit circuler en dis
[illegible]	هلاک من	[illegible]
[illegible]	اولیترست از خون	[illegible]
[illegible] rikhten	بیگناهی ریختن	[illegible] verser
ser ve [illegible]	سر و چشمش	[illegible]
[illegible]	ببوسید و درکنار	[illegible]

[illegible]	گرفت و رحمت	[illegible]
[illegible]	بیگران بخشید و	[illegible]
[illegible]	آزاد کرد ×	[illegible]
[illegible]	گویند که ملک	[illegible]
[illegible]	هم در آن هفته	[illegible]
[illegible] yaft	شفا یافت	trouva la [illegible]
[illegible]	قطعه	[illegible]
[illegible] dar fikre	همچنان در فکر آن	[illegible]
[illegible]	بینم که گفته	[illegible] ~~sous~~ que [illegible] (j'ai toujours [illegible]
pîl bâni bar lab	پیل بانی بر لب	[illegible] un gardien [illegible]
daria nil	دریای نیل	[illegible]
[illegible]	زیر پایت گر ندانی	[illegible] connais
[illegible]	حال مور	la situation [illegible] fourmi
[illegible]	همچو حال تست	[illegible] ton sort [illegible]
[illegible]	زیر پای پیل	sous le pied de l'é[illegible]

۲۳ حکایت ۱۳

ieki ez bendeghan	یکی از بندگان	un des serviteurs
Amr Leis	عمرو لیث	d'Amr fils de Leis
guirikhté boud	گریخته بود ×	[illegible]
Kesan der okabech	کسان در عقبش	quelques [illegible] dans la poursuite
reftend ve baz avordend	رفتند و باز آوردند	allèrent et le ramenèrent
vezirra ba vei gheraz	وزیررا با وی غرض	un visir avec lui inimitié (haine)
boud	بود ×	[illegible]
icharet bekochten ou	اشارت بکشتن او	signe [illegible] lui
kerd ta diguer bendegan	کرد تا دگر بندگان	il fit [illegible] autres serviteurs
tchenin herket	چنین حرکت	une semblable action
nekounend	نکنند ×	ne fassent pas
bendé pich	بنده پیش عمرو	le serviteur devant [illegible]
ser ber zemin nehad	سر بر زمین نهاد	la tête sur la terre plaça
ve goft	و گفت ـ	et dit
beit	بیت	distique
hertchi reved ber serem	هرچه رود بر سرم	tout ce qui va sur ma tête
tchoun tou pesendi revaest	چون تو پسندی رواست	lorsque tu approuveras est permis
bendé tch d'ua Kuned	بنده چه دعوی کند حکم	quelle [illegible] le serviteur fait l'ordre
[illegible]	خداوند راست	[illegible]

emma be moudjib anki	اما بموجب آنکه	mais pour la cause que
perverdé ni'met in	پرورده نعمت این	nourri de la faveur de cette
Khandan-em be-Khahem ke	خاندانم نخواهم که	race je suis je ne voudrais pas que
der Kiyamet be Khoun	در قیامت بخون	dans la résurrection sous le sang
men guiriftar aiy	من گرفتار آئی	[illegible] pris tu arrives
eguer in bendera	اگر این بنده را	si cet esclave
be-Khahi Koucht	بخواهی کشت	tu veux tuer
bari be-tavil cher'i	باری بتاویل شرعی	une fois par l'interpretation de loi
be-Kech ta der Kiyamet	بکش تا در قیامت	attendu que dans la résurrection
mouakKez nebachi	مؤاخذ نباشی *	chatié tu ne sois pas
melik goft tavil	ملک گفت تاویل	le roi dit l'interpretation
tchi gouné Kounem	چه گونه کنم *	de quelle façon ferai je
goft idjazet	گفت اجازت	il dit permission
fermaï ta men	فرمائی تا من	donne que moi
vezir ra bekouchem anki	وزیر را بکشم آنکه	le vizir je tue ce que
be-Kissas ou mera	بقصاص او مرا	par talion de moi
be fermaï Kouchten	بفرمای کشتن	tu ordonnes de tuer
ta be-hegq Kouchté	تا بحق کشته	pour que en justice tué
-bachi	باشی *	tu sois
melik be-Khandid	ملک بخندید	le roi sourit
ve vezir ra goft	و وزیر را گفت	[illegible]
tchi meslehat	چه مصلحت	quel avis
vois tu	می بینی *	mi bini
goft ei Khodavend	گفت ای خداوند	il dit oh seigneur

be sedke gour	بصدقهٔ گور	~~en vente~~ par l'aumone du tombeau ۱۳
pederet in haram	پدرت این حرام	de ton père ce vaurien (haramzadeh
zadè'ra azad koun	زاده‌را آزاد کن	libre fais
ta mera hem der belai	تا مرا هم در بلا	pourque moi aussi dans la calamité
ne-efkendd	نیفگند –	il ne jette pas
gounah ez men est	گناه از منست	la faute est à moi
ki qoul hukemara	که قول حکما را	qui car la parole des sages
moutaber nedachtem	معتبر نداشتم	respectable je n'ai pas [illegible]
ki gufte and	که گفته اند	[illegible]
[illegible]	قطعه	Strophe
tchon kardi ba kelouhh	چو کردی با کلوخ	comme tu as fait avec une brique
endaz peikar	انداز پیکار	fragment une bataille
ser khoud'ra be-nadani	سر خودرا بنادانی	ta tête même par non savoir
chikesti	شکستی	tu as brisé
tchon tir andakhti	چو تیر انداختی	lorsque une flèche tu as lancé
der roui douchmen	در روی دشمن	dans le visage d'un ennemi
hezer koun k-ender	حذر کن کاندر	précaution fais que dans
amadjech nichesti	آماجش نشستی	son but tu es assis

حکایت ۲۴

melik Suzien ra	ملک زوزن را	à un roi de Souzan
Khodja boud Kerim	خوجر بود کریم	un Khodja était libéral
an-nefs ve nik	النفس و نیک	l'âme et bonne
mehzer hemkounān	محضر که همکنان را	disposition qui à ses compagnons
der mouvadjeh khidmet	در مواجهه خدمت	dans la présence (confrontation), service
Kerdi ve der	کردی و در	avait fait et dans
ghaibet nikou gofti ×	غیبت نیکو گفتی	l'absence, bien disait ;
ittifaqan ez vei hereketi	اتفاقا از وی حرکتی	par hasard de lui conduite
der nezer melik	در نظر ملک	dans la vue du roi ~~non~~
na-pesendidé amed ×	ناپسندیده آمد ×	non approuvée vint,
mousaderet Kerd ve	مصادره کرد و	confiscation il fit et
oukoubet fermoud ×	عقوبت فرمود ×	punition il ordonna.
serhengan melik	سرهنکان ملک	les officiers du roi
be sevabik ni'met	بسوابق نعمت	pour les événements ~~par~~ faveur grâce
mouterif boudend ve	معترف بودند و	[illegible] et
be-choukr an mourtehen ×	بشکر آن مرتهن	par reconnaissance de cela engagés
pich der muddet	پیش در مدت	avant cette époque
tevkil ou rifk	توکیل او رفق و	l'action de confier lui et courtoisie
moulatefet Kerdendi	ملاطفت کردندی	courtoisie avaient fait
ve zedjr ve mou[illegible]	وزجر و معاتبت	et opposition et réprimande
reva ne-dachtendi	روا نداشتندی	permis n'avaient pas

qyth'at	قطعه	strophe
south ba douchmen	صلح با دشمن	la paix avec l'ennemi
eguer khonahi herghech	اگر خواهی هرگه	si tu veux, ~~jamais soit que~~ toutes les fois que
ki toura	که ترا	que à toi
der kefa 'ib kouned	در قفا عیب کند	sur la nuque un défaut il fasse, fera,
der nezer-ech tehsin koun	در نظرش تحسین کن	dans sa présence applaudissement fais
soukhen akhyr be-dehen	سخن آخر بدهن	la parole à la fin dans la bouche
mi gouzared mouzi ra	میگذرد موذیرا	passe à l'homme nuisible
soukhen-ech telkh ne khonahy	سخنش تلخ نخواهی	une parole de lui amère veux-tu pas
dehen-ech chirin koun	دهنش شیرین کن	la bouche à lui douce fais
antchi mezmoun	انچه مضمون	ce qui ~~[illegible]~~ contenu
khitab melik boud	خطاب ملک بود	de l'[illegible] du roi était,
ez 'oudeh be'ezi	از عهده بعضی	de l'obligation quelques uns
biroun amed ve ber	بیرون آمد و بر	sortirent et pour
bekiyeti der zendan	بقیتی در زندان	le reste en prison
nemaned	بماند	[illegible]
ieki ez molouk	یکی از ملوک	Un des rois
an nevahi der	آن نواحی در	de ces territoires dans
khefyer paighamech	خفیر پیغامش	~~l'empêtissement~~ le secret son message

۲۴

ferstad Ki melouk-i	فرستاد که ملوک	envoya : (que) les rois
an terf qadr	ان طرف قدر	de ce coté la valeur
tchenan bouzourgvari	چنان بزرگواری	d'un tel grand homme
nedanichtend ve bi	ندانستند و بی	~~ne~~ pas su et sans
izzeti kerdend eguer	عزّتی کردند اگر	honneur ont fait. Si
Khatir ᶜeziz folan	خاطرِ عزیز فلان	un esprit précieux tel
Ahsene 'llah avakibihi	احسن اللهُ عواقبِه	"plaise à Dieu" sa postérité
be djanib ma iltifat	بجانبِ ما التفات	à côté de nous l'honneur
kounei der raᶜayet	کند. در رعایتِ	fait, dans le sujet
Khatir ech herteh	خاطرش هرچه	de son esprit tout ce qui
tema..ter sei	تمامتر سعی کرده	plus complet efforts fait
chood Ki ᶜayan in	شود که اعیان این	sera, car les nobles de cette
memleket be-didar	مملکت بدیدار	contrée à la vue
ou mouftekhir ve djevab	او مفتخر و جواب	de lui se glorifient en réponse
mektoubra mountezir	مکتوبرا منتظر ×	à la lettre attendent avec impatience.
Khodja tchoun ber in	خواجه چون برین	Le Khodja lorsque sur cette
vo..ouf ..f	وقوف یافت از	[illegible]
Khat.. en..i ..d	خطر اندیشید	[illegible] réfléchit
ki eguer mela ouftad	که اگر بملأ افتد	[illegible] par l'assemblée du peuple il tombait
fitneh ne bached djevab	فتنه نه باشد جواب	[illegible] se fait pas, la [illegible]
mouhtes..	مختصر فی الحال	[illegible] aussitôt?
tchenanki mes..hat	چنانکه مصلحت	comme [illegible] (convenable)
did ber zehr verek	دید بر ظهرِ ورق	[illegible] sur le dos de la feuille
nouvecht-rovan kerd	نوشت و روان کرده	il écrivit et [illegible] expédia (allant-fin

ièki ez mouteʿellikan	یکی از متعلّقانِ	Un des serviteurs
melik ber in ouakieh	ملک برین واقعه	du roi sur cet accident
mouttaliʿ chod ve	مطّلع شد و	informé devint et
melikra iʿlam kerd	ملک را اعلام کرد	au roi information fit
ve goft folanra ki	وگفت فلان را که	et dit: à un tel qui
hebs fermoudè ba	حبس فرموده با	prison tu as ordonné avec
moulouk nevahi	ملوک نواحی	les rois des voisins.
mouraseleh dared	مراسلت دارد *	une correspondance lettre, a
melik behem ber amed	ملک بهم بر آمد	Le roi [illegible]
ve keshf in kheber	و کشفِ این خبر	et la découverte de ce [illegible]
fermoud	* فرمود	a donna
Kasidra beguirifteud	قاصد را بگرفتند	Ils prirent un message:
~~ve~~ ve risaletra be khandend	و رساله را بخواندند *	et lurent la lettre
nouvichtè boud ki housn	نوشته بود که حسن	Il était écrit [illegible] une juste
zenn-bouzourghan bîch	ظنّ بزرگان بیش	~~soupçon~~ opinion des grands ~~et~~, plus
ez fezilet bendè	از فضیلت بنده	que la vertu de [illegible]
est ve techrif	است و تشریفِ	est et la ~~sublime~~ d'honneur
quebouli ki fermoudè	قبولی که فرموده	approbation qui ([illegible]ée) faite
end benderan imkan	اند بنده را امکان	~~ils~~ ont. A l'esclave [illegible], possibilité
idjabet an nist	اجابت آن نیست	de l'acceptation de cela n'est pas
behoukm anki perverdè	بحکم آنکه پرورده	la ~~[illegible] de cette~~ la raison que le nourri
niʿmet in	نعمت این	par la faveur de cette
Khanedanem ve benedek	خاندانم و باندک	famille je suis et ~~avec~~ par une petite
maiè teghyir khathir	مایهٔ تغیر خاطر	origine de changement d'idée

ba vali nimet	با ولی نعمت	avec du le (seigneur du bienfait) bienfaiteur
khod bivefa-y	خود بیوفائی	m[illegible] (dans l'état) ingratitude
netouan ki	نتوان کرد که	ne peut se faire car
gofte and	گفته اند	on a dit
beit	بیت	distique
ânra ki bedjai toueust	آنرا که بجای تست	à celui qui a ton égard est
her dem keremi	هردم کرمی	chaque instant généreux
ouzrech bené koun	عذرش بنه ار کند	son excuse place s'il fait
be-oumr sitemi	بعمری ستمی	pendant la vie une injustice
[illegible] haqq	ملک را حق	au roi la justice
chinasi ou pesend	شناسی او پسند	de la connaissance à lui agréée
amed nimet	آمد × نعمت	vint × la faveur
ve khil'at bekhchid	و خلعت بخشید	et une robe d'honneur l gratifia
ve [illegible] ki	و خواست که	[illegible]
khata kerdem ve toura	خطا کردم و ترا	j'ai fait une faute et toi
bi gounah bi-azarden ×	بی گناه بیازردم	sans péché j'ai lésé
g[illegible]	گفت ای خداوند	[illegible]
b[illegible]	بنده درین حالت	[illegible]
ch[illegible]	شمار گناهی	[illegible]

nemibinee belKé	نمی بیند بلکه	ne voit pas, de plus
teKdir Khodaitéalla	تقدیرِ خداتعالی	le ~~destin~~ de Dieu très haut.
tchenin boud Ki mer in	چنین بود که مرین	ainsi a été que à cet
bendera mekrouei bereaid	بنده را مکروهی برسید	esclave une chose désagréable arrivait
pes bedesti tou	پس بدستِ تو	puis dans ta main
avlatar Ki sevabik	اولیتر که سوابقِ	préférablement que les évènements passés
ni'met ber in bendé	نعمت برین بنده	la faveur sur cet esclave.
dari ve iaden	داری و ایادی	[illegible] les faveurs
minnet sans	منّتِ بی شمار	de la faveur sans Contrôle
et les sages ont dit	و حکما گفتر اند	et les sages ont dit
mechnevi	مشنوی	[illegible] rythmes
guer gezendet reced	گر گزندت رسد	si ton dommage arrive
zi Khalq me-rendj	ز خلق مرنج	du peuple ne te fâche pas
Ki né rahet reced	که نه راحت رسد	qui [illegible] n'arrive pas
zi Khalq né rendj	ز خلق نه رنج	du peuple [illegible] ~~fâche pas~~ ta [illegible]
ez Khodadan Khilaf	از خدا دان خلاف	de Dieu sache l'opposition
douchmen ve doust	دشمن و دوست	de l'ennemi et de l'ami

Ki dil her dou der tesarrouf ou-est	که دلِ هردو در تصرّفِ اوست	car l'âme de chacun des deux habituée à un s— (est dans sa main)
guertchi tir ez Kemun hemi gouzared	گرچه تیر از کمان همی گذرد	quoique la flèche de l'arc parte
ez Kemandar ehel Khired	از کمان‌دار بیند اهلِ خرد	de l'archer voient (qu'elle vient) les gens sensés

حکایت ۲۵

ieki az moulouk 'arb	یکی از ملوک عرب	un des rois arabes.
mo'teliqan divanra	متعلقان دیوانرا	a des ~~domestique~~ attaches du bureau
fermoud ki marsoum	فرمود که مرسوم	ordonna que a on designé
folanra tchendanki	فلانرا چندانکه	[illegible] que
hest moza'ef	هست مضاعف	l'en doublé
kounend ki moulazim	کنند که ملازم	ils fissent car un serviteur assidu
dergahé est ve	درگاه است و	de la cour il est et
moutereççid ferman	مترصّد فرمان	appliqué aux ordres
ve saïr khidmetkharan	و سایر خدمتکاران	et le reste des serviteurs
belehw ou le'b	بلهو و لعب	[illegible] et badiner
mechgoulend ve der	مشغولند و در	sont occupés et dans
adaï khidmet-	ادای خدمت	l'accomplissement du service
moutehawin ×	متهاون	négligents
bechinid	صاحبدای بشنید	écouta
ve goft 'oulouw	وگفت علوّ	et dit [illegible]
derdjat bendegan	درجات بندگان	des degrés des serviteurs
be dergahe haqq	بدرگاه حق	de la cour de Dieu
djalla ve 'ala	جل وعلا	qu'il brille et est haut
hemin mecel	همین مثل	la même ressemblance
dared	دارد	a.

nezm	نظم	poësie
dou bamdad guer	دو بامداد گر	deux matins, s'il
aid kesi be-khidmet chah	آید کسی بخدمت شاه	va quelqu'un au service du chah
sivoum her aine der vei	سیوم هر آینه در وی	le troisième sans doute dans lui
konned be-loutf nigah	کند بلطف نگاه	il fait ~~sur~~ plaisir sa vue (ceci) avec
oumid hest	امید هست	l'espoir est
perestendegan moukhlis-ra	پرستندگان مخلص را	aux ouvriers dévoués
ki na-oumid neguerdend	که نا امید نگردند	.. sans espoir ils ne retourneront pas
zi astan allah	ز آستان اله	du seuil de Dieu
mechnevi	مثنوی	vers rhythmés
mehteri der qaboul	مهتری در قبول	1. grandeur, dans l'acceptation
ferman est	فرمانست	d'un ordre [illegible]
terk ferman delil	ترک فرمان دلیل	un ordre sévère une preuve
herman est	حرمانست	de désappointement est

her ki simai rastan dared	هرکه سیمای راستان دارد	celui que la contenance des justes a.
seri Khidmet berastan dared	سرخدمت بر آستان دارد	la tête d'ennemy. sur le seuil a

حکایت ۲۶

Zalim ra hikayet	ظالمی را حکایت	d'un tyran histoire
Kounend ki hizem	کنند که هیزم	on fait que le bois
dervichan Kheridi	درویشان خریدی	des pauvres il achetait
be-heif ve	بحیف و	par oppression et
towanguesan dadi	توانگران را دادی	aux riches le donnait
be terh ×	بطرح	a la façon
saheb dil ber ou	صاحبدلی بر او	un homme pieux sur lui
begouzecht-ve goft ×	بگذشت و گفت	passa et dit
beit	بیت	distique
mari tou ki herkira	ماری تو که هرکرا	un serpent toi ? qui a chacun
be bini bezeni	به بینی بزنی	que tu vois que tu frap; et
ia boum ki herkoudja	یا بوم که هرکجا	ou un hibou que tout où
nechini be-keni	نشینی بکنی	tu t'assois tu creuses
qytha'	قطعه	strophe
zouret er pich	زورت ار پیش	ta violence si
mireved ba ma	میرود با ما	devant va (réussir) avec nous

ba khoda ʿib	با خداوند عیب	avec Dieu le fâché
dan ne-reved	دان نرود	sache le ne réunir pas
zourmendi mekoun ber	زورمندی مکن بر	violence ne fais pas su
ehel-zemin	اهل زمین	les gens de la terre
ta douʿai ber asman	تا دعائی بر آسمان	pourque une prière sur le ciel
ne-reved	نرود	n'arrive pas
zalim ez in soukhen	ظالم ازین سخن	le tyran de cette parole
be-rendjid ve roui ez	برنجید و روی از	se fâcha et visage de
ou derhem kechid ve	و درهم کشید و	lui aussitôt tira et
ber ou iltifati nekerd	برو التفاتی نکرد	sur lui courtoisie ne fit pas
ta chebi ki atech	تا شبی که آتش	de sorte que une nuit que le feu
ez metbekh de enbar	از مطبخ در انبار	de la cuisine dans les magasins
hizem-ech ouftad ve	هیزمش افتاد و	de son bois tomba et
saïr emlak ech	سایر املاکش	le reste de ses propriétés
be-soukht ve ez	بسوخت و از	brula et de
bister-ech nerm ber	بستر نرم بر	son lit doux sur
khakister guerm-ech	خاکستر گرمش	les cendres chaudes à lui
nichaned *	نشاند	il se fit asseoir
ittifaqâ heman	اتفاقا همان	par hasard le même
sahebdil ber ou	صاحبدل برو	seigneur pieux sur lui
begouzecht *	بگذشت	passa

chenidech ki ba yaran!	شنیدش که با یاران	il entendit lui qui avec des amis
hemi-goft	همی گفت	disait
ne-danem ki in atech	ندانم که این آتش	je ne sais pas que ce feu
ez koudja der serai men	از کجا در سرای من	d'où dans le palais mien
ouftad ×	افتاد	il est tombé
goft	گفت	il dit
ez doudi dil	از دود دل	de la fumée de l'âme
dervichan ×	درویشان	des pauvres
qit'at	قطعه	strophe
hezer mekoun zi doud	حذر کن ز دود	précaution fais de la fumée
derounhai rich	درونهای ریش	des intérieurs (cœurs) blessés
ki rich deroun	که ریش درون	car la blessure du dedans
ʿakiber ser kouned	عاقبت سر کند	à la fin tête fait (apparait)
be-hem ber mekoun ta	بهم بر مکن تا	en meme temps n'élève pas (ne trouble pas), tant que
touwani dili	توانی دلی	tu le peux, un cœur
ki ahi djehani	که آهی جهانی	car un soupir! le monde
be-hem-ber kouned	بهم بر کند	en meme-temps trouble

hykmet	حکمت	maxime.
ber tedj chah	بر تاج شاه	sur la couronne du roi
Kai Khosrou	کیخسرو	Kai Khousrou
nouvichte boud	نوشته بود	il était écrit
qythᶜat	قطعه	strophe
tchi salhai feravan	چه سالهای فراوان	combien annees abondantes
ve ᶜoumr-hai diraz	و عمرهای دراز	et de très longues
ki Khalq ber ser ma	که خلق بر سر ما	que le peuple sur nos têtes
ber zemin bekhouhaed	برزمین بخواهد	sur la terre
reft	رفت	marchera
tchenanki dest	چنانکه دست	de même la main
be-dest amed (e)est	بدست آمدست	dans la main (de main en main)
molk bema	ملک بما	la royauté sur nous
ba-dest-hai diguer	بدستهای دگر	aux mains des autres
hemtchounin bekhouahed	همچنین بخواهد	ainsi en marchera.
ref	رفت	ira

حکایت ۲۷

ièki der sena'et	یکی در صنعت	un dans l'art
Kouchti be ser	کشتی بسر	de la lutte a la tête
amadè boud ×	امده بود	arrivé était (excellait)
si-sed ve chest	سیصد و شصت	trois cents et soixante
bend fakhir der in	بند فاخر درین	tours précieux — dans cette
hilm danesti	علم دانستی	connaissance il savait
ve her rouz nouhi	و هر روز بنوعی	et chaque jour une sorte
diguer kesti	دیگر کشتی	autre de lutte
guirifti	گرفتی	il pris
meguer gouché	مگر گوشه	si ce n'est que un coin
Khathirech badjemal	خاطرش با جمال	de son esprit avec la beauté
ièki ez chaguirdan	یکی از شاگردان	de un des élèves
mili dacht	میلی داشت	une inclination avait
si-sed ~~ve~~ pendjah	سیصد وپنجاه	trois cents et cinquante
ve neh bendech	ونه بندش	et neuf tours à lui
der-amoukht	در اموخت	il appris
meguer iek bend	مگر یک بند	excepté un tour
ki der tehelim an	که در تعلیم ان	que dans l'instruction de celui ci
defh andakhti	دفع انداختی	éloigné il tira.
pucer der sena'et	پسر در صنعت	l'enfant dans l'art
ve Kouvat be ser ahmad	و قوت بسر آمد	et la force a la tête arriva
ve Kesira ba ou	و کسی را با او	et a personne avec lui
imkan moukavemet.	امکان مقاومت	possibilité de résistance

neboudi	نبودی	n'était
ta be heddi Ki	تا بحدی که	à tel point que
pich soulthan goft	پیش سلطان گفت	devant le sultan il dit
oustad-ra fezileti	استادرا فضیلتی	à mon maître la supériorité
Ki ber men est	که برمنست	que sur moi est
ez roui bouzourgui	از روی بزرگی	du visage de (à cause de) sa grandeur
ve heq: terbiet	وحق تربیت	et selon l'éducation
est ve ala	است و الا	est et ~~excepte~~ oh
be qouwat ez ou kemter	بقوت از و کمتر	la force de lui plus faible
nistem ve besena'et	نیستم و بصنعت	je ne suis pas et par l'art
ba ou beraber-em	با او برابرم	avec lui face à face (égal) je suis
melikra in terk	ملکرا این ترک	au roi cette rude
adab ez vei	ادب ازوی	manière de lui
pesendide ni amed	پسندیده نیامد	approuvée ne vint pas
befermoud ta mousareet	بفرمود تا مصارعت	il ordonna que une lutte
Kounend	کنند	ils fissent
mekami mouttesi'c	مقامی متّسع	une place large
mou'in Kerdend	معین کردند	déterminée ils firent
arkan doulet	ارکان دولت	les pilier de l'empire
ve ayani hezret	و اعیان حضرت	et les yeux de la cour (les nobles)
hazir chondend	حاضر شدند	présents devinrent
pucer tchoun pil	پسر چون پیل	l'enfant comme un éléphant
mest der amed	مست درآمد	ivre arriva
besedmeti Ki	بصدمتی که	par un choc qui

eguer Koué ahenin	اگر کوه آهنین	si une montagne - de fer
boudi ez djai	بودی از جای	avait été de place
ber Köndi ×	بر کندی	il aurait soulevé
oustad danest	استاد دانست	le maître savait
Ki djowan ez ou	که جوان ازو	que le jeune homme que lui
be-qowvat berterest	بقوت برترست	en force plus haut est
bedan bend gherib	بدان بند غریب	avec cet tour étranger
Ki ez vei nehan	که از وی نهان	que de lui secret
dachte boud ba vei	داشته بود با وی	il avait eu avec lui
deraviKht ×	در آویخت	il attacha
djowan defa' an	جوان دفع آن	le jeune homme ce repoussement
nedacht ×	نداشت	n'eut pas
oustad oura bedou	استاد اورا بدو	le maître lui avec deux
dest ez zemin	دست از زمین	mains de terre
berdacht ve ber	بر داشت و بر	souleva et sur
balaï ser berd ve	بالای سر برد و	par dessus la tête porta et
ber zemin zed ×	بر زمین زد	sur la terre frappa
ghiriw ez Khalq	غریو از خلق	une clameur du peuple
ber Khast ×	بر خاست	s'éleva
melik fermoud	ملک فرمود	le roi ordonna
ta oustad-ra khil'at	تا استادرا خلعت	que au maître un vêtement d'honneur
ve ni'met dadend	و نعمت دادند	et une faveur ils donnèrent
ve puser-ra zedjr ve	و پسررا زجر و	et au fils une violence et
melamet Kerd Ki	ملامت کرد که	reproche il fit que

Ki ba perverendé Khich	که با پرورنده خویش	que avec son nourrisseur même
dévi moukavemet	دعوی مقاومت	une prétention de résistance.
Kerdi ve be ser	کردی و بسر	il avait fait en a tête (avec succès)
ne berdi ×	نبردی	il n'avait pas porté
goft ei	گفت ای	il dit ah
Khodavend oustad	خداوند استاد	seigneur mon maître
be zour ve qouvvat ber	بزور و قوت بر	par force et vigueur sur
men dest	من دست	moi main
ne iaft	نیافت	n'a pas trouvé
bel ki der ilm	بل که در علم	mais dans la science
Kechti déqiqé	کشتی دقیقه	de la lutte une partie
mande boud ki ez	مانده بود که از	était restée qui de
men dérigh	من دریغ	moi omission
hemidacht	همیداشت	a été eue.
imrouz bedan	امروز بدان	aujourd'hui dans cette
déqiqé ber men	دقیقه بر من	partie sur moi
dest iaft	دست یافت ×	il a trouvé la main
oustad goft	استاد گفت	le maître dit
ez behr tchenin	از بهر چنین	c'est pourquoi ainsi
rouz nigah midachtem	روز نگه میداشتم	aujourd'hui j'ai pris garde
Ki hukema gofté end	که حکما گفته اند	car les sages ont dit
doustra tchendan	دوسترا چندان	à l'ami une telle
qouvvat medeh ki	قوت مده که	force ne donne pas que
eguer rouzi	اگر روزی	si un jour

douchmeni Kouned	دشمنی کند	une inimitié et faire
ba ou moqavemet	با او مقاومت	avec lui lutte
netowani Kerd	نتوانی کرد	tu ne puisses faire
nechenidei Kitchi	نشنیدهٔ که چه	n'as tu pas appris que
goft anki ez	گفت انکه از	a dit celui qui de
perverde Khoud djefa	پرورده خود جفا	celui qu'il avait nourri même une oppression
did	دید	vit
qythᶜar	قطعه	- [illegible]
ia vefa Khoud neboud	یا وفا خود نبود	ou bien la fidélité n'existe pas
der ᶜalem	در عالم	dans le monde
ia meguer Kes der in	یا مگر کس درین	ou bien peut-être quelqu'un dans ce
zemané nekerd	زمانه نکرد	le monde ne l'a pas pratiquée
Kes ne-amoukht	کس نیاموخت	quelqu'un n'a pas appris
ᶜilm tir ez men	علم تیر از من	- la science - de tir - de moi
Ke mera ᶜakibet	که مرا عاقبت	qui moi à la fin
nichaneh nekerd	نشانه نکرد	son but n'a pas fait

حکایت ۲۸

derwich moudjerred	درویش مجرّد	un derviche célibataire
be-gouché sahrai	بگوشهٔ صحرای	dans un coin du désert -
nichesté boud	نشسته بود	était assis
padichahi ber ou	پادشاهی برو	un souverain sur lui
be-gouzecht	بگذشت	passa
derwich ez andja ki	درویش از انجا که	le derviche, de cela que
firaghi melik	فراغ ملک	le loisir du roi
kenaatest ser	قناعتست سر	est le contentement, la tête
ber niaverd ve iltifat	بر نیاورد و التفات	s'éleva pas et courtoisie
nekerd ve padichah	نکرد و پادشاه	ne fit pas et le souverain
ez andja ki satwat	از انجا که سطوت	de ce que la ~~majesté~~ puissance
soulthanet est	سلطنت است	est (le propre) de la souveraineté
behem ber amed	بهم برامد و	se fâcha et
goft in	گفت این	dit cette
thaifé khirké	طایفهٔ خرقه	troupe de pelisses courtes
pouchan ber misal	پوشان بر مثال	s'habillant sur la ressemblance
hiwan-end	حیوانند	des animaux ils sont
vezir goft	وزیر گفت	le vizir dit
padichah roui	پادشاه روی	le souverain de la surface
zemin ber tou	زمین بر تو	de la terre sur toi
gouzar kerd	گذر کرد	regard a fait
tchera khidmet	چرا خدمت	pourquoi service
nekerdi ve chart	نکردی و شرط	n'as-tu pas fait et la condition

adab bedjai	ادب بجای	de la politesse dans ce lieu.
ni-averdi	نیاوردی	tu n'as pas apporté
goft	گفت	il dit
begou melikra	بگو ملک را	dis au roi
teveqqi kidmet	توقع خدمت	l'espoir du service
ez Kesi dar	از کسی دار	de chacun aie.
Ki teveqqi niʿmet	که توقع نعمت	qui l'espoir de la faveur
ez toui dared	از تو دارد	de toi a
ve diguer bedan	و دیگر بدان	et autrement sache
Ki moulouk ez beher	که ملوک از بهر	que les rois pour
pach reʿaia end	پاس رعایا اند	la garde des sujets sont
nè reʿaia ez beher	نه رعایا از بهر	et non les sujets pour
taʿat melik	طاعت ملوک	l'obeissance aux rois
tchounanki gofte end	چنانکه گفته اند	comme on a dit
qythʿat	قطعه	strophe
padicha pasban	پادشاه پاسبان	le souverain ~~en~~ la sentinelle.
dervich-est	درویشست	des pauvres est.
guertchi niʿmet be-fer	گرچه نعمت بفر	quoique la faveur par la splendeur
doulet ou est	دولت . اوست	de la puissance est.

gousfend ez berai	گوسفند از برای	le mouton a cause de
tchouban nist	چوبان نیست	berger n'est pas
bel ki tchouban	بل که چوبان	mais que le berger
berai Khidmet ouest	برای خدمت اوست	à cause du service de lui est
qitb'at oukhra	قطعه اخری	[illegible]
[illegible]	یکی امروز	un un jour
Kiamran bini	کامران بینی	un heureux tu vois
diguerira dil ez	دیگریرا دل از	un autre le coeur de
moudjaheden rich	مجاهده ریش	combat une blessure
rouz ki tchend bach	روز که چند باش	jours que qques sois (attends quelques jours
ta bekhoured	تا بخورد	jusqu'à ce que devore
Khak maghz ser	خاک مغز سر	la terre la cervelle de la tête
Khial endich	خیال اندیش	des chimères qui songe
farki shai va	فرق شاهی و	la différence du roi et
bendagui berKhast	بندگی بر خاست	du serviteur disparait

tchoun Kazaï	چون قضاي	lorsque le destin
nouvichté aied pich	نوشته اید پیش	écrit vient la haut

er Kesi Khak	زکسی خاک	si quelqu'un la poussière
murdé baz Kouned	مرده بازکند	morte ouvre

nichinased tavanguer	نشناسد توانگر	il ne reconnait pas le puissant
ez derwich	از درویش	du pauvre

melikra goftar derwich	ملکرا گفتار درویش	au roi la parole du derviche
oustouwar amed goft	استوار امد . گفت	sure [illegible] il dit
ez men tchizi bekhoua	از من چیزی بخواه	de moi quelque chose desire
goft an mikhouaem	گفت ان میخواهم	dit celui-ci je désire
Ki diguer bar[illegible] zehmet	که دیگربارم زحمت	que une autre fois a moi affliction
ne dehi goft mera	ندهي . گفت مرا	tu ne donnes pas il dit à nous
bendi bedé	بندی بده . گفت	un conseil [illegible]

b	بیت	distique
deriab Knoun Ki	دریاب کنون که	sache maintenant que
nèmetet hest bedest	نعمتت هست بدست	ta faveur est dans ta main

K in daulet et moulk	کین دولت و مُلک	que ce pouvoir et puissance
mirèved dest bedest	میرود دست بدست	va main dans main

حکایت ۲۹

یکی از وزرا پیش ذو	ieki ez vezir pich Dzou	un des vizirs devant Dzou
النون مصري رفت	elnoun Mezri reft	elnoun Egyptien alla
و همّت خواست	ve himmet khast	et faveur demanda
که روز و شب بخدمت	ki rouz ve cheb b-Kidmeti	parceque jour et nuit au service
سلطان مشغولم و	soultan machgoul-em ve	du Sultan je suis occupé et
بخیرش امیدوار و از	b-Khaired oumidvar ve ez	pour son bien espérant et
عقوبتش ترسان *	éqoubetech	sa punition craignant
ذو النون بگریست	Dzou elnoun bequiristi	Dzou elnoun pleura
وگفت اگر من ز	ve goft equer [illegible]	[illegible] si moi de
خدای تعالی چنین	Khoudai teâli tchenin	Dieu qu'il soit élevé ainsi
ترسیدمي که تو از	tersidemi ki tou ez	je craignais comme toi du
سلطان ز جمله	soultan ez djoumlé	sultan de la multitude
صدیقان بودمي	soudyan boudemi	des justes je serais
قطعه	qyth'at	strophe
گر نبودی امید	guer neboudi oumîd	si n'était pas espoir
راحت و رنج	rahet ve rendj	du repos et du trouble
پای درویش بر	pai dervich ber	le pied du pauvre sur
فلک بودي	felek [illegible]	le ciel serait
ور وزیر از خدا	ver vezir ez Khouda	si le vizir de Dieu
بترسیدي	b-tersidi	craignait

he : tchounan K-ez malik	همچنان کز مَلِک	comme que (toi) du roi
malak boudi	مَلَک بودي	un ange il serait

حكايت ٣٠

pâtchah be-Kouchten	پادشاهي بكُشتن	un souverain pour tuer
bi gounai ferman dad	بي كناهي فرمان داد	un sans péché un ordre donna
goft ahi melik	گفت اى ملک	il dit ah roi
moudjibi Khishmi	موجب خشمى	une cause de colere
Ki toura bermenest	كه ترا بر منست	que à toi sur moi est
azar Khoud m-djoui	آزار خود مجوي ×	ta propre peine ne cherche pas
goft tchigouné	گفت چگونه ×	il dit de quelle façon
goft in ʿequbet	گفت اين عقوبت	il dit cette punition
be-iéki nefs b [illegible] -	بيک نفس برمن بر	en un instant sur moi
- aied ve bezé an bertou	آيد وبزهٔ آن برتو	passera et crime ce sur toi
Djâvid bemaned	جاويد بماند ×	eternellement restera
rebaʿi	رباعي	Quatrain
davran beka tchoun bad	دوران بقا چو باد	les ~~siecles éternellement~~ temps de la stabilité comme le vent
sahara begousecht	صحرا بگذشت	~~traversent~~ de la plaine ou du désert s'en écoula
telkhi ve Khouch	تلخي وخوشى	l'amertume et l'agréable
ve zicht ve zibâ begouzecht	وزشت وزيبا بگذشت	et le laid et le beau a passé
pendacht sitemgaer ki	پنداشت ستمگر كه	a considéré le tyran que
sitem ber-ma Kerd	ستم برما كرد	une tyrannie sur nous il a fa

ber gueriden ou bemand va ber	برگردن او بماند و بر	sur le cou de lui resta et sur -
ma begouzecht	ما بگذشت	nous a passé
melikra in naçihat	ملک را این نصیحت	au roi ce conseil
ou soudmend amed ve	او سودمند آمد و	de lui profitable vint et
ez ser khoun . der	از سرِ خون او در	de sa tête le sang de lui
gouzecht ve ouzr	گذشت و عذر	passa et une excuse.
khast	خواست	il voulut

تمّ

حکایت ۳۱

vuzerai Nouchirvan der	وزرای نوسروان در	les vizirs de Nouchirevan dans
muhimmi ez mesalih	مهمّی ز مصالح	une affaire des affaires
memleket endiche	مملکت اندیشه	du royaume une doute
mikerdend ve her iek ber	میکردند وهریکی بر	firent et chacun sur
vefq danich khod	وفق دانش خود	la ~~réussite~~ science meme conformité de sa
rei mized melik niz	رأی میزد × ملک نیز	opinion frappa – le roi aussi
hemtchounin endiche	همچنین اندیشه	également doute
mikerd Bouzourdjemir	میکرد × بزرجمهررا	fit , Bouzourdjmir
rei melik ikhtiar	رأی ملک اختیار	opinion du roi choisi
oufted veziran der	افتاد × وزیران در	tomba les vizirs en
sir goftend rei	سرّ گفتندش رأی	secret dirent opinion
melikra tche meziiet	ملک را چه مزیّت	au roi quelle excellence
vidi ber fikri tchendin	دیدی بر فکر چندین	as-tu vu sur la pensée de quelques
hakim goft	حکیم × گفت	sages il dit
be moudjib endjam anki	بموجب آنکه انجام	par ce motif ce que la réussite
kar maloum nist	کار معلوم نیست	de l'affaire connue n'est pas
ve rei hemkunan der	و رأی همگنان در	et l'opinion des compagnons dans
mechiet allah tealla	مشیّت الله تعالی	la volonté de Dieu qu'il soit élevé
est [illegible] sval	است که صواب	est que la rectitude
aied ia khata	آید یا خطا پس	vienne ou bien la faute
mouvafequet rei	موافقت رأی	la conformité de l'opinion
melik avleter est	ملک اولیتر است	du roi meilleure est
ta eguer khilafi sevab	تا اگر خلاف صواب	pour que si une opposition au succès,

aïed be-°illet moutabe'et	آید بعلّت مقابعتِ	vient pour la cause, d'obéissance
ou ez mou'ateber ou	او از معاتبتِ او	à [illegible] de réprimande de lui
ïmen bachim	ایمن باشیم	libres nous soyons
[illegible]	مثنوی	couplets rhythmés
Khilafi rei sultan	خلافِ رأی سلطان	en l'opposition de l'avis du sultan
rei djousten	رأی جستن	un avis cherche
be-khoun khich bached	بخونِ خویش باشد	dans son sang même (c'est)
dest chousten	دست شستن	la main laver
eguer khoud rouzra gouied	اگر خود روزرا گوید	si même au jour il dit
chebest in	شبست این	la nuit c'est
bebayed goft inek	بباید گفت اینک	il faut dire, voici
mah ve parvin	ماه و پروین	la lune et les pléiades

حکایت ۳۲.

seyai i guiçouan	سیّاحی گیسوان	un voyageur les bandes de cheveux
ber-taft ki men alouiim	برتافت که من علویّم	tressa car moi je suis un alide.
ve ba Kafilé Hedjaz b-cheher	و با قافلهٔ حجاز بشهر	et avec des travailleurs de l'Hedjaz dans la ville
der amed ki ez hedj mi aiem	در آمد که از حج می آیم	il entra car de [illegible] je viens
ve qacidé pich	و قصیدهٔ پیش	et un poëme devant.
melik berd ki men	ملک برد که من	le roi il porta car moi (je l'ai composé)
goftar em iek ez	گفتر ام × یکی از	la parole je suis un des
noudema melik o	ندمای ملک در	confidents du roi dans
cette année de voyage	این سال از سفر	cette année de voyage
~~am~~ amedé boud goft	آمده بود × گفت	était revenu il dit
men awa der id	من اورا در عید اضحی	moi lui dans la fete des Victimes
der Basra didem	در بصره دیدم -	à Bassrah je l'ai vu
hadji tchigouné bached	حاجی چگونه باشد	pélerin de quelque façon serait il
ve diguer mi goft pedered	و دیگر میگفت پدرش	et l'autre dit son père
nasrani boud der Melatiah	نصرانی بود در ملاطیّه	nazaréen chrétien etait à Malatiyah
Alouii tchigouné bached-	علویّ چگونه باشد	un Alide comment serait il
ve chirech der divan	و شعرش در دیوان	et sa poésie dans le Divan
Anveri iaftend	انوری یافتند ×	d'Anveri ils trouvèrent
melik fermoud ta bezenend	ملک فرمود تا بزنند	le roi ordonna qu'on le frappât
ve [illegible]	و برانند که چندین	et qu'on le [illegible] car un tel
Dourough tchera gofti	دروغ چرا گفتی ×	mensonge pourquoi as tu dit
goft ahi khodavend	گفت ای خداوند	il dit oh Seigneur
rui zemin soukhon	روی زمین سخنی	de la sur face de la terre une parole

diguer beguiem eguer rast	دیگر بگویم. اگر راست	[illegible] je dirai si vraie
nebached b-her 'eqoubet	نباشد بهر عقوبت	elle n'est pas par tout chatiment
ki fermai sezavarem	که فرمائي سزاوارم ×	que tu ordonnes méritant je suis
goft an tchist	گفت آن چیست ×	Il dit, [illegible]
goft	گفت	Il dit
qith'at	قطعه	[illegible]
gharibi guer-et mast	غریبی گرت ماست	un etranger si à toi du lait aigre
devant-apporte	پیش آورد	
dou paimane ab est	دو پیمانه آبست و	deux mesures d'eau c'est
iek tchantché dough	یک چمچه دوغ	une cuil. [illegible] de bas beurre
guer ez bende loughavi	گر از بنده لغوی	si d'un serviteur une p[illegible] à double sens
chenidi me-rendj	شنیدی مرنج	tu entends ne te fâche pas
djihan-didé besiar	جهاندیده بسیار	celui qui a vu le monde beaucoup
gouyed dourough	گوید دروغ	dit des mensonges
melik bekhendid ve goft	ملک بخندید و گفت	le roi sourit et dit
ez in rastetar sokhen	ازین راستتر سخن	que cette plus vraie parole
der oumr khod negofte	در عمر خود نگفته ×	dans la vie même n'a pas été dite
fermoud ta antchi mamoul	بفرمود تا آنچه مأمول	il ordonna que ce que désiré

ou en muhaya darand	اوست مهيّاً دارند	à lui en préparé on [illegible]

حکایت ۳۳

avourdé end Kiiéki ez	اورده اند که یکی از	on a rapporté que un
vuzira ber Zirdestan	وزرا بر زیردستان	des visirs sur les subalternes
rehmet averd ve	رحمت اوردی و	la pitié employait en
salih h.m-Kounan djousti	صلاح همکنان جستی ×	le bien de tous cherch[illegible]
ittifaqan b-Khytad melik	آتفاقاً بِخطاب ملک	par hasard aux ~~reproches~~ allocution du roi
giriftar amed hemKoun	گرفتار آمد × همکنان	la ~~parole~~ détention vint tous
der moudjib istiKlasi	درموجبِ استخلاصِ	dans le but de délivrance
on sâi Kerdend ve	او سعی کردند و	de lui efforts firent et
mouveKellan ber vei der	موکّلان بروی در	les gens chargés de le garder sur lui dans
mouaKebet-ach moulatefet	معاقبتس ملاطفت	sa punition courtoisie
Kerdendi bouzourgan diguer	کردندی بزرگان دیگر	firent des grands autres
der siir nik on	در سیر نیک او	dans la conduite bonne de lui
b-padichah goftend	بپادشاه گفتند .	au roi parlèrent.
ta melik ez ser Khata	تا ملک ز سرِ خطای	de sorte que le roi de la de la faute
on derguzecht	او درگذشت ×	de lui pass[illegible]
sâhib-dili ber in	صاحبدلی برین	un homme à l'âme sage sur ce
hal yththyla' iaft	حال اِطّلاع یافت	fait connaissance trouva
ve goft	و گفت	en dit

qytt'a	قطعه	strophe
ta dil doustan	تا دل دوستان	pour que l'âme des amis
be-dest ari	بدست آری	dans la main tu tiennes

bostan peder furoukhté bē	بوستان پدر فروختر بر	le verger de ton père vendu- [illegible]
poukhten dik nik khahanra	پختن دیگ نیک خواهان را	pour cuire la marmite le bien[2] à ceux qui[1] veulent
hertchi rakht- en soukhté bé	هر چه رخت سر است سوختر بر	tout ce qui meubles en brûler il vaut mieux
ba bed-endich hem nikou-i kon	با بداندیش هم نکوئی کن	avec ceux des mauvaises pensées aussi le bien fais
dehen seg b-loqmet doukhte bè	دهن سگ بلقمه دوختر بر	la bouche du chien par une bouchée cousue (fermée) il vaut mieux

حکایت ۳۴

ieki ez poceran Haroun	یکی از پسرن هارون	un des enfants d'Haroun
al rechid pich peder amed	الرشید پیش پدر آمد	al rechid devant le père vint
Khychmnak Ki folan	خشمناک که فلان	irrité que un certain
serheng zadé mera	سرهنگ زاده مرا	de chef / fils à moi
dochnam dad b-mader	دشنام دد بمادر ×	injures a donné sur ma mère
Haroun erkian devlet	هارون ارکان دولت را	Haroun à les colonnes de l'empire.
tchezaï in goft	گفت جزای این	dit une chose ceci
tchenin kes t'e [illegible] ×	چنین کس چه باشد	ainsi une quoi sera
ieki icharet b-Kochten	یکی اشارت بکشتن	un signe de tuer
Kerd ve diguer b-zeban	کرد و دیگری بزبان	fit et un autre par la langue
bouriden ve digueri	بریدن و دیگری	couper et un autre
b-mouçaderet ve nefi	بمصادره و نفی ×	dans la confiscation et la proscription
Haroun goft ah	هارون گفت ـ ای	Haroun dit
poucer Kerem anist	پسر کرم انست	mon fils la générosité c'est
Ki 'afo Kouni u eguer	که عفو کنی و اگر	que pardon tu fasses et si
netouani tou niz dochnam	نتوانی تو نیز دشنام	tu ne peux pas toi aussi une injure
maderech de emma ne	مادرش ده امّا نه	à sa mère donne mais non
tchendan Ki intiKam	چندان که انتقام	telle que la vengeance
ez hedd gouzared	از حدّ گذرد ـ	hors des limites passe
anguah zoulm ez tharaf	آنگاه ظلم از طرف	alors l'injustice de notre côté
ma bached	ما باشد	nous serait

qyth' a	قطعه	Strophe
nè merd est an	نه مردست ان	ne est un homme celui
be nezd i khiredmend	بنزدیک خردمند	aux yeux d[illegible] intelligent
ki ba pil deman	که با پیل دمان	qui avec l'éléphant furieux
peikar djouiid	پیکار جوئید	un combat cherche
beli merd ankes ez	بلی مرد آنکس از	mais un homme celui qui
rui tahqyq	روی تحقیق	روی از par la certitude (en vérité)
ki tchoun khechm	که چون خشم	qui lorsque la colere
aièd-ech bathyl negouied	آیدش باطل نگوید	vient à lui des choses vaines ne dit pas
mechnevi	مثنوی	couplets rhythmés
ièkira zicht khoui	یکی را زشت خوئی	à quelqu'un un mauvais caractère
dad douchnam	داد دشنام	a donné des injures
temmul kerd ve goft	تحمّل کرد وگفت	la patience a fait et dit
ai nik ferdjam	ای نیک فرجام	ah! aie une bonne fin!
beter zi an anki khai	بتر زنم که خواهی	pire que cela je suis, que tu pourras
goften ani	کفتن آنی	dire.
ki danem ïib men	که دانم عیب من	car je connais défauts miens
tchoun men nedani	چونمن ندانی	comme moi tu ne les connais pas

حکایت ۳۵

ba taïfêi bouzourgan der	با طایفهٔ بزرگان در	avec une troupe de grands dans
Kechti nicheste boudem ×	کشتی نشسته بودم ×	un navire j'étais assis
Zevrak der païmay ghark	زورقی در پای ما غرق	le navire sous nos pieds submersion
chond ve-dou beradi[illegible] begirdabi	شد و دو برادر بگردابی	devint en deux [illegible] un gouffre.
der ouftadend ieki ez	در افتادند × یکی از	tombèrent × un des
bouzourghan mellah ra goft Ke	بزرگان ملاح را گفت که	grands à [illegible] dit que
begu[illegible] touta sad	بگیر آن هر دو را تا ترا صد	prends ce chaque deux pourque à toi cent
dinar be-dehem mellah der ab	دینار بدهم × ملاح در آب	dinars je donne le marin dans l'eau
reft ta iekira Khelas Kerd	رفت تا یکی را خلاص کرد	alla pour. un sauvetage faire
digueri helak chond	دیگری هلاک شد ×	l'autre mort devint
goften beqiye oumrach ta vre	گفتم بقیّت عمرش	je dis [illegible] reste de la vie.
nemande bou ez an sebeb	نمانده بود از این سبب	n'est pas resté[illegible] par cette cause.
der guiriften ou takhir	در گرفتن او تأخیر	dans prendre lui obstacle
ouftad mellah bekhendi	افتاد × ملاح بخندید	est tombé! — le marin rit
ve g[illegible] × antchi tou gofti	وگفت انچه تو گفتی	et dit ce que tu as dit
iequin est ve diguer	یقین است و دیگر	certainement est et une autre
Khatir men be rehaniden	خاطر من بر رهانیدن	pensée mienne mieux laisser all..
in bichter boud b sebeb	این بیشتر بود بسبب	ce [illegible] était par la cause
anki vegti der biaban	آنکه وقتی در بیابان	que une fois dans [illegible] désert
mandé boudem in mera ber	مانده بودم این مرا بر	resté j'étais celui-ci moi sur
echtor nichand ve ez dest	اشتر نشاند و از دست	[illegible] fit asseoir et de la main de
an diguer tazianè khordé	ان دیگر تازیانه خورده	cet autre une punition mangé
boudem der tifli goftem	بودم در طفلی × گفتم	j'avais dans l'enfance. je dis

sadKu'llahu'l azim	صَدَقَ للّه العظيم	Un vrai Allah grand
Ki man 'amala selahan	که مَن عَمِلَ صالحاً	qu'il à celui qui a fait le bien
esa il a péché filanfsihi	فلنفسِهِ ومن اسا	pour son avantage âme et celui qui a péché
	نفس ا ف	
fa'alaiha	فعلَيها	ف alors علي sur ها elle alors pour cela
qyth'ar	قطعه	strophe -
ta touvani derouni	تا توانی درونِ	~~pour~~ tant que tu puisses l'intérieur
Kes me Khrach	کس مخراش	de quelqu'un ne déchire pas
Kander in rae	کاندرین راه	car ~~à~~ ~~lui~~ dans ce chemin
Khareha bached	خارها باشد	des épines sont
Kari dervich mesmend	کارِ درویش مستمند	une affaire de Derviche affligé?
ber ar	بر آر	élève (fais)
Ki toura niz Kareha bached	که ترا نیز کارها باشد	car toi aussi des affaires abondant

حکایت ۳۶

Dou burade – budend	دو برادر بودند	deux frères étaient
ieki khidmet sultan	یکی خدمت سلطان	l'un service du sultan
kerdi ve diguer b-sai	کردی و دیگری بسعی	fit et l'autre par le secours
bazou nan khourdi	بازو نان خوردی ×	de son bras pain mangeait
bari in tewanguer	باری این توانگر	une fois ce puissant
Derwicheri goft	درویشر گفت	au ~~derviche~~ pauvre dit
tchera khidmet sultan	چرا خدمت سلطان	pourquoi le service du sultan
nemi kouni ta ez mechaqqet	نمیکنی تا از مشقّت	ne fais-tu pas pour que du trouble
kiar kerden berhi goft	کار کردن برهی × گفت	affaire faire (travailler) libre tu sois il dit
tu tchera kar nekouni ta ez	توچرا کار نکنی تا از	toi pourquoi ne travailles tu pas pourque de
mezellet khidmet	مذلّت خدمت	la honte du service
reha-es iabi ki hukema	رهائی یابی که حکما	délivrance tu trouves car les sages
gofte end nan djawin	گفته اند نان جوین	ont dit du pain d'orge
khourden ve ber zemin	خوردن و بر زمین	manger et sur terre
nichesten be ki kemer	نشستن به که کمر	s'asseoir meilleur que une ceinture
zerin besten ve	زرین بستن و	d'or lier et
b-khidmet istaden	بخدمت ایستادن	en service se tenir
beit	بیت	distique
b-dest ieki	بدست آهک	dans la main de la chaux
tafta kerden khemir	تفته کردن خمیر	vive faire pétrie
be ez dest ber siné	به از دست بر سینه	meilleur que la main sur la poitrine
pich émir	پیش امیر	devant l'émir

quitt'a	قطعه	[illegible]
oumr ghiranmaïe der in	عمرِ گرانمایه درین	la vie précieuse dans cela
serf chond	صرف شد	dépensée a été
ta tché khourem	تا چه خورم صیف	pourque quoi mangerai je l'été
ve tchi fouchem china	وچه پوشم شتا	et quoi vêtirai je l'hiver
ah chikem khi[illegible]	ای شکم خیره	ah v[illegible] avide
b-nani b-saz	بنانی بساز	avec le pain fais
ta nikouni pouchte	تا نکنی پشت	pourque tu ne fasses pas le dos
b-khidmet dou ta	بخدمت دوتا	au service double (courbe)

حکایت ۳۷

Kesi pich Nouchirevan	کسی پیش نوشیروان	quelqu'un devant Nouchirevan
adil mujdeh averd ki	عادل مژده اورد که	le juste [illegible] apporta que
Khudai ezz ou djelle folan	خدای عزّ وجلّ فلان	Dieu qu'il soit élevé et glorifié un tel
Duchmen-i- tu Dàcht	دشمنت برداشت *	ton ennemi a enlevé (au ciel)
goft hitch chenidi	گفت هیچ شنیدی	il dit rien as tu entendu
ki mera furou khahed	که مرا فرو خواهد	que . moi il
gouzacht	گذاشت	n'oubliera
beït	بیت	distique
mera be-merk'adoudjaï	مرا بمرگ عدوّ جای	moi dans la m[illegible] d'un ennemi
[illegible]	شادمانی نیست	de réjouissance n'est pas
[illegible]	که زندگانی ما نیز	[illegible]
[illegible]	جاودانی نیست	[illegible]

حکایت ۳۸

g[illegible] z h[illegible]	گروهی از حکما در	[illegible] des [illegible]
[illegible] Kosre	بارگاه کسرای در	[illegible] de [illegible]
meslehèti sokhen mi goften	مصلحتی سخن میگفتند	une affaire [illegible] les [illegible] —
Bo[illegible] Khamouch boud	بزرجمهر خاموش بود ۔	Bou[illegible]djmir silencieux était
goften tcher[illegible] der in [illegible]	گفتند چرا درین بحث	ils disaient — pourquoi dans cette affaire
ba ma s[illegible] nemigui goft	با ما سخن نگویی × گفت	avec nous [illegible] il dit
vezira ber misal atibba end va	وزرا بر مثال اطبّا اند و	les vizirs sur la ressemblance des médecins sont — et
tebib darou ne dehed djouz	طبیب دارو ندهد جز	le médecin remède ne [illegible]
sekim ra [illegible] pes tchoun	سقیم را ۔ پس چون	le malade — [illegible]
binem ke raï chuma ber	بینم که رأی شما بر	[illegible] vous [illegible]
sawab est mera der an	صوابست مرا دران	la rectitude est moi dans cela
sokhen goften hikmet ne bached	سخن گفتن حکمت نباشد	parole dire [illegible] pas
qyth'a	قطعه	Strophe
tchou kari bi fezoul	چو کاری بی فضول	lorsqu'une affaire [illegible] participation
men ber aied	من بر آید	mienne reussit
mera der vei sokhen	مرا در وی سخن	moi dans elle parole
goften nechaied	گفتن نشاید	dire ne convient pas
veguer binem ki nabina va	وگر بینم که نابینا و	et si je vois que un aveugle et
tchah est	چاه است	un puits est
eguer khamouch benechinem	اگر خاموش بنشینم	si silencieux je m'assieds
gunah est	گناه است	péché est

حکایت ۳۹

[illegible]	هارون الرشید چون	[illegible]
[illegible]	ملک مصر مسلم	[illegible]
[illegible]	شد گفت بخلاف آن	[illegible] dit au contraire de ce
thaghi ki b[illegible]	طاغی که بغرور ملک	rebelle qui [illegible]
misr daava [illegible]	مصر دعوی خدای	[illegible] la prétention de [illegible]
kerd-ne [illegible]	کرد نبخشم این	[illegible] je ne [illegible], [illegible] cette
memlikat [illegible]	مملکت را مگر	province si ce [illegible]
[illegible]	بخسیس‌ترین بندگان ×	[illegible]
[illegible]	سیاهی داشت کودن	[illegible]
[illegible]	نام خصیب [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	گویند عقل و کفایت	[illegible]
[illegible]	و بحدی بود که طایفه	[illegible]
[illegible]	حراث مصر شکایت	[illegible]
[illegible]	آوردند که پنبه کاشته	[illegible]
[illegible]	بودیم بر کنار نیل باران	[illegible]
[illegible]	بی وقت آمد تلف شد	[illegible]
goft [illegible]	گفت پشم بایستی	[illegible]
[illegible]	کشتی تا تلف نشدی ×	[illegible]
[illegible]	صاحبدلی بشنید و گفت	un sage [illegible]
[illegible]	مثنوی	Couplets rythmés
[illegible]	اگر روزی بدانش در	[illegible]
[illegible]	فزودی	augmentait

zi n[illegible]	ز نادان تنگ روزیتر	[illegible]
	نبودی	
be nadan an-tchounan	بنادان آنچنان ~~رساند~~	aux ignorants celui-ci de telle sorte
rouzi resaned	روزی رساند	le pain quotidien il envoie
ki sad dana deran	که صد دانا دران	que cent instruits de cela
heiran neman	حیران نماند	[illegible] ne reste pas
mechnevi	مثنوی	couplets rythmés
bekht ou doulet	بخت و دولت	la fortune et la puissance par l'expérience
b-kardani nist	بکاردانی نیست	~~à celui qui [illegible]~~ [illegible]
djouz b-taïid asmani	جز بتایید آسمانی	excepté [illegible]
nis	نیست	[illegible]
ouftades- der djihan	اوفتادست درجهان	[illegible]
besiar	بسیار	beaucoup
bi temiz ardjemend	بی تمیز ارجمند و	[illegible]
aqil khar	عاقل خوار	[illegible]
Kimiaguer b-gusseh murdé ve	کیمیاگر بغصّه مرده و	l'alchimiste par les déplaisirs mort et
zendj	رنج	[illegible]
eblé ender	ابله اندر خرابه یافته	le fou dans les décombres a trouvé
guendj	گنج	un trésor

حکایت ۴۰.

ictira ez molouk 'arb	یکی را از ملوک عرب	à un des rois arabes
Kenizek tchini awurde	کنیزک چینی آورده	une jeune fille de chine apporte
boudend der ghaiet housn	بودند در غایت حسن	on avait dans l'extremité belle
ve djemal khast ki der	و جمال × خواست که در	en beauté Il voulut que dans
halet-mesti ba vei	حالت مستی با وی	le moment d'ivresse avec elle
djema aïd dokhter mumanaat	جمع آید × دختر ممانعت	[illegible] une. la fille empêchement.
kerd Melik der khechm chud	کرد × ملک در خشم شد	fut le roi dans colère devenu
ve mer-oura ez be degan	و مر او را از بندگان	et à lui de ses serviteurs
besiahi bekhched ki leb	بسیاهی بخشید که لب	à un noir il la donna qui la lèvre
zi berinech ez peré bini ber	زبرینش از پرهٔ بینی بر	supérieure à lui de la narine du nez
guzechte boud ve zirinech	گذشته بود و زیرینش	était passé et l'inférieure
ghiriban furou-hechte	بگریبان فروهشته	le collet en bas quitté
heikli bud ki sakhri Djinni	هیکلی بود که صخر جنی	L'aspect était tel que Sakhra Djinni
tchelatech be midi	از طلعتش برمیدیدی	de son aspect aurait en peur
ve 'ein el qattr ez beghelech	و عین القطر از بغلش	et ~~lui~~ une source de suintement de son aisselle
b-kendidi	بکندیدی	puait کندی
tou gouei ta qiamet	تو گوئی تا قیامت	tu aurais dit jusqu'à la résurrection
zicht roui	زشت روئی	un laid visage
berou khetm est ve ber	بر او ختم است و بر	sur lui complément et sur
Iousef negouei	یوسف نکوئی	Joseph on ne dirait pas
qyth'a	قطعه	
chekhsi ne tchunan	شخصی نه چنان	quelqu'un non tellement
kerih menzer	کریه منظر	haïssable aspect

Ke-ez zichti ou kheber	گر زشتی و خبر توا	que de la laideur de la nouvelle on puisse
dad	[illegible]	donner
ve anki [illegible]	و اگر بغلش تعوذ	et ce qui de son [illegible]
naouzu ba allah	بالله	Dieu nous en préserve
[illegible] b-aftab [illegible]	مردار بآفتاب مرداد	[illegible]
[illegible]	سیاه‌را درین حالت نفس	au noir dans cet instant le
[illegible] ve chehv [illegible]	غالب بود و شهوت	[illegible]
[illegible] b-djunbid	غالب × مهرش بجنبید	supérieur [illegible] l'agita
ve muhr-esh [illegible]	و مهرش بر دست ×	[illegible]
[illegible]	بامدادان ملک کنیزک را	[illegible]
[illegible] ve ne [illegible]	جست و نیافت ×	[illegible]
tehsa goften [illegible]	حکایت کردند × خشم	[illegible]
girift ve fermud ta	گرفت و بفرمود تا	[illegible]
siah-ra ba kaniz [illegible]	سیاه را با کنیزک دست	[illegible]
[illegible] ve bend ve	و پای استوار ببندند و	[illegible]
[illegible] be khandaq	از بام جوسق بخندق	[illegible]
der endazend yeki ez	در اندازند × یکی از	ou lançât. Un des
vezerai [illegible]	وزرای نیک محضر روی	[illegible] bon caractère [illegible]
chefaet ber zemin [illegible]	شفاعت بر زمین نهاد	[illegible]
ve goft siah-ra derin	و گفت سیاه را درین	[illegible]
khatai nist ki [illegible]	خطائی نیست که سایر	[illegible]
bendegan u khidmetkaran	بندگان و خدمتگاران	[illegible]
b-bakhchichech ve inam	به بخشش و انعام	à la générosité et bienfaits
Khodavendi mutad-end	خداوندی معتادند	du seigneur habitués sont.

go [illegible]	گفت اگر در	il dit [illegible]
mufawe [illegible]	مفاوضهٔ و شبی	[illegible]
[illegible]	تغییر گردی شد *	~~[illegible]~~ [illegible]
goft [illegible]	گفت ای خداوند	[illegible]
nichenideï Ko Gofteand	نشنیده که گفته اند	[illegible] que [illegible] dit

قطعه

Ti[illegible] sorkhti [illegible] der	تشنهٔ سوخته در	de [illegible] brûlé dans
tchemé rouchen tcheu reacd	چشمهٔ روشن چو رسد	une [illegible] il [illegible]
tou mepindar [illegible]	تو مپندار که از پیل	toi ne [illegible] que [illegible]
Deman [illegible]	دهان اندیشد	[illegible] il de [illegible]
mult[illegible]	ملحد گرسنه در	un infidèle [illegible] dans
Khané [illegible]	خانهٔ خالی پر خوان	la maison [illegible] de table
akl [illegible]	عقل باور نکند کز رمضان	la [illegible] croit [illegible]
[illegible]	اندیشد	[illegible] préoccupe.

me'kia in tetyé	ملکرا این لطیفه	[illegible] la [illegible]
Khouch amed va goft	خوش آمد و گفت	[illegible] et il dit
sia[illegible] be tou bebkhchidem	سیاه را بتو بخشیدم	un nègre ~~[illegible]~~ à toi ~~[illegible]~~ je donne
Ke [illegible]	کنیزک را چه کنم *	à la [illegible]
goft [illegible]	گفت کنیزک بسیاه	[illegible]
bekhch [illegible]	بخش که نیم خورده	[illegible]

[illegible]	او هم اور شاید	[illegible]
qutha	قصعه	[illegible]
[illegible]	هرگز ورا دوستی	[illegible]
m-pesend	مپسند	n'approuve
ki revd [illegible]	که رود جای ز	[illegible]
pesendidé	پسندیده	approuvé
[illegible]	تشنه در نخواهد	altéré [illegible]
ab zulal	آب زلال	[illegible] eau pure
nim Khurdi dehani	نیم خوردهٔ دهانِ	[illegible] une bouche
	گندیده	pu[illegible]
qutha	قصعه	
dest sultan	دستِ سلطان	la main du sultan
[illegible]	دگر نبیند	[illegible]
[illegible] der	چون بسرگین در	[illegible]
uftad turunj	اوفتاد ترنج	est tombée une ~~citron~~ orange douce
tichnè [illegible]	تشنه در بجا	altérée [illegible]
bKhuaed ab	بخواهد آب	voudra de l'eau

[illegible] [illegible] گوزه بگذشتر une [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] Schimpf ابر دهان سکنج à une boule fétide.

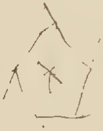

حکایت ۴۱

iskender [illegible]	اسکندرِ رومی را	à Iskandar [illegible]
guftend ki diyar	گفتند که دیار	on dit [illegible] un pays
mechrik ve magreb	مشرق و مغرب	[illegible]
betche quirifti ki [illegible]	بچه گرفتی که ملوک	pourquoi as-tu pris ~~un royaume~~ car depuis.
pichinia khezain ve	پیشینرا خزاین و	[illegible]
[illegible]	ملک و عمر و لشکر	un royaume et la vie et une armée
pich ez [illegible]	بیش از تو بود وچنین	~~[illegible]~~ [illegible] plus que
fethi muyasar nechud	فتحی میسّر نشد	une victoire facile ne fut pas
goft bi avn-i khoda ve	گفت بعونِ خدای	il dit par l'aide de Dieu qu'il soit élevé
teala her memleketi	تعالی هر مملکتی	chaque royaume
ki quiriftem raïyatech	که گرفتم رعیتش	[illegible]
nïazardem ve nam	نیازردم و نام	je n'ai pas vexé ~~et le~~ nom
[illegible]	پادشاهان جز به	des rois excepté avec
nikoui neburdem	نیکوئی نبردم	bonté je n'ai pas porté
[illegible]	بیت	distique
[illegible]	بزرگش نخوانند	ils ne l'appellent pas grand
[illegible]	اهل خرد	[illegible]
Ki nam buzurgan	که نام بزرگان	celui qui le nom des grands
bezechti berd	بزشتی برد	par laideur porte

19th a

قطعه

N° 7

in hime [illegible]	این همه هیچست	tout cela n'est rien
[illegible] mi b-gazared	چون می نگذرد	~~lorsque~~ puisque [illegible]
bekht ve tekht ve	بخت وتخت و امر	[illegible]
nehi ve guil ve dar	نهی وگیر و دار	la prohib[illegible] [illegible] prends en aise
nam nikou zeftégan	نام نیک رفتگان	un bon nom de ceux qui sont allés (morts)
zai mekonn	ضایع مکن	perte ne fais pas
ta b[illegible]	تا بماند نام	pourque demeure le nom
niket païdar	نیکت پایدار	[illegible]

Table des Matières

		Page
Chapitre I Touchant la conduite des rois		1
Kyhidiet —	1	1
—	2	4
—	3	6
—	4	11
—	5	27
—	6	31
—	7	39
—	8	43
—	9	47
—	10	53
—	11	61
—	12	65
—	13	69
—	14	79
—	15	85
—	16	103
—	17	115
—	18	121
—	19	[illegible]

Hikayet	20	135
——	21	
——	22	
——	23	165
——	24	171
——	25	181
——	26	185
——	27	191
——	28	199
——	29	203
——	30	205
——	31	207
——	32	209
——	33	213
——	34	215
——	35	217
——	36	219
——	37	221
——	38	222
——	39	223
——	40	225
——	41	230

1-8

Culix

II